MEM - ECO

Alexandru Țugui

INFLAȚIE ȘI CONTABILITATE

EDITURA JUNIMEA

Alexandru ȚUGUI

INFLAȚIE ȘI CONTABILITATE

Editura JUNIMEA
IAȘI, 1998

Editura Junimea
B-dul Copou 3-5 Iaşi, Romania
Tel./Fax 032-117290

Seria: MEM-ECO
Coordonatorul seriei: Marius CHELARU
Consultant ştiinţific al seriei: Lector univ. drd. Alexandru ŢUGUI

Redactor: Marius CHELARU
Tehnoredactare: Alexandru ŢUGUI
Corector: Elena CHIABURU
Coperta: PRINT COLOR

ISBN 973-37-0401-6

Copyright © 1998, **Alexandru ŢUGUI**
Toate drepturile sunt rezervate. Nici o parte a acestei publicaţii nu poate fi reprodusă, copiată sau transmisă, în orice formă sau prin orice mijloace, fără permisiunea scrisă a autorului.

PREFAŢĂ

Fenomenul inflaţionist a stat şi în atenţia specialiştilor din domeniul contabilităţii, ceea ce a dus la apariţia unor studii de specialitate care au avut ca scop o fixarea unor modele de contabilitate de inflaţie.

*Lucrarea **Inflaţie şi contabilitate** reprezintă o parte a rezultatelor la care a ajuns lector universitar Ţugui Alexandru în urma cercetărilor întreprinse cu prilejul elaborării tezei de doctorat. Ea reuşeşte să surprindă fenomenul inflaţionist, în notele lui esenţiale, în consonanţă cu cele mai actuale concepte din teoria economică. În acelaşi timp, autorul este interesat în principal de elaborarea unor modele în contabilitate care să permită cunoaşterea **imaginii fidele** a patrimoniului, a rezultatelor şi a situaţiei financiare la nivel de unitate patrimonială, în condiţiile în care activitatea acesteia se defăşoară într-un mediu inflaţionist.*

Modelele de contabilitate de inflaţie prezentate dovedesc, pe lângă cunoaşterea profundă a literaturii de specialitate din domeniu, şi o cunoaştere a mediului economic inflaţionist românesc, fiind prezentate totodată, elementele specifice celor trei categorii de metode de inflaţie.

*Bun cunoscător al domeniului informaticii de gestiune şi al mecanismului economico-financiar, autorul reuşeşte să fixeze algoritmul prelucrărilor specifice într-un **model de contabilitate de inflaţie în valori multiple**. Se combină aici avantajele metodelor bazate pe conversie cu ale celor bazate pe evaluare, eliminând aproape în întregime dezavantajele metodelor mixte.*

Modelul de contabilitate de inflaţie în valori multipe propus de autor se remarcă prin suplete şi posibilitatea unei implementări facile în sistemul informaţional al unui agent economic, la care se adaugă o mare flexibilitate a prezentării datelor. Astfel conceput, modelul propus este posibil de aplicat chiar şi în condiţii de inflaţie târâtoare sau deflaţie.

Multe din ideile conţinute în lucrare se constituie în noutăţi pentru domeniul financiar-contabil românesc. Ne exprimăm convingerea că ele vor cunoaşte dezvoltări ulterioare din partea autorului.

Îl felicităm pentru această lucrare care reprezintă, în opinia noastră, mai mult decât un început.

Prof. univ. dr. Rusalim PETRIŞ

1 INFLAŢIA ÎN TEORIA ECONOMICĂ

"Cunoaşterea este cea care determină economia, nu economia coordonează cunoaşterea"

Alvin şi Heidi TOFFLER

Fenomenul inflaţionist s-a manifestat în viaţa oamenilor încă de la începuturi, sub diverse forme, care au afectat într-o măsură mare bunul mers al vieţii economice, sociale şi politice.

În literatura de specialitate, inflaţia se defineşte ca fiind o creştere generalizată a preţurilor în condiţiile în care puterea de cumpărare a actorilor pe piaţă (inclusiv populaţia) scade.

În 1975, D.E.W. Laidler şi M.J. Parkin definesc inflaţia ca fiind *"fenomenul de creştere continuă a preţurilor sau de depreciere continuă a valorii banilor"*[1]. Anterior, în 1963, M. Bronfenbrener şi F. D. Holzman prezentaseră alte patru definiţii cuprinzătoare, pe care le redăm şi noi mai jos:

1. Inflaţia este o stare de generalizare a excesului de cerere, în care "prea mulţi bani aleargă după prea puţine lucruri";

2. Inflaţia reprezintă o creştere a rezervelor băneşti sau a veniturilor, fie în sumă totală, fie pe cap de locuitor;

3. Inflaţia reprezintă o creştere a nivelului preţurilor având şi următoarele caracteristici sau condiţii adiţionale: este anticipată cu lipsă de precizie; duce (prin creşterea costurilor) la noi creşteri de preţuri; nu sporeşte gradul de ocupare a forţei de muncă şi nici producţia reală; este mai rapidă decât o aşa-numită "rată inofensivă"; se manifestă ca "fenomen bănesc"; se măsoară prin preţuri nete, adică, prin preţuri din care au fost scăzute impozitele şi/sau este reversibilă;

4. Inflaţia reprezintă o scădere a valorii banilor în raport cu alte monede, măsurată prin cursurile de schimb valutar ori prin preţul aurului sau indicată de un exces de cerere pentru aur sau pentru valută la cursurile oficiale[2].

Considerăm că aceste definiţii acoperă majoritatea aspectelor inflaţiei deoarece, fiecare dintre acestea evidenţiază atât aspecte diferite, cât şi un aspect comun, şi anume, acela că inflaţia se face cunoscută la nivelul consumatorului prin bani şi prin preţ, iar la nivel macroeconomic prin rata sa. Multitudinea de cauze care determină apariţia acestui fenomen, ce se

---

[1] După Frisch, H., *Teorii ale inflaţiei*, Sedona, Timişoara, 1997, p. 8.

[2] Ibidem, p. 14.

manifestă la scară mondială cu particularităţi caractersitice fiecărei economii, a făcut obiectul de cercetare al specialiştilor în domeniu. Aceştia sintetizează cauzele apariţiei inflaţiei în patru idei cu grad mare de generalitate: a) cererea manifestă pe piaţă a bunurilor de consum; b) modificarea ofertei de bani în economie; c) fenomen monetarist explicat prin creşterea mai rapidă a banilor decât a producţiei; şi d) falimentul instituţiilor politice (PC[3]).

Deşi există o mare diversitate de clasificări ale inflaţiei în literatura economică, totuşi, o clasificare sintetică aparţine lui H. Frisch, care delimitează:

a) după funcţionarea mecanismului pieţii: o **inflaţie deschisă** şi o **inflaţie reprimată**;

b) după ritmul de creştere a preţurilor: o **inflaţie moderată** (ritm de creştere de 2-3%), o **inflaţie galopantă** (pentru un ritm anual de peste 10%) şi o **hiperinflaţie**, atunci când ritmul mediu lunar depăşeşte 50%.

c) în funcţie de asteptările inflaţioniste: o **inflaţie anticipată** şi o **inflaţie neanticipată**;

d) după principalele cauze inflaţioniste: o **inflaţie prin costuri** şi o **inflaţie prin cerere**.

Inflaţia deschisă permite sistemului economic să funcţioneze ca un mecanism în care preţurile devin fixe. Acest tip de inflaţie este în legătură directă cu insuficienţa bunurilor, a serviciilor şi a forţei de muncă din economie, astfel încât pot să apară speculaţii pe acest fond. **Inflaţia reprimată** este rezultatul intervenţiei guvernamentale în creşterea preţurilor şi salariilor. Prin această intervenţie cererea de bunuri şi servicii este redusă forţat (reprimată), de unde şi denumirea asociată.

Inflaţia anticipată, faţă de cea **neanticipată,** este primită şi pregătită de fiecare actor pe piaţă, în timp ce a doua produce urmări asupra economiilor, forţei de muncă şi producţiei marfare fără să fie anticipate.

Inflaţia prin costuri constă în faptul că declanşarea acesteia are drept cauză principală producerea unor deformări ale costurilor în condiţii de slabă concurenţă, ceea ce va duce la încercări de aplicare a autogestiunii prin preţ de la consumatori şi influenţarea viitoarelor creşteri salariale cerute de angajaţi prin presiuni specifice.

Inflaţia prin cerere apare ca efect al influenţării nivelului ofertei agregate la nivel macroeconomic.

[3] Şcoala Public Choise.

1.1 Apariţia inflaţiei în economia de schimb

Începutul inflaţiei, ca fenomen economic, este în strânsă legătură cu apariţia diviziunii muncii, cu intensificarea relaţiilor de schimb şi cu apariţia banilor în economie. "O dată ce diviziunea muncii a fost pe deplin stabilită, numai o mică parte din nevoile omului au putut fi satisfăcute din produsul propriei lui munci"[4]. Surplusul din rezultatul muncii omului era folosit pentru satisfacerea majorităţii celorlalte nevoi, dând celorlalţi ceea ce el nu avea nevoie şi primind ceea ce ceilalţi nu puteau consuma. Toate aceste schimburi se realizau la început sub forma **bunuri contra bunuri** în diferite raporturi de schimb. Drept urmare "fiecare om precaut ... a încercat, evident, să-şi aranjeze afacerile în aşa fel, încât să aibă mereu la îndemână pe lângă produsul special al muncii lui, şi o anume cantitate dintr-un fel sau altul de mărfuri, pe care el ştia că puţini oameni ar refuz-o ..."[5].

Nepotrivirile între diferitele nevoi de schimb şi diferitele nevoi de consum, precum şi greutatea păstrării şi depozitării acelor cantităţi din produsul "preferat" schimbului (boi, oi, scoici, tutun, piei crude etc.), făceau incomode condiţiile desfăşurării rapide a schimbului.

În etapa premergătoare apariţiei banilor, se manifestă un fenomen specific economiilor subjugate banului, într-un mod caracteristic nivelului de dezvoltare a societăţii, şi anume, **blocarea mărfurilor** ce jucau rol de unitate de schimb (ceea ce echivalează azi cu scăderea puterii de cumpărare faţă de alte bunuri) sau **nesatisfacerea cererii** proprii pentru un anume bun (corespunzător lipsei banilor de azi). Fenomenul este foarte bine surprins de A. Smith printr-un exemplu edificator, şi anume: "Omul care dorea să cumpere sare, de exemplu, şi nu avea să dea pe ea decât vite în schimb, trebuia ca de fiecare dată să cumpere sare în valoarea unui bou, sau a unei oi întregi ..., iar dacă dorea să cumpere mai mult, era ... obligat să cumpere o cantitate îndoită sau întreită a valorii, să zicem a doi sau trei boi, sau a două sau trei oi"[6] ori să renunţe pentru diferenţă (nn).

Literatura de specialitate nu tratează distinct această formă de manifestare a unui fenomen atât de asemănător inflaţiei. Prin urmare, propunem pentru acest fenomen termenul de **pseudo-inflaţie**, având în

[4] Smith, A., *Avuţia Naţiunilor. Cercetare asupra naturii şi cauzelor ei*, vol. I. Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1962, p. 19.
[5] Ibidem, p. 19.
[6] Smith, A., *op. cit.*, p. 20.

vedere cauzele, efectele, stadiul de dezvoltare al societăţii în care a apărut şi consecinţele sale pe plan economico-social.

Ca urmare a imposibilităţii împărţirii unităţilor de schimb, în timp, s-a ajuns, ca din **marea diversitate de mărfuri** folosite la schimb să se dea preferinţă metalelor, datorită calităţilor pe care le aveau: păstrare, depozitare, împărţire şi reunire foarte uşor de efectuat şi fără pierderi prea mari. În acel moment apare ideea folosirii metalelor, cum sunt: fierul, arama, bronzul, argintul şi aurul în procesul de schimb, de către fiecare popor, funcţie de bogăţia sa şi de gradul de dezvoltare a schimburilor.

S-a ajuns astfel, la **folosirea pe scară largă a metalelor ca unitate de schimb** datorită proprietăţilor lor, mai întâi sub formă de lingouri, drugi[7] nemarcaţi, drugi marcaţi, piese marcate, iar mai târziu înscrisuri în contul metalelor (bancnote). Totuşi, utilizarea metalelor nu a rezolvat în totalitate problemele schimbului, deoarece şi acestea aveau inconveniente cum sunt:

a) metalele folosite sub forma drugilor nemarcaţi făceau schimbul dificil prin imposibilitatea cântăririi şi verificării conţinutului lor de fiecare dată;

b) folosirea de aliaje false care imitau metalele preţioase aducea mari prejudicii vânzătorilor, care puteau vinde marfa lor pe "nimic";

c) acolo unde era posibilă cântărirea apărea problema exactităţii acesteia, mai ales în condiţiile utilizării argintului şi aurului, datorită fatului că o abatere mică corespunde unor valori comerciale mari.

Ca urmare a celor trei aspecte s-a ajuns la marcarea oficială a drugilor şi mai târziu la folosirea monedelor marcate în monetării autorizate de către stat. Totuşi, nici această soluţie nu a fost scutită de probleme cum ar fi, de exemplu:

- **uzura fizică a monedelor (prin tocire)**, care a dus la imposibilitatea recunoaşterii marcajului şi pierderii din greutate. Acesta a fost motivul pentru care nu mai conta numărul pieselor, ci numai greutatea acestora, marcajul garantând calitatea şi puritatea metalului;
- **"lăcomia şi nedreptatea principilor şi guvernelor"** din fiecare ţară a condus la micşorarea continuă a cantităţii de metal preţios conţinut de monede.

Asemenea disfuncţii afectau, în final, atât pe cei care cumpărau, cât şi pe cei care vindeau, dar de fiecare dată cu siguranţă pe cei nevoiaşi. S-ar putea vorbi astfel, de existenţa unui alt mod de manifestare a **inflaţiei prin moneda de metal preţios**, ca o formă a **inflaţiei prin bani**, deoarece acest lucru era cauzat de intervenţia directă asupra acestora.

[7] Conf. A. Smith, p. 20. "Pliniu ... ne spune că în timpul lui Servius Tullius, romanii nu aveau monedă bătută, ci se foloseau de drugi de aramă nemarcaţi ...".

Inflaţia prin monedă a fost specifică tuturor statelor care nu dispuneau de un sistem monetar propriu sau aveau un sistem monetar mai slab decât al altor state, pe a căror piaţă internă puteau intra "bani bolnavi" care, în final, aveau ca scop scoaterea din ţară a ultimilor bani buni existenţi în economie. Această formă de manifestare a inflaţiei a fost specifică şi Principatelor Române până la 1867 când, prin *Legea pentru înfiinţarea unui nou sistem monetar şi pentru fabricarea monetelor naţionale*, se crea un sistem monetar bimetalist propriu. După crearea sistemelor monetare, guvernele statelor au fost puse în situaţia de a face faţă la cheltuieli mult mai mari decât veniturile pe care le puteau procura de la contribuabilii lor. Ca urmare, înregistrarea acestor deficite a dus, în prima fază, la **majorarea taxelor şi impozitelor** suportate de contribuabil, iar mai târziu la **contractarea de împrumuturi publice** cu dobândă stimulatoare şi garantată cu bunuri proprietatea statului. Când cele două soluţii s-au dovedit a fi neputincioase, s-a recurs la o a **treia soluţie** ce consta în **tipărirea biletelor de bancă**, garantate de banca centrală de emisiune şi de stat. Această soluţie a fost mult discutată la momentul aplicării ei de către cei care înţelegeau posibilele sale consecinţe. Cert este că ea a avut ca justificare acoperirea într-o anumită proporţie a valorii nou create în economie cu care metalul, sau metalele preţioase, nu puteau să mai ţină ritmul.

Scăparea de sub control a fenomenului de emisiune a biletelor de bancă a condus, în cele din urmă, la una din cele mai mari "catastrofe" economice cunoscute de omenire şi anume, la deprecierea vizibilă a unităţii monetare. Deprecierea a determinat totodată o creştere generalizată, necontrolată şi posibil reversibilă a preţurilor produselor din economie, fenomen cunoscut sub numele de inflaţie. Această modalitate de manifestare a inflaţiei o putem denumi **inflaţie prin emisiune** şi se constituie ca formă a inflaţiei prin bani.

Diferenţa între inflaţia prin monedă şi cea prin emisiune constă în faptul că, pentru **prima formă** de manifestare, cantitatea de *bani* în economie *corespunde existenţei fizice a metalelor, dar asupra cărora s-a intervenit în ce priveşte cantitatea şi calitatea acestora*, în timp ce **a doua formă** rezultă din apelarea la *hârtia fără valoare, prin punerea în circulaţie, fără acoperire în bunuri şi servicii, a biletelor de bancă.*

1.2 Evoluția conceptului de inflație în curentele de gândire economică

Interesantă pentru înțelegerea fenomenului inflaționist ni s-a părut incursiunea în curentele economice, pentru a vedea cum a evoluat conceptul de inflație, cum a fost analizat și evaluat fenomenul stabilității prețurilor și ce soluții se recomandau pentru atingerea "careului magic". Vom realiza, astfel, o sinteză pe principalele curente de gândire economică.

1.2.1 Inflația și îmbogățirea prin bani în concepția mercantilistă

Esența mercantilismului, ca doctrină economică, a fost îmbogățirea națiunii ca scop principal al întregii activități umane și "rolul stimulator al câștigului bănesc pentru activitatea economică" bazat "pe preocuparea de a spori acest câștig fără a-i fixa anumite limite, precum și de a întări economia națională și de a spori bogăția negustorilor din fiecare țară, indiferent de consecințele ei asupra altor state și oameni de afaceri"[8].

Mercantilismul se manifestă pe o perioadă de trei secole, între anii 1450-1750, cuprinzând toată Europa și având ca reprezentanți de seamă pe Ortiz A. de Rojas în Spania, Jean Bodin (1530-1596) Antoine de Montchrestien (1576-1621), M. de Malestroit și Jean Baptiste Colbert (1619-1683) în Franța, Thomas Mun (1571-1641), William Stafford (1554-1612), John Hales, Josias Child, Thomas Culpeper (1578-1662) John Law, William Petty (1623-1687) în Anglia, Ivan Tihonivici Pososcov în Rusia, iar la români pe Dimitrie Cantemir[9].

Punerea în practică a ideilor mercantiliste a dus la apariția unui mare flux de metale prețioase către țările vest-europene și a avut drept consecință directă o **explozie a prețurilor** considerată a fi **inflație prin bani**, ca urmare a relației directe dintre cantitatea de bani (chiar buni) din economie și cantitatea de mărfuri, produse și servicii existente pe piață la un moment dat.

Unii teoreticieni mercantiliști, cum ar fi Josias Child, susțin că ideea măririi prețurilor constituie un mare avantaj pentru exportatori și pentru națiune, chiar dacă acest lucru are drept urmare scăderea puterii de cumpărare a populației unei țări, după cum alții (M. de Malestroit) susțin necesitatea nealterării conținutului de metal prețios al monedei ca principal remediu pentru evitarea inflației.

[8] Sută-Selejean, S., *Doctrine și curente în gândirea economică modernă și contemporană*, Ed. All, București, 1992, p. 54-55.

[9] Pohoață, I., *Doctrine economice universale*, vol. I, Ed. Fundației Academice <<Gh. Zane>>, Iași, p. 20-21.

J. Bodin dă în 1568, un **Răspuns paradoxurilor lui M. de Malestroit privind scumpirea tuturor bunurilor** bazat pe ideea că "ridicarea prețurilor se explică prin abundența de bani" în economie, iar "puterea de cumpărare a monezilor de aur și argint este invers proporțională cu cantitatea lor în circulație"[10]. J. Bodin mai consideră drept cauze producătoare ale inflației și "monopolizarea vieții economice ..., dezvoltarea excesivă a exporturilor ... risipă și o cerere artificială, explicabile prin excesele curții regale". **Soluția** găsită de acesta constă în eliminarea cauzelor secundare, iar surplusul de monedă aur și argint, cu influențe directe asupra nivelului inflației, constituie prețul plătit bogăției care "îi face fericiți pe oameni". În aceste condiții sunt puse în evidență anumite avantaje deloc neglijabile: credite cu dobândă mică și ușor de obținut, dezvoltare și progres economic[11], etc.

Au existat și opinii, ca de exemplu ale "italianului Mariana" și ale lui Antoine de Montchrestien, care erau de părere că procurarea bunurilor necesare vieții fac statele să fie bogate și nu cantitatea de aur, argint, perle sau diamante. La rândul său, William Petty susține ideea unei cantități optime de bani în economie, deoarece o cantitate mare de bani înseamnă inflație, iar lipsa acestora duce la stagnare economică.

Concluzia celor prezentate mai sus ar fi că abundența în monedă de aur și de argint crează impresia unei națiuni bogate, dar această abundență este urmată de o creștere corespunzătoare a prețurilor pentru mărfuri, produse și servicii, care, la un moment dat, încep să fie importate ca rezultat al reducerii producției interne. La rândul său, importul va avea ca rezultat ieșirea masivă de monedă din țară, ceea ce în condițiile lipsei producției va duce la majorări suplimentare de prețuri și deci, simptome clare ale inflației.

1.2.2 Neutralitatea monedei, ordinea naturală și inflația în concepția fiziocrată

Fiziocrații au fost cei care au susținut ideea că *producția de bunuri din agricultură este singura sursă de creare a produsului net și nu acumularea de bogății sub forma aurului și argintului*. Acestei idei centrale i se adaugă și existența unei ordini naturale cu legi specifice, gândită exclusiv prin voința suveranului.

[10] Pohoață, I., *op. cit.*, p. 31.

[11] Idei puse în evidență de W. Petty în *Aritmetica politică*.

Dintre reprezentanţii principali ai curentului de gândire fiziocrat îi menţionăm pe John Locke[12] (1632-1704), John Law (1671-1730), Richard Cantillon[13] (1697-1734), David Hume[14] (1711-1776), Pierre de Boisguilbert[15], Francois Quesnay[16] (1694-1774), Mercier de la Riviere[17], Pierre Dupont de Nemours[18], Robert-Jacques Turgot[19] (1727-1781) ş.a.

Relaţia "cantitate de bani - preţuri" a fost în centrul atenţiei fiziocraţilor, cu atât mai mult, cu cât ei sunt cei care au dat teoriei economice un **Tablou economic** prin care se evidenţiază crearea bunurilor în economie, transferul valorilor de la o clasă socială la alta şi remunerarea principalilor factori de producţie în condiţiile dublului circuit: fizic şi monetar. Fiziocraţii, au văzut "un instrument de schimb şi de politică economică" folosit în scopul unirii a două circuite: cel real şi cel monetar. În consecinţă, ei dau o interpretare cantitativă influenţelor pe care le are moneda asupra preţurilor. Denaturarea conţinutului de metal preţios al monedei şi creşterea preţurilor proporţională cu cantitatea de monedă aflată în circulaţie (semne de manifestare a inflaţiei în economie) constituia o formă de impunere a ordinii

[12] Autor al lucrării *Consideraţii asupra consecinţelor reducerii dobânzii şi a creşterii valorii monezii*.

[13] Formulează ‹‹efectul Cantillon››, prin care încearcă să dea un răspuns mercantiliştilor la problema pusă de către aceştia, bani-preţuri-nivelul activităţii economice. Cantillon susţine că odată ce cantitatea de monedă aflată în circulaţie va creşte, efectul direct va fi o creştere sigură a preţurilor dar nu în aceeaşi proporţie, deoarece în structura preţului sunt şi componente cu creştere lentă.

[14] Este primul care pune în evidenţă principiul neutralităţii monedei susţinând faptul că ‹‹efectul Cantillon›› se verifică doar pe termen lung şi nu pe termen scurt, iar creşterea cantităţii de monedă în economie nu influenţează rata dobânzii, nivelul creşterii economice, ci numai preţurile. D. Hume a pus la punct o teorie a echilibrului balanţei comerciale, bazată pe relaţia precizată mai sus, sintetizată astfel ‹‹scăderea cantităţii de bani în economie duce la scăderea preţurilor, care generează o creştere a interesului străinilor faţă de mărfurile autohtone concomitent cu înregistrarea unui excedent substanţial al balanţei comerciale şi deci a preţurilor interne, ceea ce va determina o balanţă deficitară şi o scădere a preţurilor şi circuitul se va relua››;

[15] Susţinătorul ideii unui circuit al "bogăţiei" între două clase sociale a veniturilor industriale şi a rentei: clasa celor care muncesc şi vând şi cea a "lumii bune" din care fac parte funciarii şi prinţul.

[16] Autorul *Tabloului economic*, considerat a treia mare descoperire a omenirii, după scris şi monedă.

[17] Susţinătorul ordinii naturale şi esenţiale ale societăţilor politice.

[18] Autorul *Fiziocraţiei*.

[19] A fost discipol al lui F. Quesnay, ministru de finanţe şi critic de seamă al dogmatismului curentului fiziocrat şi cu contribuţii originale cu privire la valoare, capital şi reproducţie.

naturale imposibil de controlat în totalitate de către om, dar în care suveranul avea o influenţă foarte mare.

Fiziocraţiilor li se atribuie, prin Locke şi Hume, **prima formulare a teoriei cantitative a banilor**, iar M. Blaug le atribuie, prin includerea lui John Law (1705) în acest curent, chiar "**teoria apariţiei inflaţiei**" prin emisiunea de bani de hârtie. Se subliniază în mod deosebit că profitul este generator de inflaţie în condiţiile în care "un surplus de bani va asigura locuri de muncă pentru oameni nefolosiţi acum"[20].

Într-o astfel de ordine socială naturală inflaţia, ca o formă a dezechilibrului economico-social, poate fi atenuată sau limitată fără intervenţia cuiva numai prin mecanisme proprii de autoreglare specifice economiei libere, dar în condiţiile unei neutralităţi evidente a stocului de monedă asupra *nivelului activităţii, asupra vitezei de rotaţie a monezii şi asupra ratei dobânzii*, deoarece surplusul de monedă este preluat de preţuri, iar creşterea cantităţii de monedă nu schimbă, în concepţia fiziocraţilor, "dimensiunea, structura şi posibilităţile de combinare a factorilor reali de producţie de care depind elementele enumerate mai sus.

1.2.3 Preţul natural, preţul de piaţă (real) şi inflaţia în concepţie clasică

Perioada clasicilor acoperă aproape un secol şi este marcată de lucrarea lui Adam Smith din 1776 *Avuţia naţiunilor* ... şi de *Principiile de economie politică* (1848) ale lui J. S. Mill. Ideea centrală a acestui curent de gândire economică, o constituie *libertatea economică bazată pe libera iniţiativă şi proprietate privată*.

Principalii reprezentanţi ai clasicismului sunt: **Adam Smith** (1723-1790), susţinătorul ideilor "mână invizibilă, diviziunea muncii, intervenţie statală minimă şi liber schimb"; **David Ricardo** (1772-1823) care a fost preocupat de deprecierea biletelor de bancă, de influenţa preţului scăzut asupra profitului, enunţarea logică a principiilor economiei politice, teoria costurilor comparative şi a randamentelor descrescânde; **Thomas Robert Malthus** (1766-1835) autorul unei teorii a populaţiei, în care pune în legătură creşterea economică cu creşterea populaţiei; **John Stuart Mill** (1806-1873) iniţiatorul ideilor neo-clasiciste din Anglia smithiană, ricardiană şi malthusiană şi autorul *Principiilor de economie politică*[21] din 1848; **Jean**

[20] Blaug, M., *Teoria economică în retrospectivă*, EDP, Bucureşti, 1992, p. 53.

[21] Principii care până la A. Marshall rămân principii de referinţă.

Baptiste Say (1767-1832) cu o contribuţie deosebită la "valoarea bazată pe utilitate, domeniul factorilor de producţie, legea debuşeelor"; **F. Bastiat** şi **Ch. Dunoyer,** ş.a.

Clasicii economiei politice pornesc în demersul lor de la ideea de ordine naturală a fiziocraţilor, dar fără intervenţia suveranului, ordine în care individul se manifestă liber şi spontan în ce priveşte munca şi rezultatele sale, echilibrul social fiind asigurat, în concepţia lor, printr-un "joc al legilor naturale". În atenţia clasicilor stau, pe lângă alte probleme teoretice, şi preţul natural, preţul de piaţă şi legătura acestora cu creşterea preţurilor şi deprecierea monetară.

Adam Smith, în *Avuţia Naţiunilor. Cercetare asupra naturii şi cauzelor ei*, face apel la preţul natural şi preţul de piaţă, preţul natural fiind acel nivel al preţului care asigură numai remunerarea celor trei factori de producţie (natura/pământul, munca şi capitalul) şi nimic în plus. Vânzarea pe piaţă a mărfurilor la un preţ mai mare sau mai mic nu constituie altceva decât preţul de piaţă.

În concepţia clasicilor, la baza schimbului întotdeauna se află munca[22], etalon de măsură a valorii, care dă mărfii un preţ real, în timp ce preţul exprimat în bani reprezintă preţul nominal, care poate fi mai mult sau mai puţin apropiat de preţul natural, dar întotdeauna egal cu cel de pe piaţă[23].

Adam Smith analizează evoluţia diferitelor preţuri practicate în Anglia şi Franţa în diferite timpuri[24], evoluţie care ţine seamă de influenţele descoperirii de noi pământuri, de noi mine de aur şi argint. Că poate fi vorba de o influenţă de tip inflaţionist nu este greu de demonstrat atât timp cât chiar raportul de schimb între aur şi argint era diferit atât între localităţi ale

[22] Excepţie făcând J. B. Say, care adaugă în calcul şi utilitatea ca element important în teoria valorii, vezi Pohoaţă, I., *op. cit.*, p. 103.

[23] A. Smith, *op. cit.*, p. 36 şi 38.

[24] Spre exemplu, se prezintă pentru Anglia preţul unui cuarter de grâu între anii 1202 - 1750, care a variat de la 1Ł şi 16s în 1202, la 2Ł 0s şi 3 d. (peni de aramă) în 1205, la 16Ł şi 16s în 1270, la 5Ł 18s şi 6d. în 1317, la 4s şi 8d. în 1361, la 2Ł şi 13s în 1434, la 2s şi 4d. în 1455, la 6s în 1499, la 17s şi 8d. în 1557, la 2Ł în 1574, la 4Ł şi 12s în 1597, la 1Ł 14s şi 10d. în 1601, la 2Ł 18s şi 8d. în 1622, la 4Ł şi 5s în 1648, la 1Ł şi 16s în 1666, la 3 Ł 8s şi 8d. în 1673, la 1Ł 5s şi 2d. în 1687, la 3 Ł şi 11s în 1696, la 1Ł şi 6s în 1706, la 3Ł şi 18s în 1710, la 1Ł 14s şi 8d în 1723, la 2Ł 8s şi 6d în 1725, la 1Ł 7s şi 6d în 1745, la 3Ł în 1757, la 1Ł şi 19s în 1761, la 2Ł 6s şi 9d. în 1764, la 1 Ł 12s şi 6d. în 1750. Valori preluate din Smith, A., *op. cit.*, p. 175-180.

aceleaşi ţări, cât şi între ţări diferite, cum ar fi China, India şi Anglia[25]. Pentru a sublinia contribuţia lui A. Smith la aspecte ce ţin de analiza procesului inflaţionist prezentăm câteva din ideile sale:

- *deprecierea valorii metalelor preţioase, în speţă a argintului, cu o treime, pătrime sau cincime va implica o creştere proporţională a preţului mărfurilor;*
- *existenţa unor măsuri specifice perioadelor cu manifestări serioase ale fenomenului inflaţionist, cum ar fi ordinul dat prin statutul lui Henric VII din anul 1487 conform căruia "oricine va vinde cu amănuntul un iard lat din cel mai reuşit postav roşu granulat ... cu mai mult de şaisprezece şilingi, va plăti o amendă de patruzeci de şilingi de fiecare iard astfel vândut"*[26];
- *spirala inflaţionistă salarii-preţuri este surprinsă prin expresia "urcarea salariilor sporeşte evident preţul mărfurilor, mărind partea din preţ care se descompune în salariu ..."*[27];
- *extinderea creditului, apariţia biletului de bancă, punerea în circulaţie pe scară largă a acestuia încă din 1694 (de pe timpul fiziocraţilor) şi exagerările în legătură cu emisiunea de bancnotă nu puteau duce decât la probleme specifice fenomenului inflaţionist*[28].

Din schimbul de corespondenţă[29] dintre Th. R. Malthus şi J. B. Say prin care primul nu era de acord cu "legea debuşeelor", rezultă faptul că din căutarea unui aşa-zis optim derivă că economia este permanent ameninţată de dezechilibre cauzate de economisirea şi investiţiile peste un anumit prag, care duc la o **rămânere în urmă a puterii de cumpărare şi a cererii efective în general**.

Observăm deci, că fenomenul inflaţionist a stat în atenţia clasicilor ca o problemă de maximă importanţă şi, chiar dacă conceptul nu a fost abordat explicit, el a fost sesizat şi au fost tratate cu atenţie cauzele ce au stat la baza acestuia şi efectele ce le-a produs în economia ţărilor analizate.

[25] Ibidem, p. 124 şi urm.

[26] Ibidem, p. 170.

[27] Ibidem, p. 61.

[28] Adam Smith spune că "Banca Angliei, pentru că a emis o prea mare cantitate de bani de hârtie al cărui excedent îi revenea mereu pentru a fi schimbat contra aur şi argint ... era adesea obligată să cumpere aur în ligouri ..., pe care îl scotea ... sub formă de monedă ... ceea ce îi cauza o pierdere de doi şi jumătate până la trei la sută .... "

[29] Pohoaţă, I. *op. cit.*, p. 141.

1.2.4 Karl Marx şi fenomenul inflaţionist

Mark Blaug în lucrarea sa *La pansee économique. Origine et developpement* îl caracterizează pe Karl Marx ca fiind "un mare economist clasic"[30], autorul unei "reţele enorme de idei grandioase pe care nimeni nu le-a avut înainte"[31]. Astefel, teoria economică acordă un loc important întregului eşafodaj teoretic construit de Karl Marx, iar legile pe care le-a pus în evidenţă constituie puncte de atracţie pentru cercetătorul evoluţiei doctrinei economice.

Problemele abordate de Marx în lucrările[32] lui sunt, cele mai multe dintre ele, originale, iar altele sunt preluate de la clasici sau chiar de la antici şi adaptate noilor condiţii atinse de societatea burgheză. Dintre cele originale amintim pe cele mai importante: crearea unei terminologii specifice, elaborarea teoriilor despre valoare şi plusvaloare, surplusul economic, contradicţiile de clasă, legea evoluţiei capitalismului, legea scăderii ratei profitului, modelul reproducţiei simple şi lărgite, timpul de muncă socialmente necesar, crizele economice, renta absolută, etc.

Din literatura cercetată rezultă clar faptul că atenţia lui K. Marx nu a fost îndreptată direct către problematica fenomenului inflaţionist, poate şi datorită faptului că el propunea ca alternativă un nou tip de societate şi un mod de producţie "superior" celui capitalist, guvernat de legi pe care le considera ideale, fără contradicţii de clasă.

Totuşi, în calitate de creator de teorie economică, Marx abordează problema **preţurilor relative**, care pe termen lung au tendinţă crescătoare ca urmare a masei de bani existente în economie şi a necesităţii obiective de remunerare a factorilor de producţie cu referire directă la forţa de muncă (salariile aferente). Cu alte cuvinte, se pune în evidenţă relaţia directă între preţuri şi salarii, care are legătură cu fenomenul inflaţionist, cu atât mai mult cu cât un salariu bun poate avea ca efect apariţia unui şomaj structural prin

[30] După Pohoaţă, I., *op. cit.*, p. 207.

[31] Blaug, M., *Teoria economică în retrospectivă*, EDP, Bucureşti, 1992, p. 261.

[32] Marx este autorul unui număr impresionant de lucrări, dintre care pentru doctrina economică cea mai importantă este *Capitalul* (1867, 1885 şi 1894) la care se adaugă *Manifestul partidului comunist* (1848), *Fundamente la critica economiei politice* (1853), *Contribuţii la critica economiei politice* (1859) şi *Critica programului de la Gotha* (1891).

existenţa unei "armate industriale de rezervă". **Aceasta nefiind altceva decât stagflaţie.**

După unii autori, Marx se manifestă împotriva spiralei inflaţioniste, atunci când susţine ideea că dacă "valoarea mărfii (M) are trei componente: c+v+p; c=capitalul constant; v=capitalul variabil (capitalul cheltuit pentru plata salariilor); p=profitul, înseamnă că "v" poate creşte pe seama lui "c", dar şi pe seama lui "p". Sporirea unui termen nu duce automat la sporirea întregului"[33].

1.2.5 Echilibrul şi stabilitatea preţurilor la neoclasici

Apariţia ideii de "marjă" şi a celei de "ultime unităţi" a condus la o ruptură în planul ideilor economice clasice, şi la apariţia, astfel, a unui nou curent de gândire economică denumit **neoclasicism** structurat la rândul său în şcoli cu reprezentanţi de seamă:

- **şcoala engleză**: Stanley Jevons[34] (1835-1882), Alfred Marshall (1842-1924) Arthur Cecil Pigou (1877-1959);
- **şcoala elveţiană**: Leon Walras[35], Vilfredo Pareto (1848-1923), Francis Edgeworth (1845-1925);
- **şcoala austriacă**: Eugen von Böhm Bawerk (1850-1914), Karl Menger (1840-1921), Frederich von Wieser (1851-1926) - consideraţi creatorii acestei şcoli prin ideile lor cu privire la marginalismul psihologic -, la care au aderat Philip Henry Wicsteed (1844-1927), Ludwig von Mises (1883-1973), Joseph Schumpeter (1883-1950), Friederich von Hayek (1899-1992) şi alţii;
- **şcoala americană** cu cei doi reprezentanţi de seamă: Irving Fisher şi John Bates Clarc.

Neoclasicismul este curentul de gândire care aduce o reînnoire a ideilor promovate de clasicii economiei politice, cu reprezentanţi **adepţi** ai marginalismului, utilităţii marginale şi a unei teorii noi a valorii; **nevoiţi** să găsească argumente în susţinerea societăţii capitaliste pusă faţă în faţă cu societatea de tip nou concepută de Marx şi **martori** la consecinţele nefaste ale banilor tipăriţi fără control. Neoclasicii, dornici de găsirea echilibrului, caută într-un mediu economic static optimul dintre acumularea şi alocarea

[33] Turliuc, V., Cocriş, V., *Monedă şi credit*, Ed. Ankarom, Iaşi, 1997, p. 358.

[34] Este fondatorul şcolii şi autorul lucrării *Teoria economiei politice* (1871).

[35] Considerat fondatorul şcolii cu contribuţii importante la teoria echilibrului general şi autorul lucrării *Elemente de economie politică pură* (1874).

resurselor, dar luând în calcul o nouă variabilă: "**utilitatea marginală**". În legătură cu stabilirea prețurilor pe o piață liberă neoclasicii vin cu explicații noi, așa cum vor fi ele expuse mai jos.

Karl Manger reprezentant al **școlii austriece**, întocmește un tabel ce explică "temeiul formării prețurilor, în care, pe orizontală a înșirat necesitățile în ordinea lor de la I la X și pe verticală, șirul utilității descrescânde de la 10 la 1"[36]. Combinațiile posibile pe orizontală și verticală explică oscilațiile prețurilor pe piață în condiții de concurență, funcție de variația preferințelor, de urgența nevoilor de satisfăcut, de disponibilitățile din stocuri și de posibilitatea substituirii bunului respectiv. Astfel, K. Manger nu ia în calcul deprecierea monetară.

Școala elvețiană, prin reprezentanții săi, va da substanța acestui curent de gândire economică analizând echilibrul general și optimul total și parțial. Acest lucru este posibil prin reușita modelărilor matematice realizate de Leon Walras și Vilfredo Pareto, primul fiind considerat drept cel mai de seamă economist până la acea dată. **Walras** consideră că prețul reprezintă punctul de echilibru între curba ofertei și cea a cererii, ținând cont de faptul că la formarea acestuia participă și elemente cum ar fi: raritatea, utilitatea și cantitatea cerută a fi consumată din produsul respectiv. Prin urmare, după Walras echilibrul economic într-un cadru static al liberei concurențe matematizate trebuie să cuprindă: prețurile de piată, prețurile produselor și serviciilor consumabile sau producătoare, prețul capitalurilor, **valoarea monedei** (nn), consecințele progresului economic și efectele tarifelor, impozitelor și monopolurilor[37].

Stabilitatea prețurilor este tratată de Walras în interdependență cu prețurile de pe toate piețele, autorul susținând "tratarea ciclică" a dezechilibrelor ce pot să apară, deoarece rezultatele de pe o anumită piață influențează negativ sau pozitiv alte piețe unde trebuie intervenit cu măsuri din interior pentru eliminarea acestora.

Așa cum susține M. Blaug, până la reprezentantul **școlii engleze Alfred Marshall**, nici Menger și nici Walras nu au abordat problema măsurabilității utilității în profunzime. Marshall, inspirat de ideea lui Jevons, de măsurare a utilității prin utilitatea marginală a banilor, va finaliza un procedeu de determinare a utilității marginale în cazul unor **creșteri însemnate ale prețurilor la mărfurile neimportante.**

[36] Ciulbea, T., *Doctrine economice*, EDP, București, 1995, p. 154.
[37] Ibidem, p. 156.

În aceste condiții, sumar descrise de noi, conform teoriei neoclasice în condițiile unei utilități constante, echilibrul general nu poate fi atins. Ceea ce ne face să înțelegem că, dacă utilitatea nu mai este constantă, ea poate avea ca efect atingerea echilibrului general, în care se include și cel al prețurilor.

Contribuția **școlii americane** este una de mare importanță prin formularea coerentă a unei ecuații a schimbului prin preluarea de către I. Fischer a teoriei cantitative a banilor de la J.S. Mill. sub forma relației de mai jos:

$$MV=PT, \text{ de unde } M=PT/V$$

în care: M - cantitatea nominală de bani în economie; P - nivelul general al prețurilor; T - volumul tranzacțiilor; V - viteza de rotație a banilor.

Fischer consideră viteza de rotație a banilor (V) constantă, pe termen scurt. Această relație va oferi lui Keynes și Friedman puncte de plecare în fundamentarea teoriilor lor.

1.2.6 Moneda, cererea de bani și inflația la Keynes și keynisiști

Opera profesorului, economistului, cercetătorului și practicianului John Maynard Keynes a dat un nou suflu teoriei și practicii economice.

Implicat, după primul război mondial, în practica monetară a unuia din cele mai dezvoltate state ale lumii, Anglia, Keynes a fost un specialist în politica de stabilizare economică, politică ce a fost aplicată cu succes în economia țării sale. Încă din 1919, prin lucrarea *Consecințele economice ale păcii*, tradusă și în limba română în 1920 cu titlul *Urmările economice ale păcii*, Keynes se declară impotriva etalonului aur. Ulterior, ia atitudine împotriva ministrului de finanțe din anii '20, W. Churchill, care aplica o politică deflaționistă prin care s-a reușit revalorizarea lirei sterline, pornind de la performanțele economice ale țării.

Prin *Tratat despre reformă monetară*, Keynes **dă ultima lovitură teoretică a etalonului aur**, în condițiile în care foarte multe țări renunțaseră la acesta în favoarea unui "etalon de valoare, altul decât aurul", "o marfă compusă", "dublată de intervenția pe piață a autorității statale pentru a menține oscilațiile cursurilor în jurul acestui etalon". Acest etalon avea să fie aplicat practic începând din 1944, în urma Conferinței de la Bretton-Woods. În *Tratat despre monedă* Keynes vine cu o noutate teoretică absolută sintetizată în **relația dintre economii și investiții**, relație ce va sta la baza *Teoriei generale* ... . Conform acestei teorii șomajul și crizele s-ar putea evita prin reglarea de către stat a circulației monetare și a creditului. **Cauza**

principală a crizelor din societate ar fi insuficiența banilor în economie. Având în vedere cantitatea de bani existentă în economie, cererea de bunuri de consum și investiționale, enunțând ecuația echilibrului general și oferta globală de bunuri și servicii, Keynes formulează ecuația echilibrului/dezechilibrului general, prezentată mai jos:

Ecuația echilibrului:	Ecuația dezechilibrului:
Y=C+I	Y>C+I
S=Y-C	S=Y-C
I=S	S>I

Unde: Y – oferta globală de bunuri și servicii (venitul global); C - cererea de bunuri de consum; I - cererea de bunuri investiționale; S – economiile.

Pe baza acestor ecuații, Keynes enunță trei legi psihologice fundamentale: inclinația spre consum, înclinația spre investiții și înclinația spre lichiditate.

Ideea centrală a politicii economice keynisiste constă în **intervenția statului în viața economică pentru folosirea cât mai completă a forței de muncă**, fără ca economia să fie sufocată. În acest context, **moneda** devine un instrument al statului, prin care acesta poate influența înclinația spre consum, astfel încât să se împiedice formarea economiilor. Asemenea politică se poate realiza prin existența de deficite bugetare și o politică de impozite și taxe adecvată, care va avea ca efect o **depreciere a monedei**. Astfel, **cererea și oferta de bani** trebuie avută în vedere la dimensionarea cantității de bani din economie, care va influența rata dobânzii, înclinația spre a investi, nivelul producției și utilizarea forței de muncă.

Keynes se declară adeptul existenței unei inflații controlate de stat în economie, cu atât mai mult cu cât *Tratatul despre monedă* și *Teoria generală* ... sunt scrise în timpul crizei economice din 1929-1933 și după aceasta, iar în perioada anilor '20 prin lucrările sale ia atitudine împotriva politicilor deflaționiste.

După o perioadă de succese înregistrată de economia statelor capitaliste ca urmare a aplicării în practică a pricipiilor stabilite în 1944 la Bretton Woods, în anii 1974-1975 apar primele manifestări contrare politicii economice formulate de Keynes, prin creșterea ratei inflației și a ratei șomajului. În aceste condiții, în planul gândirii economice s-a încercat o adaptare a teoriei keynisiste la noile condiții economico-sociale. **Discipolii lui Keynes reformulează teoria acestuia cu privire la rata dobânzii, la politica bugetară și fiscală.** Astfel, J. Hicks, A. Hansen și P. Samuelson actualizează teoria keynisistă prin cunoscutele curbe IS-LM (investiții/economii-lichiditate (cerere)/ofertă de monedă) și prin

completarea esențială de interdependență reciprocă a acestora. Pe baza acestor curbe se pun în evidență cazurile limită ale teoriei lui Keynes, prin care se constată că "eficacitatea politicii monetare nu are o autonomie în sine"[38], moment din care se are în vedere o creștere a rolului politicii bugetare (de austeritate în general) în defavoarea celei monetare. Inflația capătă astfel atenția principală și își găsește rețeta în politica bugetară a statului fost intervenționist.

A. W. Phillips, în 1958, sesizează lumea economicului cu paralela existentă între tensiunea existentă pe piața muncii și stabilitatea prețurilor. Această idee este preluată de **P. Samuelson** și **R.M. Solow** care avertizează în termeni clari, că lumea trebuie să aleagă între cele două extreme **inflație** sau **șomaj**.

Școala de la Cambridge respinge marginalismul economic printr-o continuare și actualizare a teoriei lui Keynes. **J. Robinson** și **P. Sraffa** sunt cei mai importanți reprezentanți ai acestei școli, care dau o dublă interpretare capitalului, în sens fizic și financiar, îndatorându-se suficient de mult lui Ricardo și Marx. Calea recomandată este sintetizată astfel: "Pentru a împiedica un **șomaj important** și pentru ca **salariile reale să continue să urce** (n.n.) trebuie ca muncitorii să accepte sistemul, ca sporirea consumului să satisfacă publicul larg și ca ocaziile de profit să încurajeze expansiunea industriei."[39]. Se observă în mod clar caracterul de stânga al ideilor împletite cu ivirea/crearea de "ocazii de profit" care să se constituie în sursă de creștere economică. Această școală atribuie lui Keynes fenomenul inflaționist cu efectele pe care le-a cunoscut economia mondială.

1.2.7 Inflația în concepție neoliberală

Liberalismul economic a cunoscut în dezvoltarea sa două faze: liberalismul clasic (sec. XVIII-XIX) și cel modern sau neoclasic (sf.sec. XIX-inc. sec. XX). Conceptele de bază ale liberalismului pot fi sintetizate în: dreptul liber asupra proprietății; exprimarea liberă; acțiunea liberă a individului în economie; libera concurență pe piață și **formarea liberă a prețurilor**[40].

[38] Pohoață, I., *Doctrine economice universale*, vol. II, Ed. Fundației Academice <<Gh. Zane>>, Iași, p. 57.
[39] Ibidem, p. 68.
[40] Popescu, Gh., *Fundamentele gândirii economice*, Ed. Anotimp, Oradea, 1993, p. 174.

Acestor două faze le-au urmat, în a doua parte a secolului al XX-lea, după atingerea stagflației ca urmare a politicilor keynisiste, noi orientări de natură liberală, denumite drept doctrină economică neoliberală.

De altfel, însăși Keynes, întrebat în ce constă contribuția sa la teoria economică, a dat un răspuns surprinzător: "Am dat capitalismului treizeci de ani de supraviețuire"[41]. Realitatea a confirmat spusele sale. După 30 de ani de la Conferința de la Bretton Woods creșterea inflaționistă a dus la stagflație, adică inflație galopantă însoțită de șomaj. În aceste condiții economice, cele mai importante orientări neoliberale care au apărut sunt: monetarismul, teoria capitalului uman, mișcarea drepturilor de proprietate, școala Public Choice și teoreticienii economiei ofertei.

Monetarismul, prin reprezentantul său cel mai de seamă, **Milton Friedman**, atribuie masei monetare rolul decisiv în dezvoltarea economică. Ca urmare a accentului pus pe circulația masei monetare inflația așteptată este luată în calcul acesteia[42]:

$$M/P=f(y,i_m,i_b,i_a,\Pi^{\alpha}h,u)$$

unde: M - cererea de bani; P - nivelul prețurilor; y - veniturile totale; i_m - randamentul nominal al banilor; i_b - randamentul nominal al obligațiilor; i_a - randamentul nominal al acțiunilor; Π^{α} - **taxa de inflație anticipată;** h - capitalul uman (investițiile în educația și pregătirea populației); u - vectorul variabilelor care influențează preferințele indivizilor.

Toate cele trei principii de bază ale monetarismului au în vedere prețurile: "a) evidența empirică a relației dintre creșterea masei monetare și **creșterea prețurilor**; b) **legarea inflației** de dinamica **prețurilor absolute**, fără referiri la **prețurile relative**; c) independența relativă între masa monetară și **nivelul prețurilor** în raport cu ocuparea forței de muncă".

Milton Friedman, fondatorul teoriei monetariste, spune despre inflație că "este provocată nu de sindicate și monopoluri, ci de schimbarea cantității de bani. Principalele monopoluri industriale nu provoacă inflația, ele acționează asupra scăderii producției"[43].

Teoria capitalului uman apare în 1962 ca rezultat al cercetărilor efectuate în cadrul Universității din Chicago de către profesorul **Gary Backer**. Această concepție a capitalului uman se bazează pe trei teorii noi: teoria familiei, a economiei relațiilor nemarfare și noua teorie a consumatorului. Legătura indirectă între inflație și această nouă teorie a

[41] Pohoață, I., *op. cit.*, vol. II, p. 47.
[42] Popescu, Gh., *op. cit.*, p. 179.
[43] Ibidem.

capitalului uman o constituie **noua teorie a consumatorului** prin intermediul prețurilor mărfurilor și serviciilor consumate de "sclavul producătorului" ca urmare a diferitelor tehnici de marketing și management.

Mișcarea drepturilor de proprietate are o legătură indirectă cu inflația și se referă la cheltuielile pe care le poate antrena un transfer special pe o piață specială. Pentru economiștii adepți ai mișcării drepturilor de proprietate, dreptul nu este altceva decât o activitate socială al cărui scop este de a contribui la creșterea surplusului economic prin definirea regulilor care contribuie la **scăderea costului tranzacțiilor în sânul societății**. Reprezentantul principal al acestei orientări este profesorul **Ronald Coase**.

Școala Public Choise (PC) are ca reprezentanți pe **James Buchanan** și **Gordon Tullock**, profesori de la Institutul Politehnic din Virginia. PC-ul reprezintă în fapt o "revoluție care constă din reintegrarea printr-o abordare teoretică unică a două domenii de studiu separate tradițional prin compartimentarea interdisciplinară dintre știința economică și știința politică: pe de o parte, studiul mecanismelor opțiunilor colective (când și cum să folosești banii statului), iar pe de altă parte, studiul proceselor decizionale care, în societățile noastre, determină repartizarea veniturilor de stat"[44].

Ceea ce vrem, spunea John Buchanen[45], este să aplicăm statului și tuturor rotițelor economiei publice, exact aceleași tehnici ca acelea ce au fost utilizate timp de patruzeci de ani încoace pentru a inventaria defectele și slăbiciunile economiei publice. Această teorie aplicată la condițiile concrete ale unei economii birocratice pune în evidență faptul că imposibilitatea atingerii obiectivelor fundamentale ale politicii economice în era informației, inclusiv inflația - stabilitatea prețurile, se datorează instituțiilor politice create după principii ale secolelor trecute.

Teoria economiei ofertei apare ca o reacție la accentul pus pe cerere în majoritatea curentelor de gândire liberale, neoclasice și neoliberale. Această teorie susține ideea creșterii ofertei veniturilor care să antreneze în viitor producția, veniturile, economiile și investițiile, precum și o ofertă a factorilor de producție, cum sunt forța de muncă și capitalurile.

Pentru studierea fenomenului inflaționist acest aspect are o mare importanță, deoarece creșterea veniturilor reprezintă o "jumătate" de spirală inflaționistă. Rezolvarea acestei spirale se realizează prin intervenția în

[44] Ibidem, p. 186.
[45] Ibidem.

bugetul de stat prin impunerea liniară a veniturilor şi prin ajustarea cheltuielilor în vederea eliminării deficitului bugetar.

1.3 Valoarea - punct de plecare în realizarea schimbului inflaţionist

În momentul în care ne propunem să vorbim despre valoare, în plan teoretic, există deja încercări de a se elabora o nouă teorie a valorii[46], teorie prin care se doreşte ca pe lângă aspectele analizate de teoriile precedente, să se ţină seama şi de actualele caracteristici ale societăţii postindustriale: **informaţia, transferul informaţional** şi **cunoaşterea**[47] din domeniu. Desigur, acest lucru trebuie să se întâmple, deoarece "**noua bogăţie - cunoaşterea**"[48] constituie atuul principal în lupta pentru existenţa omului în următorul mileniu.

1.3.1 Evoluţia teoriei valorii în curentele de doctrină economică

Mercantiliştii nu au o teorie proprie a valorii, însă din literatura studiată rezultă că s-au ocupat cu studiul variaţiei preţurilor în condiţiile acumulării unor cantităţi mari de metale preţioase, ca semne ale bogăţiei unei economii.

Primii care vor formula o teorie a valorii sunt **fiziocraţii**. Aceştia sunt cei care vor da doctrinei economice prima teorie coerentă a valorii prin Condillac şi Cantillon, care au pornit de la ideile lui W. Petty despre preţ, considerat a fi format în cea mai mare parte din costul de productie. Condillac considera că "un lucru nu are valoare pentru că costă, ci el costă pentru că are valoare". Astfel valoarea depinde, în concepţia sa de **utilitate şi raritate**. În acelaşi timp, Cantillon susţine ideea că valoarea unui bun este dată de **măsura pământului şi a muncii** care intră în etapa producerii sale, apropiindu-se de esenţa curentului fiziocrat. Totuşi, contribuţia cea mai de seamă la teoria valorii fiziocrate şi legătura cu clasicii aparţine luiTurgot, care, preluând ideea lui Galliani potrivit căreia valoarea este subiectivă, relativă si schimbătoare, **adaugă** şi comparaţiile făcute de oameni pe piaţă

[46] Idee susţinută de autori ca Alvin şi Heidi Toffler, Paul Bran, John Naisbitt ş.a.

[47] Andone, I., *Sisteme Expert. Principii şi dezvoltarea aplicaţiilor de gestiune*, vol. 1, Ed. A92, Iaşi, 1994, p. 9.

[48] Naisbitt, J., *MEGATENDINŢE. Zece noi direcţii care ne schimbă viaţa*, Editura Politică, Bucureşti, 1989, p. 45.

pornind de la **utilitate şi raritate**, prin raportare la o **valoare estimativă** şi realizarea unei ierarhizări corespunzătoare a bunurilor.

În opinia profesorului I. Pohoaţă, **clasicii** economiei politice, dându-şi seama de importanţa valorii şi preţului în teoria şi practica economică, prin A. Smith şi D. Ricardo, vor aduce o contribuţie decisivă la teoria valorii-muncă. Astfel, **Smith** atribuie valorii două înţelesuri: cel de valoare de întrebuinţare (bazat pe utilitate) şi cel de valoare de schimb. Tot el, consideră că la baza **valorii** de schimb stă **munca socială**, la care se adaugă **profitul şi renta** în funcţie de nivelul de dezvoltare al societăţii. La cele trei componente descrise deja de Smith, **Ricardo** adaugă caracterul relativ al muncii de diferite calităţi. Anticipându-i pe neoclasici **J.B. Say** insistă asupra utilităţii bunurilor, subliniind că dacă "cumpărătorul este obligat să-l plătească dincolo de ceea ce această utilitate îi conferă, el plăteşte o valoare care nu există ..."[49].

Cel care avea să elaboreze o relaţie matematică a valorii este **K. Marx**. Prin relaţia M=c+v+p se pune în evidenţă valoarea creată de muncă. Noutatea absolută a concepţiei lui Marx constă în faptul că alături de teoria valorii (a costului format din c+v) se adaugă teoria plusvalorii şi a reproducţiei sociale (simple şi lărgite). Această teorie va marca punctul central al apariţiei socialismului ştiinţific.

Economiştii **neoclasici** vor abandona teoria valorii muncă în favoarea unificării celor două forme de manifestare a valorii în principiul utilităţii. În această optică costul de producţie devine cost de oportunitate, iar preţul nu mai este o însumare de elemente, ci devine **relativ**. Reprezentanţii neoclasici pun în evidenţă două teorii referitoare la valoare, şi anume: Jevons, Menger, Wieser şi Bohm-Bawerk se remarcă printr-o **teorie subiectivă a valorii explicată prin cerere**, iar A. Marshall prin extinderea ei şi la ofertă într-o **teorie obiectivă a valorii**. Având ca punct de plecare utilitatea marginală, ei trec la valoare prin schimb. În concepţia lui **Jevons** munca nu dispare, ci se transformă din măsură a valorii în cauză a acesteia, prin formularea: "Costul de producţie determină oferta disponibilă. Oferta disponibilă determină gradul final de utilitate. Gradul final de utilitate determină valoarea"[50]. Ordonarea nevoilor în patru trepte, funcţie de gradul de utilitate constituie

[49] Jean Baptiste Say, *Traite d'économie politique*, Calmann-Levy, Paris, 1972, p.50, după Pohoaţă, I., *op. cit.*, p. 103.

[50] W.S. Jevons, *The theory of political economy*, London, 1871, p. 164-165. După Pohoaţă, I., *op. cit.*, p. 222.

aportul lui **Menger** la teoria valorii. Sinteza teoriei valorii o realizează **A. Marshall**, prin abordarea pe termen lung a formării valorii şi luarea în calcul o ofertei de pe piaţă. El a pornit de la întrebarea simplă "care lamă a foarfecului taie hârtia", cele două lame fiind cererea şi oferta (văzută ca restricţie prin cost) de pe piaţa unui produs.

Curentele de gândire economică ale secolului XX transferă atenţia de la axa oricărei teorii şi practici economice precedente reprezentate de valoare şi preţ, la realizarea obiectivelor de politică economică, denumite triunghi, careu, pentagon sau hexagon "magic". Astfel, se acceptă tacit teoria valorii marginale într-o economie dominată de legile pieţei.

1.3.2 O abordare românească a valorii - teoria valorii entropice

În condiţiile trecerii la o eră a tehnologiilor de nivel înalt şi a informaţiei, considerăm că trebuia să apară ideea luării în calcul, pe lângă muncă, utilitate marginală şi raritate şi a unor elemente noi, cum ar fi: informaţia, mediu social, inflaţia şi entropia sistemului. Acest lucru a fost făcut de profesorul român Paul Bran în lucrările sale despre valoare, apărute în mai multe ediţii în România şi Republica Moldova.

După o prezentare schematizată şi sintetică a teoriilor valorii muncă şi a valorii marginale, bazându-se pe două legi ale fizicii, **legea conservării materiei şi legea entropiei**, abordând prin paralelism fenomene şi procese biologice, fizice şi chimice cu cele social-economice, Paul Bran reuşeşte să pună în evidenţă noţiunile de **potenţial natural** şi **potenţial social**. Profesorul P. Bran, după un şir de explicaţii cu rol demonstrativ, defineşte într-un "ecocâmp" teoria valorii entropice ca un model general ce "are în vedere formarea formelor fizice, sociale şi băneşti ale valorii" prin contribuţia a patru factori generali: mediul natural, mediul social, întreprinderea aflată în stare de producţie şi întreprinderea aflată în stare de consum. "Valoarea, considerată ca o **formă concretă de entropie joasă sau de energie (potenţial economic)** "curge" prin societatea umană, fiind indestructibilă, dar, în acelaşi timp, foarte greu de reţinut în circuitul economic"[51]. În concepţia profesorului Paul Bran, un rol deosebit de important îl au atât procesele economice de tip producţie şi consum, cât şi procesele naturale din mediu şi procesele specifice vieţii sociale.

[51] Bran, P., *Economica valorii*, Editura Economică, Bucureşti, 1995, p. 131.

Teoria valorii entropice nu renunţă la conceptul de utilitate, ci îi oferă un conţinut mult mai cuprinzător, cu două înţelesuri:

a) ca o "corespondenţă" între producător şi consumator;

b) ca o "premisă" a gradului de scoatere şi de reconservare de potenţial din produs şi din serviciu.

Forma matematică a modelului teoriei valorii entropice[52] se prezintă astfel:

$$c+v(s)+Pn+Ps=c'+v'(s')+p'+deşeuri+Pe_{m,s}$$

unde:

c+v(s) - intrările de capital sub formă de servicii asigurate de structura de producţie, munca salariată (v sau s) şi restul structurii (capital constant, c), notată cu Pe_st_0; Pn - potenţialul natural asigurat de mediu natural; Ps - potenţial asigurat de societate; c'+v'(s')+p' - potenţial conservat în produs, notat cu Pe_r; deşeuri - pierderi entropice; $Pe_{m,s}$ - partea de potenţial economic cedată sub formă de produse şi servicii mediului natural şi societăţii;

Scrisă după conceptele teoriei valorii entropice vom avea următoarea relaţie:

$$Pe_st_0 + Pn + Ps = Pe_rt_n + deşeuri + Pe_{m,s}$$

Inflaţia este avută în vedere atunci când apare necesitatea măsurării valorii cu ajutorul unui etalon şi aceasta trebuie să fie redată societăţii sub formă de informaţie cu ajutorul termenului de preţ. Drept etalon se foloseşte o unitate monetară cu o anumită putere de cumpărare, care poate fi variabilă, obţinându-se astfel fenomenul "înşelării colective" prin inflaţie, adică are loc deprecierea puterii de cumpărare la nivel macroeconomic.

1.3.3 Schimbul în condiţii inflaţioniste influenţat de valoare

Cunoaştem că "**raportul** (nn) care există între aceste diferite lucruri care fac obiectul tranzacţiunilor noastre, se numeşte valoare"[53] şi mai ştim că, pentru a se putea realiza, această valoare trebuie să fie trecută prin **focul pieţii**, prin cuantificări succesive cu ajutorul unui etalon exprimat valoric în unitatea monetară a fiecărui stat. Vorbind despre valoarea unui bun sau serviciu, I. Strat spune că "în genere, valoarea unui lucru reprezintă cantitatea de muncă şi de capital ce a absorbit acel lucru pentru a fi creat."[54]

[52] Ibidem, p. 128.

[53] Strat, I., *Tractat complectu de economie politică sau simplă espunere a modului cum se formesa, se distribue şi se consuma bogaţiele*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1870, p. 230.

[54] Ibidem, p. 231.

La această părere s-au mai adus completări de natură marginalistă prin raportarea la cerere şi ofertă, de către neoclasici, aşa cum am prezentat noi mai sus. În condiţiile în care preţul poate fi considerat o informaţie cu privire la *cât este evaluat bunul respectiv pe piaţă în unităţi monetare*, iar inflaţia măsoară creşterea la nivel general al preţurilor de consum, putem spune că într-o situaţie inflaţionistă evaluarea unui bun în unităţi monetare va fi influenţată de două aspecte.

Primul **aspect** este de **natură internă** şi se justifică prin necesitatea adaptării preţurilor la noile realităţi cauzate de creşterea valorică a unor elemente de cheltuieli. Cel de-al doilea **aspect** este de **natură externă** şi se explică prin evaluările externe realizate de piaţă a diferitelor influenţe inflaţioniste asupra preţurilor. Deosebirea între aceste aspecte constă în faptul că, **primul** este **impus de ofertanţii** produsului prin preţul lor, în timp ce **al doilea** este **rezultatul unei creşteri aşteptate** de piaţă, deci este aşteptat de cererea pentru acel produs.

Considerăm că valoarea constituie punctul central în formarea preţurilor, chiar şi în condiţii de inflaţie, într-o economie de schimb.

Orice bun/serviciu capătă o prioritate valorică atât la nivel de colectivitate, cât şi în faţa fiecărui consumator. La intersecţia celor două priorităţi valorice, coroborată cu nevoia individuală şi puterea de cumpărare, rezultă valoarea de pe piaţă ce se poate exprima prin preţ. Orice modificare de preţ (şi ca urmare a inflaţiei) atrage după sine o modificare a priorităţilor şi o reordonare valorică.

Privit prin prisma teoriei valorii, preţul remunerează sau penalizează o anumită combinaţie de factori de producţie. De aceea, el trebuie să se descompună în anumite elemente corespunzătoare factorilor consumaţi.

Acest lucru justifică posibilitatatea obţinerii, în acelaşi moment, în acelaşi loc sau nu, preţuri diferite.

$$P=f(c,v,p,\delta) = c+v+p*\delta$$

P se regăseşte la intersecţia celor patru elemente aşa cum rezultă şi din figura nr. 1.

Penalizarea se manifestă atunci când nevoia individuală creşte, iar puterea de cumpărare scade. Ea corespunde unei scăderi de prioritate atât la nivel de colectivitate, cât şi de individ. Dimpotrivă, în cazul unei **remunerări** vom avea o creştere a puterii de cumpărare individuale pe fondul unei creşteri a priorităţii colective sau individuale. Acest lucru explică, în condiţii de concurenţă, posibilitatatea obţinerii în acelaşi moment, şi în acelaşi loc sau nu a unor preţuri diferite.

Aspectul intern, precizat mai sus, influenţează în stadiul producţiei pe **c** şi **v**, în timp ce în stadiului desfacerii îl va influenţa pe **p**. Pentru bunurile produse şi aflate în etapa desfacerii **aspectul extern** influenţează pe **p** şi δ, deoarece c şi v au fost achitate în etapa producţiei. Pentru stadiul producţiei acest aspect influenţează doar intrările de factori necesari producţiei, adică pe c şi v.

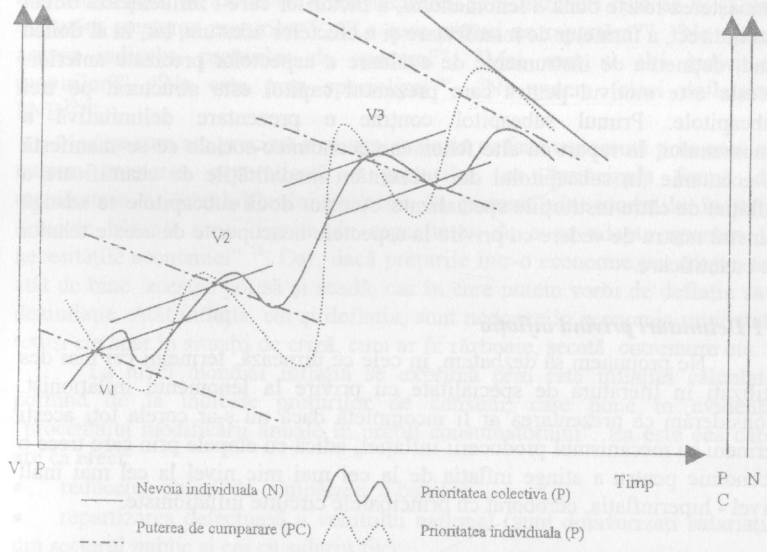

Fig. nr. 1 Model teoretic de formare a valorii

În urma celor prezentate mai sus putem spune că schimbul realizat în condiţii inflaţioniste influenţează prin preţ nivelul cererii, prin redimensionarea acesteia. Valoarea este influenţată, la rândul său, de cele două aspecte (intern şi extern), prin schimbarea priorităţii colective şi individuale.

2 CUANTIFICAREA INFLAŢIEI

"Am ajuns în situaţia să nu ştim
nici ce este, nici ce nu este inflaţia"
Pierre Biacabe

Cuantificarea fenomenului inflaţionist presupune, în primul rând, cunoaşterea foarte bună a fenomenului, a factorilor care-l influenţează direct sau indirect, a formelor de manifestare şi a efectelor acestuia, iar, în al doilea rând, deţinerea de instrumente de evaluare a aspectelor precizate anterior. Acesta este motivul pentru care prezentul capitol este structurat pe trei subcapitole. Primul subcapitol conţine o prezentare delimitativă a fenomenului, în raport cu alte fenomene economico-sociale ce se manifestă în economie. În subcapitolul doi prezentăm modalităţile de cuantificare a inflaţiei de către instituţiile specializate. Acestor două subcapitole se adaugă punctul nostru de vedere cu privire la aspectele neacoperite de aceste tehnici de cuantificare.

2.1 Delimitări privind inflaţia

Ne propunem să dezbatem, în cele ce urmează, termenii cei mai des utilizaţi în literatura de specialitate cu privire la fenomenul inflaţionist. Considerăm că prezentarea ar fi incompletă dacă nu s-ar corela toţi aceşti termeni cu mecanismul producerii inflaţiei, adică cu etapele prin care trece o economie pentru a atinge inflaţia de la cel mai mic nivel la cel mai înalt nivel - hiperinflaţia, coroborat cu principalele circuite inflaţioniste.

2.1.1 Definiri conceptuale

Sintetizând cele prezentate în capitolul precedent, putem defini inflaţia ca fiind o creştere continuă, durabilă, generalizată şi autoîntreţinută a preţurilor din economie, în condiţiile scăderii puterii de cumpărare a unităţii monetare.

În literatura de specialitate, inflaţia este considerată un fenomen mondoeconomic, cu manifestări specifice la scara fiecărei economii naţionale concretizate în: ***(1) creşterea continuă şi autoîntreţinută a preţurilor; (2) deficitul schimburilor cu străinătatea; (3) creşterea cantităţii de monedă; (4) transferul bogăţiei de la creditori la debitori; (5) scăderea calităţii vieţii; (6) mărirea "armatei de oameni fără lucru"; (7) conflicte salariale; (8) falimentul entităţilor neeficiente etc.***

Totuşi, susţinem ideea că este foarte dificil să cuantificăm fenomenul inflaţionist, având în vedere că din cele opt aspecte (dar cu siguranţă mult mai multe) precizate mai sus, doar unul dintre ele (creşterea preţurilor) stă la baza obţinerii unei evaluări principiale a acestei stări de fapte economice.

Dificultatea este pusă în evidenţă şi de autori precum Maurice Flamant şi Frederic Loisel în lucrările lor, dar ei pornesc de la aspecte ce ţin de posibilităţile de măsurare a fenomenului, prin întrebări cum ar fi: "Cum măsurăm creşterea preţurilor?", "La care preţuri ne raportăm?", "Ne oprim asupra indicelui preţurilor de consum?", "Mai sunt şi alţi indici ai preţurilor?", "Nu este prea specializat?", "Nu putem folosi deflatorul PNB[55]?".

Aşa cum am precizat mai sus, **inflaţia** se face cunoscută prin ceea ce numim creşterea generalizată a preţurilor, ca "principala formă de manifestare a dezechilibrului monetar în prezent" în condiţiile în care semnele băneşti sunt "lipsite de capacitatea de a se adapta spontan la necesităţile economiei" [56]. Dar, dacă preţurile într-o economie pot creşte, tot atât de bine acestea pot să şi scadă, caz în care putem vorbi de deflaţie sau dezinflaţie. Atât inflaţia, cât şi deflaţia, sunt nedorite în economia unui stat, totuşi ele apar în situaţii de criză, cum ar fi: războaie, secetă, cutremure etc.

La nivel mondial inflaţia se exprimă prin rata inflaţiei calculată pornind de la indicele preţurilor de consum, care pune în evidenţă "procentajul modificării anuale în preţul consumatorului". Ea este cea care are ca **efect**:

- reducerea puterii de cumpărare a banilor;
- repartizarea defectuasă a venitului naţional (sunt defavorizaţi salariaţii din sectorul public şi cei cu salariu fix);
- afectarea repartizărilor făcute sectorului productiv şi investiţiilor;
- apariţia unor probleme legate de circuitul monetar;
- afectarea bugetului de stat prin accentuarea deficitului bugetar;
- deplasarea bogăţiei de la creditori la debitori, în condiţii de inflaţie, şi invers, în condiţii de deflaţie.

Din punct de vedere macroeconomic există două forme de manifestare a inflaţiei, şi anume:

a) **inflaţia prin cerere** - motivată prin existenţa "cererii excesive la nivelul output-ului naţional în condiţiile angajării depline a forţei de muncă,

[55] Produs Naţional Brut
[56] Turliuc, V., Cocriş, V., *Monedă şi credit*, Ed. Ankarom, Iaşi, 1997, p. 353.

lucru care atrage creşterea preţurilor". Aceasta îşi găseşte acoperire, din punct de vedere monetarist, în existenţa unei cantităţi mari de bani în economie care va duce la o mărire a cererii de bunuri şi servicii din economie;

b) **inflaţia prin costuri** - caracterizată prin faptul că apare ca urmare a măririi costurilor pentru input-urile din economie (creştere datorată pretenţiilor salariale sau anumite situaţii conjuncturale la preţurile materiilor prime, energiei etc.). Apare spirala preţ-salariu (susţinută de negocierile cu sindicatele) şi tendinţa de transfer ale acestor influenţe ale costurilor către consumatorul final sau partenerul din aval. Situaţia căpătând caracter de generalizare la scara întregii economii, consumatorul şi partenerii din aval/amonte acceptă în fapt creşterea preţurilor.

Cele două forme există şi se completează reciproc în "practica inflaţionistă" a economiilor naţionale. Există şi alte interpretări date de specialişti fenomenului inflaţionst, cum ar fi inflaţia prin bani şi inflaţia prin productivitate etc.

Indiferent de explicaţia găsită şi îmbrăţişată de specialişti, inflaţia se prezintă tuturor prin intensitatea de manifestare care dă posibilitatea caracterizării acesteia în:

- **inflaţie târâtoare**, atunci când *creşterea anuală* a indicelui preţurilor de consum (IPC) nu depăşeşte 3%;
- **inflaţie moderată**, atunci când *creşterea anuală* a IPC nu depăşeşte 6%;
- **inflaţie rapidă**, atunci când *creşterea anuală* a IPC se apropie de 10%;
- **inflaţie galopantă**, atunci când *creşterea anuală* a IPC depăşeşte 10%;
- **hiperinflaţie**, atunci când *creşterea lunară* a IPC depăşeşte 50%;

Relaţia directă între **produsul intern brut** şi **rata de creştere a preţurilor** este pusă în evidenţă prin doi termeni[57].

Stagflaţie - fenomen de creştere paralelă a inflaţiei şi a şomajului sau de menţinere a inflaţiei şi şomajului la un nivel ridicat, deşi politica fiscală şi monetară continuă să fie aplicată, adică inflaţia este foarte rapidă, iar produsul intern brut stagnează sau creşte foarte lent.

[57] Băcescu, M., Băcescu, A., *op. cit.*, p. 203.

Şlumpflaţia - procesul de declanşare a unei inflaţii accelerate, paralel cu scăderea dezastruoasă a producţiei, adică inflaţie rapidă sau galopantă, iar produsul intern brut scade.

Dacă se analizează ritmul de creştere al inflaţiei se distinge inflaţie târâtoare şi inflaţie deschisă, iar dacă se ţine cont de mediul economic delimitează o inflaţie de prosperitate şi o inflaţie de penurie.

Consumatorul final şi celelalte entităţi economice reacţionează anticipat la o rată anticipată a inflaţiei aşteptate şi astfel pot să influenţeze pozitiv sau negativ rata acesteia prin luarea unor decizii cu privire la preţuri, salarii, cheltuieli publice, venituri publice, atitudini de luptă sindicală etc.

2.1.2 Mecanismul de producere a inflaţiei

Mecanismul de producere a inflaţiei constituie un subiect de maximă importanţă pentru orice specialist ce îşi propune să analizeze, să înţeleagă şi să propună soluţii pentru atenuarea efectelor negative ale unui fenomen cu o sferă de manifestare atât de cuprinzătoare, cu influenţe asupra tuturor circuitelor economice naţionale şi internaţionale, cu grad mare de intercorelare. O astfel de ideie, referitoare la mecanismul de producere al inflaţiei ar rezulta din prezentarea cu "încetinitorul" a **etapelor** parcurse de acest fenomen, sintetizate în: **declanşarea, derularea, extinderea şi stagnarea** acestuia.

Declanşarea inflaţiei are loc atunci când în cadrul sistemului economiei naţionale apar condiţii de dezechilibru economic:

1. existenţa şi lansarea continuă pe piaţă a unor cantităţi mari de bani;
2. dezechilibru între rata consumului şi rata investiţiilor;
3. deficitul bugetar excesiv înregistrat prin majorarea cheltuielilor, influenţate de inflaţie, în condiţiile unei anumite creşteri mai lente a veniturilor;
4. creşterea preţurilor ca urmare a costurilor în creştere şi zvonurilor existente în economie;
5. dezechilibrarea cererii agregate în raport cu oferta agregată;
6. intensificarea relaţiilor de creditare prin crearea banilor de cont;
7. concurenţa şi diferenţa de productivitate la producători;
8. calitatea şi strategia actului de guvernare;
9. condiţiile internaţionale de racordare a economiei naţionale la economia mondială etc.

Asemenea cauze au ca finalitate **declanşarea fenomenului inflaţionist**. Şansele de apariţie ale acestor condiţii declanşatoare ale fenomenului inflaţionist cresc atunci când în economia naţională se fac simţite urmările unor catastrofe naturale (secetă, inundaţii etc.), războaie, presiuni şi reacţii ale grupurilor sindicale, schimbări de sistem economic, conjuncturi internaţionale (şocuri, embargouri etc.), politici social-sectoriale ale administraţiei[58].

Toate aceste cauze se bazează pe raritatea unor produse (prin dispariţie/lipsa producţiei la un moment dat), în condiţiile existenţei unui surplus cantitativ de monedă care va duce la o creştere de durată şi autoîntreţinută a preţurilor, cu implicaţii la nivel general.

În lucrarea *L'inflation*, M. Flamant precizează că după gradul de intensitate există trei momente intermediare declanşării fenomenului inflaţionist:

a) **creşterea tensiunii inflaţioniste**, în anumite sectoare importante ale economiei ca urmare a dezechilibrului ofertei prin raportare la cerere. În prima fază această manifestare este uşor sesizabilă, dar odată cu trecerea timpului se acutizează şi efectele sunt preluate în celelalte sectoare;

b) **presiunea inflaţionistă**, ca o continuare a tensiunii, se face simţită ca o creştere de ansamblu a preţurilor. Din această fază creşterea preţurilor se autoîntreţine;

c) **şocul inflaţionist**, care poate urma creşterilor a) şi b), dar care se poate instala şi direct ca urmare a unor evenimente deosebite (de exemplu, şocul petrolier din 1973/1974 şi cel din 1979, întoarcerea a 710.000 de soldaţi din Algeria în 1962 direct în Paris, războiul din Golf - 1991). În SUA, inflaţia din 1973 s-a datorat: creşterii penuriei de produse de bază, creşterii preţurilor la produsele agricole, deprecierii dolarului şi crizei petrolului din 1974, care în cea mai mare parte s-au suprapus.

Desigur, este posibil ca în economiile altor ţări declanşarea procesului inflaţionist să fie rezultatul importării acesteia din alte economii, cu care primele întreţin legături puternice de schimb sau creditare, cu atât mai mult cu cât moneda importatorilor/beneficiarilor este mai slabă decât moneda exportatorilor de inflaţie.

Derularea şi extinderea procesului inflaţionist. Inflaţia, odată declanşată la nivelul întregii economii, căpătă caracter de continuitate şi

[58] Vezi politica guvernului României cu privire la minerii care au primit până la 20 de salarii compensatorii în toamna anului 1997.

autoîntreţinere în cadrul circuitului economic atacat, prin parcurgerea mai multor bucle ale acestuia.

Prin schimburile intersectoriale (între circuite), efectele inflaţioniste vor avea drept consecinţă **extinderea** fenomenului asupra tuturor circuitelor economice. Prin acest pas se ajunge la caracterul de continuitate şi autoîntreţinere cu grad maxim de generalizare la scară macroeconomică.

De la o zi la alta, în cadrul acestei etape, se poate sconta pe o inflaţie aşteptată, când agenţii economici încearcă să anticipeze ceea ce se va întâmpla în economie şi ca urmare vor lua decizii pe măsură cu privire la preţuri, salarii, acţiuni sindicale etc.

Prin măsurile ce se iau cu privire la stoparea extinderii şi derulării procesului inflaţionist de către organele în drept, se ajunge în final la **oprirea fenomenului inflaţionist.** Totuşi, inflaţia nu poate exista în forma sa cea mai ridicată la nesfârşit. Acest lucru sugerează că o creştere a fenomenului inflaţionist pe o tendinţă ascendentă de "încălzire" a economiei, prin aplicarea unor măsuri adecvate, va fi urmată în cele din urmă şi de o atenuare a acestuia.

2.1.3 Principalele circuite inflaţioniste

Din studiile lui Jean Marczewschi, pe o perioadă de 10 ani, 1966-1976, pe cazul concret al economiei franceze, proaspăt ieşită din perioada Planului Marshall, se constată că la realizarea ratei inflaţiei participă în măsuri diferite atât veniturile, cât şi cheltuielile.

Pornind de la diferenţa nominală a diferitelor variabile dintr-un an, comparativ cu mărimea sa reală (estimată în preţuri ale anului precedent), denumită "ecart inflationist", şi de la "circuitul inflaţionist" care leagă ecartul inflaţionist al unei categorii de venituri de cel al categoriei de cheltuieli generate, J. Marczewschi reuşeşte să delimiteze **două** circuite inflaţioniste cu o contribuţie de 2/3 la ecartul inflaţionist, şi anume: circuitul "**salarii - consum"** şi circuitul "**veniturile proprietăţii şi ale întreprinderii - cheltuieli cu efect productiv întârziat** (C.P.E.I)" care deţin peste 66% din ecartul inflaţionist.

Primul circuit, salarii-consum, se explică prin faptul că în primul pas al algoritmului **creşterea cheltuielilor cu salariile** va permite o creştere a viitoarelor încasări ale întreprinderii, care valoric duce la o creştere a remunerării capitalului, prin transformarea lor în cheltuieli de **consum**. Acest circuit explică spirala inflaţionistă "salarii-consum (preţ)-salarii".

La cele două circuite de bază se adaugă circuitele "**impozite-consum**" și "**profituri-consum**", care își asumă 25% din ecartul inflaționist. **Deficitul balanței de plați** externe și circuitul **salarii-investiții personale** sunt răspunzătoare doar de 9% din ecartul inflaționist.

Pe baza acestei analize se poate reface contribuția la ecartul inflaționist din perioadele precedente pentru a vedea cum ar fi trebuit acționat și cum s-a acționat.

Că această contribuție se menține și pentru alte țări în diferite etape ale procesului inflaționist este foarte puțin probabil, totuși această delimitare ajută la orientarea politicii economice a statului în vederea atingerii unei stabilități a prețurilor.

2.2 Cuantificarea fenomenului inflaționist

Evaluarea unui fenomen cu o sferă de manifestare la nivel mondoeconomic și implicit macroeconomic, de tipul inflației, în care sistemul social și cel economic ocupă un loc central și se întrepătrund, unde factori cuantificabili și chiar imposibil de cuantificat[59] influențează cumulat în timp și/sau la un moment dat nivelul acesteia, precum și alte aspecte bănuite sau nebănuite, constituie o întreprindere deosebit de spectaculoasă.

2.2.1 Cum se cuantifică inflația?

În literatura și practica de specialitate inflația se măsoară prin intermediul unuia dintre efectele sale principale, și anume acela al evoluției prețurilor în economie. Evoluția acestora se determină pentru fiecare domeniu și sector de activitate după norme specifice institutului specializat din țara în cauză. Pentru cuantificarea inflației se folosește ca modalitate de apreciere rata inflației, care exprimă în fapt creșterea indicelui general al prețurilor pentru mărfuri și servicii sau scăderea puterii de cumpărare a banilor.

Pentru determinarea indicelui general al prețurilor se folosesc patru variante de calcul, în teoria economică: indicele Laspeyres, indicele Paasche, indicele Marshall-Edgeworth și indicele Fisher.

Odată calculat indicele general al prețurilor (Igp) este foarte ușor să se determine rata inflației *(Ri)* prin relația (1):

[59] Vezi Georgescu-Roegen, N., *Legea entropiei și procesul economic*, Editura Politică, București, 1979.

(1) $Ri = (Igp - 1) * 100$

Spre exemplu, dacă Igp ar înregistra valoare 1.3, atunci Ri=30%

De la Igp se poate obține puterea de cumpărare a banilor (Pcb) exprimată în % prin relația (2):

(2) $Pcb = \frac{1}{Igp} * 100$

Facem precizarea că acest indice general al prețurilor se constituie într-un indice al prețurilor de consum (IPC). Dacă se continuă calculul pentru Igp=1.3, atunci Pcb=76.92%, ceea ce înseamnă că la momentul calculelor (perioada curentă), puterea de cumpărare a unei unități monetare este de 76.92% din puterea avută în perioada de bază.

Cum se calculează, pe ce eșantion de bunuri și servicii, precum și câți indici se iau în calcul rămâne la latitudinea instituțiilor de specialitate din fiecare țară. În literatura de specialiatate sunt prezentați ca posibil de calculat următorii indici:

1. **indicele prețului**, calculat ca o mărime medie a prețurilor pentru bunuri, servicii și valori financiare selectate și urmărite în timp. Eșantionul avut în vedere formează un așa zis "coș general" cu particularități caracteristice sectorului aplicat. Se poate, astfel, calcula un **indice al prețurilor cu amănuntul**, un **indice al prețurilor cu ridicata**, un **indice al prețurilor acțiunilor** (pentru piața de capital și piața financiară), un **indice al prețurilor pentru comerțul exterior** etc.;

2. **indicele prețurilor consumatorilor** - calculat pentru un "coș de cumpărături" raportat la nevoile consumatorului urban. Pentru comparabilitate, acest coș trebuie să se mențină constant de la un an la altul;

3. **indicele prețurilor cu amănuntul și al tarifelor** - calculat pentru mărfurile și serviciile vândute către populație. Acest indice oferă informații despre volumul real al desfacerilor de mărfuri în prețuri comparabile, veniturile reale ale populației, puterea de cumpărare a monedei și caracterizarea nivelului de trai al populației[60];

4. **indicele prețurilor de consum** - calculat pentru un coș de consum al unei familii (format din max. 300 de bunuri și servicii), evidențiază evoluția prețurilor față de o perioadă luată ca bază (lună, trimestru, semestru, ani etc.);

[60] Băcescu, M., Băcescu, A., *op. cit.*, p. 199.

5. **indicele prețurilor producătorilor** - bazându-se pe coșul de aprovizionări ale producătorilor;

6. **indicele prețurilor producției industriale** - calculat pentru anumite perioade de timp față de altă perioadă pentru prețurile (ex-TVA) produselor cu care se aprovizionează producătorii industriali.

Există și teorii care pun în relație nivelul inflației cu deficitul bugetar, șomajul sau alte fenomene cu arie de manifestare macroeconomică. Un astfel de exemplu îl constituie modelul propus de profesorul Rudiger Dornbusch[61] de la MIT, prin care se pune în relație deficitul bugetar și nivelul inflației prin relația (3):

(3) $p = \frac{ag - y}{1 - bg}$, unde:

p - nivelul inflației;
g - raportul dintre deficit și buget (de regulă valoare subunitară);
y - creșerea relativă a PNB;
a - viteza circuitului bănesc în condiții neinflaționiste;
b - schimbarea acestor viteze în funcție de nivelul de inflație.

2.2.2 Calculul indicelui general al prețurilor de consum

Metoda[62] folosită pentru determinarea indicilor generali ai prețurilor este cea a indicilor și constă în raportarea a două valori înregistrate ale aceluiași indicator. Se obține astfel o mărime relativă adimensională. În aplicarea metodei se constată influența a două categorii de factori: cei cantitativi de natură extensivă (notați cu f_i) și cei calitativi de natură intensivă (notați cu x_i). Pentru calculul indicilor generali ai prețurilor se are în vedere raportarea perioadei curente la perioada de bază, ceea ce conferă acestora calitatea de indice în dinamică.

După cum s-a precizat, indicele general al prețurilor se poate calcula după una din cele patru variante puse la dispoziție de teoria economică: indicele Laspeyres, indicele Paasche, indicele Marshall-Edgeworth și indicele Fisher. Vom prezenta în cele ce urmează modalitățile de

[61] Rudiger Dornbusch, *Hiperinflația - geneză și terapie*, în Tribuna Economică nr. 40/41, 1990.

[62] Aspecte prezentate prin coroborarea datelor cuprinse în Baron, T., Biji, E. (coord.), *Statistică teoretică și practică*, EDP, București, 1996, Jaba, E., *Statistică*, Editura SEDCOM LIBRIS, Iași, 1996 și Țarcă, M., *Statistică*, Universitatea Al. Ioan Cuza, Iași, 1984.

determinare a indicelui general al prețului, dar înainte de a proceda la aceasta, considerăm necesare următoarele **precizări**:

1. oricât de mult am dori să realizăm **o cuantificare** cât mai exactă a indicelui general al prețurilor, acesta **capătă caracter de convenție**, ca urmare a faptului că este imposibil să fie cuprinse toate bunurile și serviciile existente în economie, din toate zonele geografice, evaluate la toate prețurile practicate. Acest lucru impune să se lucreze cu eșantioane de produse, cu puncte de înregistrare și la momente de raportare bine stabilite;

2. **apariția de bunuri noi și/sau complementare** de care trebuie să se țină seama atunci când se constituie eșantionele;

3. **dispariția unor bunuri** de-a lungul unei perioade mare de timp;

4. în calculul acestor indici se impune respectarea următoarelor **principii**[63]:a) necesitatea interpretării indicelui general al prețurilor; b) alegerea cu discernământ a acelei metode de calcul care corespunde cel mai bine condițiilor concrete din fiecare țară și din fiecare etapă de evoluție a economiei acesteia; c) asigurarea concordanței între sfera de cuprindere a indicilor prețurilor și sfera de referință a proceselor inflaționiste; d) observarea statistică exhaustivă a tuturor actelor individuale de vânzare/cumpărare sau de consum (utilizare) individual este dificilă (dacă nu chiar imposibilă) și nejustificată din punct de vedere economic;

5. trebuie avut în vedere faptul că **o creștere sau scădere a prețului** se poate face și ca urmare a **modificărilor calitative, cantitative și concurențiale** din cadrul pieții produselor studiate;

6. oricâte metode de determinare a indicilor s-ar putea aplica, trebuie totuși apreciat, **cui se aplică** una din aceste metode, **cum se aplică și ce rezultate se obțin**. În plus, fiecare țară vine cu strategia proprie de stabilire a eșantionului.

In practică, indicele general al prețurilor se structurează pe trei grupe:

a) grupa mărfurilor alimentare;
b) grupa mărfurilor nealimentare;
c) grupa serviciilor.

Imposibilitatea înregistrărilor tuturor operațiilor ce au loc în economie pentru toată populația a dus la utilizarea bugetelor de familie, procedură folosită de cele mai multe țări. În România, bugetele de familie se

[63] Radocea, A., Bogdan, V., *Inflație și indexare*, Ed. Centrul de Informare și Documentare Economică, București, 1993

cercetează pentru un număr de 9000 de gospodării, în cadrul cărora detalierea este următoarea: 5900 familii de salariaţi, 2700 familii de ţărani şi 400 de familii de pensionari, desfăşurate pe cuprinsul a 325 localităţi urbane şi rurale.

Scopul calculării acestui indice constă în faptul că acesta **trebuie să cuprindă şi să exprime evoluţia preţurilor la mărfuri şi a tarifelor la servicii pentru un eşantion reprezentativ de mărfuri şi servicii cumpărate de populaţie, defalcate pe cele trei grupe, pornind de la bugetele de familie şi desfăşurarea zonală a acestora.**

După cum se observă, se lucrează cu un număr de nomenclatoare structurate astfel:

a) **nomenclatorul de mărfuri şi servicii**, cu o importanţă dintre cele mai mari pentru indice. În ţara noastră, acesta este structurat pe 10 grupe, 23 subgrupe şi 87 mărfuri şi servicii;

b) **nomenclatorul localităţilor**, stabilit după criterii cum sunt numărul populaţiei, structura cheltuielilor populaţiei, respectarea raportului urban/rural, reprezentativitatea zonelor geografice;

c) **nomenclatorul punctelor de vânzare**, stabilit pe baza următoarelor criterii:

- luarea în calcul a unităţilor unde se vând "cantităţile cele mai mari pentru sortimentele reprezentative";
- între o unitate de stat şi una particulară se va alege cea particulară;
- odată stabilite aceste puncte ele rămân fixe pentru o perioadă îndelungată de înregistrări.

2.2.2.1 Indicele Laspeyres

Indicele Laspeyres, propus în 1864 în varianta factorului calitativ, este un indice agregat al preţurilor pentru un coş de bunuri şi servicii selectat, în care se iau ca ponderi cele avute în vedere la construirea coşului în perioada de bază. Relaţia de calcul este (4):

(4) $I_p(L) = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}$, unde:

p_1 şi p_0 sunt preţurile perioadei curente respectiv perioadei de bază;

q_0 - reprezintă ponderile asociate bunurilor şi serviciilor în perioada de bază din coş.

În calculul indicelui se porneşte de la o structură fizică constantă specifică perioadei de bază la care se actualizează preţurile numărătorului cu preţurile perioadei curente. Acest lucru are consecinţe în ce priveşte rapiditatea şi costul mic pentru obţinerea sa.

***Interpretarea** este următoarea: care a fost influenţa preţurilor în condiţiile în care structura cantitativă rămâne constantă în perioada curentă. Indicele dă posibilitatea unei comparabilităţi în timp "indicând limita superioară a modificării relative a preţurilor, ceea ce înseamnă că arată cu câte procente au crescut cel mult sau au scăzut cel puţin preţurile. Aceasta derivă din faptul că indicele Laspeyres evaluează cantităţile din perioada de bază. În condiţiile în care subiectele vor reacţiona, în general, la modificările preţurilor, q devenite relativ scumpe vor fi solicitate într-o cantitate mai mică, iar cele devenite relativ mai ieftine vor fi cerute într-un volum mai mare. Deci, indicele Laspeyres lasă în afara calculului procesul de substituire şi, ca urmare, atribuie bunurilor devenite relativ mai scumpe o ponderе prea mare. Ca urmare ... supraestimează creşterea preţurilor"[64].*

***Notă**: Produsele noi ce apar nu sunt luate în coş, ceea ce influenţează rezultatul final.*

2.2.2.2 Indicele Paasche

Inconvenientul prezentat de indicele Laspeyres se înlătură prin conţinutul indicelui propus de H. Paasche în 1874. Acesta este un indice agregat, în care ponderile utilizate sunt cele din perioada curentă. Relaţia de calcul este (5):

(5) $I_p(P) = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$, unde:

p_1 şi p_0 sunt preţurile perioadei curente respectiv perioadei de bază;

q_1- reprezintă ponderile asociate bunurilor şi serviciilor în perioada curentă din coş.

În calculul acestui indice se porneşte de la o structură fizică constantă specifică perioadei curente, ce se aplică eşantionului perioadei de bază. În acelaşi timp se actualizează preţurile numărătorului cu preţurile perioadei curente. Acest lucru are consecinţe în ce priveşte timpul mare de pregătire şi costul mare pentru obţinerea sa.

***Indicele arată** modificarea preţurilor în ipoteza păstrării constante a cantităţilor din perioada curentă pe întreg intervalul de calcul. **Indicele nu dă posibilitatea** unei comparabilităţi în timp "indicând limita inferioară a modificării relative a preţurilor, respectiv cu câte procente au scăzut cel mult preţurile. Aceasta se datorează faptului că bunurile la care preţurile relative au crescut intră în calculul indicelui cu o pondere prea mică, în timp ce cele la care preţurile relative au scăzut*

[64] Baron, T., Biji, E. (coord.), *op. cit.*, p. 357.

intră în indicele Paasche cu o pondere prea mare. Ca urmare ... subestimează modificarea preţurilor."[65].
Notă: Pentru produsele ce nu se mai produc în perioada curentă indicele face abstracţie.

2.2.2.3 Indicele Marshall-Edgeworth

Indicele astfel calculat aduce ca noutate, la cele prezentate până acum faptul că ponderile se obţin prin adunarea celor din perioada de bază cu cele din perioada curentă pentru a diminua şi mai mult dezavantajele aferente celor două metode prin eliminare şi conversie în ponderi ale perioadei de bază sau ale perioadei curente. Relaţia de calcul este (6):

$$(6)\quad I_p(M_E) = \frac{\sum p_1(q_0 + q_1)}{\sum p_0(q_0 + q_1)}$$

2.2.2.4 Indicele Fisher

Calculat ca o medie geometrică a celor două componente prezentate de primii doi indici analizaţi de noi, prin acest indice se încearcă o eliminare a unor factori de influenţă corespunzătoare perioadei de bază şi a celei curente. Relaţia de calcul este (7):

$$(7)\quad I_p(F) = \sqrt{\frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}} * \sqrt{\frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}}$$

***

Calculul indicelui general al preţurilor de consum în majoritatea ţărilor se face după formula Laspeyres, în care sunt cuprinse influenţe considerate particulare fiecărei economii. În cazul ţării noastre, se aplică acelaşi indice Laspeyres, cu posibilitatea combinării cu indicele Fisher atunci când apar modificări ale "structurii cheltuielilor de consum asupra mişcării generale a preţurilor"[66].

[65] Ibidem

[66] O asemenea situaţie de acest tip s-a înregistrat pentru luna decembrie 1996 şi s-a aplicat pentru calculul indicelui preţurilor de consum pe sectoare de activitate (cf. Buletinul statistic de preţuri. Anul VIII Nr. 9, septembrie 1997).

2.3 Punct de vedere

Există, după cum se observă în majoritatea surselor bibliografice, tendinţa de a se evalua inflaţia prin efectele sale asupra nivelului preţurilor la un moment dat, prin calculul unor indici de creştere a preţurilor, prin scăderea puterii de cumpărare a banilor, prin măsurarea creşterii nivelului preţurilor de la o perioadă la alta.

Considerăm că acest lucru este rezultatul imposibilităţii evaluării unor aspecte calitative. **Propunem** pentru evaluarea fenomenului ca punctul de plecare în definirea acestuia să fie **entropia economică** înregistrată de mediul economic în care îşi desfăsoară activitatea şi la care se raportează toţi "actorii economici", în care sunt "lansate" toate produsele şi serviciile din economie.

În aceste condiţii vedem inflaţia ca pe un lichid ce completează un sistem (semi)închis în care circulă bunurile şi serviciile dintr-o economie, care se vor "uda" sau nu, în funcţie de structura internă şi calitatea elementelor valorice componente ale acestora. Concurenţa este posibil de reprezentat prin curenţii ce străbat sistemul. Mediul economic va schimba cu fiecare entitate[67] pe care o conţine "substanţă", "energie" şi "informaţie". Calitatea acestui schimb va influenţa atât circuitele interne ale entităţilor, cât şi circuitele mediului economic.

Încercarea de a defini inflaţia în întreaga ei cuprindere mondoeconomică într-o economie puternic concurenţială, ne-a condus la următoarea formulare sintetizatoare: *Inflaţia reprezintă evaluarea stării de ordine sau dezordine economică, prin intermediul masei băneşti, atinsă de un sistem economic (economie naţională) în încercarea de obţinere a "careului magic", ce şi-l propune orice guvernare cu mijloace, instrumente şi politici originale, aplicate una în continuarea celeilalte.*

[67] Prin entitate înţelegem orice "actor economic" şi orice bun sau serviciu.

3 INFLUENŢA INFLAŢIEI ASUPRA ELEMENTELOR PATRIMONIALE

În acest capitol ne propunem să abordăm principalele efecte inflaţioniste asupra elementelor patrimoniale. Pe măsură ce vom parcurge subcapitolele prezentului capitol ne vom pune din ce în ce mai des întrebarea "este sau nu inflaţia o problemă pentru contabilitate?". Vom încerca în cele ce urmează să dăm un răspuns la această întrebare.

3.1 Inflaţia - o problemă pentru contabilitate

Demersul logic al prelucrărilor contabile reprezintă principalul obiectiv al departamentelor de specialitate din cadrul fiecărei entităţi economice. Pentru aceasta, se fac prelucrări succesive, lună de lună, în cadrul aceluiaşi exerciţiu financiar, reflectându-se astfel, micşorările şi creşterile de substanţă în cadrul fiecărui element patrimonial. Toate aceste prelucrări se bazează pe trei axiome, considerate de specialişti convenţii, şi anume: **convenţia stabilităţii, convenţia costului de înlocuire** şi **convenţia obiectivităţii**[68].

Dintre cele trei convenţii, convenţia stabilităţii (stability convention) este rezultanta existenţei şi utilizării în contabilitate a costului istoric. Acest lucru porneşte de la ideea că moneda în care se cuantifică toate faptele şi fenomenele cauzatoare de modificări elementelor patrimoniale, se păstrează stabilă (constantă) în cursul unei perioade de gestiune. Totuşi, oricine poate uşor observa că practica infirmă acest lucru. Astfel, influenţele acestei convenţii sunt deosebit de evidente şi importante, cu atât mai mult cu cât moneda îşi schimbă valoarea (în plus sau minus) de la o perioadă la alta. Apare astfel întrebarea firească: "**Ce relevanţă pentru contabilitate vom obţine când se prelucrează valori economice exprimate în lei la diferite puteri de cumpărare?**".

Elementele patrimoniale ale unei unităţi se pot grupa, din punct de vedere al puterii de cumpărare în care sunt exprimate, în: elemente monetare şi elemente nemonetare.

Conform "proiectului contabilităţii de inflaţie"[69], prin **elemente monetare** înţelegem acele elemente patrimoniale exprimate în puterea de cumpărare curentă a unităţii monetare la data încheierii exerciţiului financiar. Aceste elemente nu sunt supuse, prin acest proiect, la actualizări.

[68] Feleagă, N., Ionaşcu, I. *Contabilitate financiară*, vol. 4, Ed. Economica, Bucureşti, 1993, p. 47.
[69] *** *Contabilitate de inflaţie*, Proiect, Consiliul Consultativ al Contabilităţii, Bucureşti 1997.

Pentru elementele patrimoniale ce sunt exprimate în putere de cumpărare ale unor perioade trecute, se impune o ajustare corespunzătoare şi sunt definite ca **elemente nemonetare**.

Literatura de specialitate operează o împărţire a **elementelor monetare** în **active monetare**, considerate a fi "fonduri care pot fi afectate achiziţiei de bunuri şi servicii", şi **pasive monetare** în care se regăsesc "datoriile ce se pot lichida prin plata cu active monetare şi nu prin remiterea de bunuri sau prestarea de servicii"[70].

La rândul lor, **elementele nemonetare** sunt clasificate în mod similar în **active nemonetare**, în care se includ "bunurile reale (terenuri, mijloace fixe, stocuri) cât şi unele imobilizări necorporale (brevete, mărci de fabricaţie etc.)", şi **pasive nemonetare,** reprezentate prin "datorii ce se pot lichida prin remiterea de bunuri sau prestarea de servicii".

Desigur, am putea să ne întrebăm, în mod firesc "**De ce constituie deprecierea monetară o problemă pentru contabilitate?**". Răspunsul la această întrebare ar putea fi formulat printr-un set de alte întrebări edificatoare:

1. Cum pot documentele de sinteză ale contabilităţii să reflecte **imaginea fidelă** a situaţiei patrimoniale şi a rezultatelor dacă în cadrul aceluiaşi element patrimonial/post bilanţier sunt agregate valori economice exprimate într-o unitate monetară cu putere de cumpărare diferită?
2. Cum se pot realiza analize economico-financiare pe baza documentelor contabile de sinteză realizate în condiţiile punctului 1?
3. Cum se pot lua decizii de către echipa managerială în condiţiile punctelor 1 şi 2?
4. Cum se pot aplica şi respecta principiile fundamentale ale contabilităţii?
5. Ce fel de impozitare şi repartizare a rezultatelor se poate realiza în aceste condiţii?

În urma celor prezentate mai sus **se impune o reformulare/completare a obiectivului fundamental al contabilităţii, pentru a putea oferi o imagine fidelă a patrimoniului în condiţiile protejării capitalurilor investite şi stabilirii unor relaţii reale şi corecte cu statul şi cu proprietarii.**

[70] Boussard, D., *Comptabilite et inflation. Methodes et aplications*, Masson, Paris, p. 23 şi urm. Feleagă, N., Ionaşcu, I., *op. cit.*, pag 164.

Toate acestea determină o **scădere a credibilităţii înformaţiilor** oferite de o contabilitate în costuri istorice în favoarea unei contabilităţi de inflaţie, care să ofere instrumente de evaluare şi atenuare a influenţelor deprecierii monetare asupra elementelor patrimoniale. Astfel, se pot sintetiza trei tipuri de influenţe analizate de contabilitatea de inflaţie care acţionează asupra elementelor patrimoniale:

a) influenţa costului de cumpărare al mărfurilor sau produselor vândute în condiţiile comparării acestuia cu costul de înlocuire;
b) influenţa inflaţiei asupra elementelor monetare (creanţe - datorii);
c) influenţa inflaţiei asupra activelor nemonetare de natura imobilizărilor şi stocurilor.

Pentru o mai bună înţelegere a celor trei tipuri de influenţe prezentate anterior, vom proceda la o analiză detaliată a "reacţiei" elementelor patrimoniale, a veniturilor şi cheltuielilor în condiţii inflaţioniste.

Analiza noastră va avea în vedere o studiere a modificărilor ce apar în cadrul structurilor de mai sus în cursul perioadelor de gestiune pentru a pune în evidenţă influenţele concrete ce pot să apară. Acest lucru ne va ajuta să ne formăm un punct de vedere propriu cu privire la un model de contabilitate de inflaţie.

3.2 Repercursiuni ale inflaţiei asupra capitalurilor şi rezervelor

Inflaţia afectează într-o măsură foarte mare capitalurile de care dispune un agent economic. Acestea reprezintă sursa de provenienţă a celei mai mari părţi din activele patrimoniale, ceea ce justifică oportunitatea unei atenţii sporite cu privire la influenţa inflaţiei asupra acestor elemente patrimoniale.

3.2.1 Delimitări conceptuale

Capitalul reprezintă un factor de producţie de importanţă deosebită în iniţierea şi dezvoltarea unei afaceri. În evoluţia sa firească acesta cunoaşte diverse forme de manifestare, începând de la bani, în majoritatea cazurilor, şi terminând cu unelte, mijloace şi stocuri care vor permite reluarea continuă, în condiţii normale de gestiune, a proceselor economice creatoare şi consumatoare de valori.

După primul ciclu de activitate, la valoarea iniţială a capitalurilor se adaugă noi elemente cum ar fi: câştigul/piederea obţinut(ă) şi eventuale

rezerve constituite. Acest circuit căpătând un caracter de continuitate, se constată deci o continuă modificare a structurii capitalurilor de care dispune societatea la un moment dat.

Din punct de vedere conceptual, capitalurile constituie sursa de finanţare a celei mai mari părţi a activelor de care dispune o unitate patrimonială la un moment dat. Cu alte cuvinte, capitalurile reprezintă sursa de finanţare a activelor cu cel mai redus grad de exigibilitate. Literatura de specialitate include în această categorie: capitalul propriu, provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli şi datoriile pe termen lung.

Din punct de vedere financiar însumarea celor trei componente duce la formarea unui capital permanent pus la dispoziţia unităţii patrimoniale pentru a fi exploatat în vederea consumării şi creării de valori.

3.2.2 Influenţe ale inflaţiei asupra capitalurilor şi rezervelor

Atenţia întreprinderii şi administratorilor săi se îndreaptă în mod firesc asupra menţinerii şi majorării valorii iniţiale a investiţiei realizate de proprietarii unităţii patrimoniale. Acest lucru presează şi mai mult conducerea întreprinderii în condiţiile unei economii dominate de inflaţie. Este cunoscut că marja de siguranţă a unei unităţi patrimoniale este pusă în evidenţă de existenţa unui fond de rulment pozitiv, care reprezintă în fapt excedentul capitalurilor permanente asupra activelor imobilizate nete.

Având în vedere componentele capitalurilor permanente putem spune că **problema menţinerii şi majorării investiţiei iniţiale se leagă în mod direct de capitalul propriu şi de provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli**[71].

[71] Petit, L., *Le bilan dans les entreprises*, 8e edition, PUF, Paris, 1980, p. 73.

Tabel nr. 3-1 Influenţe pozitive (+)/ negative(-) ale inflaţiei asupra conturilor de capitaluri

ELEMENT	TIP	OPERAŢIUNI	INFLUENŢE
Capitaluri proprii			
Capital social	Nemonetar	Constituire	(-) În măsura în care apare aportul succesiv la termene diferite, mai mari de un an. (+/-) Aport în natură subevaluat/supraevaluat.
		Majorare	(-) Atunci când se oferă avantaje vechilor asociaţi sau deţinătorilor de obligaţiuni. (-) Majorare realizată din operaţiuni interne. (-/+) Preluarea unor influenţe în urma operaţiilor de fuziune.
		Diminuare	(-) Acoperirea unor pierderi prin anularea acţiunilor exprimate în putere de cumpărare diferite.
		Evaluarea în bilanţ	(-) Acestea sunt evidenţiate la valoarea nominală din momentul constituirii/majorării sale.
Prime legate de capital	Nemonetar	Majorarea	(+) Protejează într-o anumită măsură capitalul social (-) Preluarea prin fuziune a unor influenţe negative a unităţii absorbite. (-) Neutilizarea lor în timp.
		Diminuarea-Utilizarea	(-) Transferă anumite influenţe la capitalul social şi la rezerve.
		Evaluare în bilanţ	(-) Acestea sunt evidenţiate la valoarea din momentul operaţiunii generatoare de prime.
Diferenţe din reevaluare	Nemonetar	Majorare-Utilizare	(+) Sunt cele care pot compensa parţial influenţele negative ce se manifestă asupra capitalului social. (-) Cumularea şi neincorporarea imediată a lor la capitalul social. (-) Imposibilitatea utilizării lor decât periodic la câţiva ani pe baza reevaluărilor legale sau cu ocazia aporturilor în natură.
		Evaluarea în bilanţ	(-) În cazul neutilizării lor apar în bilanţ exprimate în puterea de cumpărare a monedei din momentul efectuării reevaluării. (-) Cumularea lor pe parcursul mai multor exerciţii duce la o subevaluare.
Fonduri şi rezerve	Nemonetar, cu excepţi celor constituite di profitul exerciţiului curent	Majorare-Utilizare	(+) Sunt cele care pot compensa parţial influenţele negative ce se manifestă asupra capitalului social. (-) Cumularea şi neincorporarea imediată a lor la capitalul social.
		Evaluarea în bilanţ	(-) Cumulate de-a lungul anilor prin exprimarea lor în puteri de cumpărare diferite duc la denaturatea imaginii acestora.
Rezultat curent şi reportat			(-) Preia toate influenţele negative prin intermediul veniturilor şi cheltuielilor. (-) Nerepartizarea şi neutilizarea acestuia în contul exerciţiului aferent.
		Evaluare în bilanţ	(-) În bilanţ apare supraevaluat. Acest lucru duce la apariţia unor impozite directe nejustificate din punct de vedere al aplicării principiului prudenţei.

ELEMENT	TIP	OPERAŢIUNI	INFLUENŢE
Subvenţii pentru investiţii	Nemonetar	Transferare la venituri	(-) Preluarea treptată la venituri a părţii reprezentând amortizarea aferentă perioadei de gestiune.
		Apariţia în bilanţ şi contul de rezultate	(-) În bilanţ apare soldul neactualizat a acestora netransferat asupra contului de rezultate. (-) Ceea ce se transferă în contul de rezultat nu reflectă realitatea.
Provizioane reglementate	Nemonetar	Constituire - Anulare	(+) Constituirea lor pentru fluctuaţii de curs valutar, preţuri, rata dobânzii. (-) Constituirea în cazul amortizării derogatorii şi anularea lor în perioadele cu amortizare mai mică decât amortizarea liniară. (-) Nedeductibilitatea cheltuielilor aferente din baza impozabilă duce la majorarea impozitului pe profit.
		Evaluarea în bilanţ	(-/+) Apar în bilanţ, de regulă, exprimate în valorile sfârşitului de an. Duce la creşterea impozitului pe profit. În timpul exerciţiului financiar joacă un rol minor.
Provizioane şi pentru riscuri şi cheltuieli			
Provizioane pentru riscuri şi cheltuieli	Monetar	Constituire - Anulare	(-) Cumularea şi nededucerea din baza impozabilă a unor valori exprimate în monedă la puteri de cumpărare diferite.
		Evaluarea în bilanţ	(-/+) Apar în bilanţ, de regulă, exprimate în valorile sfârşitului de an. Duc la creşterea impozitului pe profit. În timpul exerciţiului financiar joacă un rol minor.
Împrumuturi şi datorii asimilate			
Împrumuturi din emisiuni de obligaţiuni	Monetar	Emisiunea - Obţinerea - Rambursarea de obligaţiuni	(+) Rambursarea lor ulterioară în monedă cu putere de cumpărare scăzută. (-) Convertirea acestora în acţiuni
Credite bancare pe termen lung şi mediu alte datorii şi împrumuturi	Monetar	Obţinerea - Rambursarea lor	(+) Rambursarea lor ulterioară într-o monedă depreciată.
Dobânzi aferente împrumuturi lor şi datoriilor	Monetar	Înregistrarea - Achitarea lor	(+) Calculul dobânzii în condiţiile neactualizării bazei de calcul (+/-) Achitarea unor dobânzi calculate la o rată inferioară/superioară ratei inflaţiei sau ratei rentabilităţii financiare.
		Apaţia în bilanţ	(+) Acestea apar în bilanţ la valorile lor iniţiale, diminuate de existenţa unor prime în cazul obligaţiunilor.

Din tabelul de mai sus rezultă principalele operații ce influențează elementele patrimoniale de natura capitalurilor și rezervelor. Aceste influențe pot fi sesizate și evaluate la un moment dat numai prin instrumente și tehnici specifice unei contabilități de inflație.

Problema care apare constă în aceea că legislația în vigoare nu permite aplicarea unor procedee și tehnici de ajustare în vederea diminuării riscului de decapitalizare prin impunerea și repartizarea rezultatelor în condiții inflaționiste.

3.2.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra capitalurilor

Am prezentat în paragraful precedent principalele influențe ce se pot manifesta în condiții de inflație asupra capitalurilor unei unități. Aceste influențe nu sunt percepute și redate de contabilitate nici chiar în condițiile respectării tuturor principiilor fundamentale și convențiilor ce implică obținerea unei imagini fidele a patrimoniului. Având în vedere faptul că aceste elemente prezintă un grad redus de exigibilitate, prezentăm în tabelul de mai jos un model de analiză a acestor influențe în condițiile în care se cunoaște situație capitalurilor de care dispune o unitate patrimonială la începutul anului N și la sfârșitul acestuia, la un indice al prețurilor de consum de 136%.

Pentru recalcularea soldurilor se are în vedere aplicarea unei anumite prudențe[72] ce constă în compararea valorii de la 31.12.199N (Sf) cu cea de la 01.01.199N. Calculul se prezintă astfel:

- **dacă** Sf<Si, **atunci** se va aplica indicele prețurilor la Sf;
- **dacă** Si<Sf, **atunci** se va aplica indicele prețurilor la Si la care se va adăuga diferenta Sf-Si;

[72] Se observă că diferența dintre solduri nu este prelucrată în acest model ca urmare a necunoașterii momentului intrării/ieșirii în/din evidențe. A se reține că există practica ponderării cu 50% din rata inflației.

Tabel nr. 3-2 Model de analiză a influenței inflației asupra conturilor de capitaluri și rezerve

Capitaluri	Solduri 01.01.N		Solduri 31.12.N		Solduri recalculate 31.12.N		Diferențe aferente ajustării	
	mil. lei	%	mil. lei	%	mil. lei	%	%	mil. lei
0	1	2	3	4	5	6	7	8=5-3
Capitaluri proprii								
Capital social	350000	47.75	350000	34.83	476000	42.49	26.47	126000
Prime legate de capital	100000	13.64	120000	11.94	156000	13.93	23.08	36000
Diferente din reevaluare	50000	6.82	75000	7.46	93000	8.30	19.35	18000
Fonduri si rezerve	45000	6.14	67000	6.67	83200	7.43	19.47	16200
Rezultat curent si reporat	0	0.00	100000	9.95	0	0.00	0.00	0
Subventii pentru investitii	25000	3.41	20000	1.99	27200	2.43	26.47	7200
Provizioane reglementate	10000	1.36	17000	1.69	20600	1.84	17.48	3600
Provizioane pentru riscuri si cheltuieli								
Provizioane pentru riscuri și cheltuieli	23000	3.14	29000	2.89	37280	3.33	22.21	8280
Imprumuturi si datorii asimilate								
Imprumuturi din emisiuni de obligatiuni	50000	6.82	25000	2.49	25000	2.23	-	-
Credite bancare pe termen lung si mediu		0	150000	14.93	150000	13.39	-	-
Datorii legate de participații	15000	2.05	0	0	0	0.00	-	-
Alte imprumuturi si datorii asimilate	50000	6.82	40000	3.98	40000	3.57	-	-
Dobanzi aferente împrumuturilor si datoriilor asimilate	15000	2.05	12000	1.19	12000	1.07	-	-
TOTAL	733000	100	1005000	100	1120280	100	19.22	215280
Ajustari datorate inflației								**215280**
Profit consumat								**100000**
Pierderi din ajustare la inflație								**115280**

Notă: Coloana 7 reprezintă ponderea coloanei 8 in coloana 5.

Constatăm că și în cazul recalculării și transformării propuse de noi, ponderea capitalului social recalculat scade față de începutul anului de la 47.75% la 42.49%, ponderea primelor se menține, iar cea a diferențelor de reevaluare crește de la 6.82% la 8.30%. Celelalte ponderi se mențin oarecum constante. Pe total se constantă o pierdere valorică aferentă capitalurilor de 215280 mii lei, care va fi acoperită în primul rând din rezultatul exercițiului.

Diferenţa rămasă neacoperită de 115280 mii lei reprezintă o pierdere calculată pusă în seama inflaţiei considerată în esenţă o **decapitalizare reală nesesizată valoric de contabilitatea în costuri istorice şi chiar impozitată.**

3.3 Repercursiuni ale inflaţiei asupra imobilizărilor

Imobilizările constituie o parte însemnată din activele unei agent economic. Nereevaluarea lor periodică atrage după sine o seamă de influenţe pe care ne-am propus să le punem în evidenţă prin analiza fiecărei categorii de elemente patrimoniale şi prin propuneri de modele specifice de determinare a acestora.

3.3.1 Delimitări conceptuale

Denumite şi "active pe termen lung", imobilizările unei unităţi patrimoniale prezintă cel mai mic grad de lichiditate. Acestea sunt definite de literatura de specialitate ca "valori economice de investiţie a căror perioadă de utilitate şi lichiditate este mai mare de un an"[73]. După natura lor activele imobilizate se diferenţiază pe trei grupe, şi anume: imobilizări corporale, imobilizări necorporale şi imobilizări financiare.

Imobilizările necorporale sunt acele imobilizări care nu îmbracă forma de bunuri materiale concrete. Se încadrează în această categorie următoarele elemente patrimoniale: cheltuielile de constituire, cheltuielile de cercetare, fondul comercial, concesiunile, brevetele, licenţele, mărcile de fabrică, alte imobilizări necorporale şi imobilizări necorporale în curs. Cu excepţia imobilizărilor necorporale în curs, toate celelalte imobilizări necorporale sunt supuse amortizării pe o perioadă de maximum 5 ani sau cât sunt utilizate de unitatea patrimonială.

Imobilizările corporale sau activele tangibile sunt bunuri materiale dintr-o unitate patrimonială de folosinţă indelungată utilizate în derularea activităţilor specifice obiectului de activitate. Intră în această categorie după PCG[74] conform legislaţiei în vigoare, terenuri, mijloace fixe şi imobilizări corporale în curs. Conform reglementărilor financiar-contabile, mijloacele

[73] Ristea, M., *op. cit.*, p. 153.
[74] Plan Contabil General

fixe se pot amortiza conform Legii nr. 15/1994 după una din metodele cunoscute: liniară, accelerată[75] sau degresivă.

Imobilizările financiare sunt cunoscute ca fiind acele investiţii realizate de unitatea patrimonială prin achiziţionarea unor părţi din capitalul social al altor societăţi pentru o perioadă mai mare de un an. Formele concrete de manifestare a acestor imobilizări constau din: titluri de participare, titluri imobilizate ale activităţii de portofoliu, alte titluri imobilizate şi creanţe imobilizate.

Pentru toate imobilizările, indiferent de natura lor, se permite constituirea de **provizioane pentru deprecieri.**

3.3.2 Influenţe ale inflaţiei

În cea mai mare parte a lor, imobilizările sunt constituite din elemente nemonetare cu o durată de viaţă mare şi grad de lichiditate redus. Exprimate în puterea de cumpărare a monedei din momentul intrării în patrimoniul unităţii, acestea îşi transferă în timp valoarea asupra rezultatelor procesului de producţie şi implicit asupra contului de rezultat prin intermediul amortizării.

Principala influenţă a inflaţiei constă în diferenţele de valoare existente între valoarea rămasă şi valoarea de înlocuire a acestor imobilizări amortizabile, precum şi imposibilitatea înlocuirii acestora după expirarea duratei de folosinţă. Prezentăm în tabelul alăturat principalele influenţe posibile ale inflaţiei asupra elementelor patrimoniale de natura imobilizărilor.

Tabel nr. 3-3 Influenţe negative (-)/pozitive (+) ale inflaţiei asupra imobilizărilor

ELEMENTE	TIP	OPERAŢIUNI	INFLUENŢE
Imobilizări necorporale			
Cheltuieli de constituire Cheltuieli de cercetare Concesiuni brevete Alte imobilizări necorporale	Nemonetar	Realizarea şi recuperarea lor.	(-) Recuperarea lor în mai mult de un exerciţiu financiar duce la supraevaluarea profitului.
		Evaluarea în bilanţ	(-) Dacă nu se recuperează în cadrul exerciţiului financiar ele apar în bilanţ la valoarea rămasă exprimată în putere de cumpărare din momentul intrării.

[75] Conform art. 13. pct. c. din Ordonanţa de Urgenţă nr. 92/1998 privind stimularea investiţiilor directe se admite deductibilitatea cheltuielilor cu amortizarea accelerată din baza profitului impozabil.

ELEMENTE	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Imobilizări corporale			
Terenuri	Nemonetar	Evidența în patrimoniu	(-) La valoarea de intrare în patrimoniu nu se pot face actualizări decât în baza unor norme legale. (-) Reflectarea în conturile anuale a acestora la valoarea de intrare fără posibilitatea amortizării[76]
		Ieșirea din patrimoniu	(-) Se face la valoarea de piață. Diferența se constituie ca venit ce va mări baza impozabilă a profitului și nu capitalurile proprii.
Mijloace fixe	Nemonetar	Evidența în patrimoniu	(-) Păstrarea valorii de intrare.. (-) Valoarea totală a acestora este formată din valori exprimate în monedă cu putere de cumpăre diferită. (-) Preluarea din activitatea de investiții a unor mijloace fixe exprimate în valori neomogene.
		Amortizarea Ieșirea din patrimoniu	(-) Calcularea și includerea pe cheltuieli a unei amortizări necorelate cu valoarea de înlocuire a mijlocului fix. Se înregistrează influențe în sensul majorării bazei impozabile în detrimentul capitalurilor proprii. (-) În cazul vânzării se înregistrează la venituri sume ce constituie activ nereevaluat. (+/-) În cazul scoaterii din funcțiune, fără să se fi înregistrat o reevaluare, cheltuielile nedeductibile ce pot să apară sunt în general mai mici. În cazul reevaluării cheltuielile nedeductibile cunosc o creștere mai mare.
Influența asupra bilanțului			(-) Valoarea rămasă neactualizată influențează analiza structurală a bilanțului și formarea și repartizarea rezultatelor.
Imobilizări financiare			
Titluri de participare Titluri imobilizate ale activității de portofoliu Alte titluri imobilizate	Nemonetar	Operații de achiziție – cedare	(-) Înregistrarea unor valori exprimate în putere de cumpărare diferite, în condițiile posibilității raportării la o piață organizată. (-) În cazul cedării, veniturile preiau sume ce constituie active nerevaluate, adică o pierdere a puterii de cumpărare. (-) Finalitatea fiscală redusă a constituirii de provizioanelor.
Creanțe imobilizate	Monetar	Acordare	(-) Pierderea puterii de cumpărare a monedei influențează valoare reală a creanțelor recuperate.

[76] Conform pct. 8 al. 1, 2, 3 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 15/94 privind amortizarea capitalului imobilizat în active corporale și necorporale, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 54/1997, aprobate prin HG 909/1997, nu se mai amortizează terenurile cu destinație economică.

ELEMENTE	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Vărsăminte de efectuat	Monetar		(+) Valoarea viitoarelor vărsăminte este afectată.
Influențe asupra bilanțului și contului de rezultat			(-) Necorelarea valorilor de intrare cu prețurile de pe piață, în cazul celor tranzacționate pe o piață organizată. (-) Transferul veniturilor în cazul cedării acestora în contul de rezultat și nu în situația patrimoniului.
Imobilizări în curs			
Imobilizari corporale în curs Imobilizări necorporale în curs	Nemonetar	Derularea și finalizarea proceselor investiționale	(-) Încorporarea pe parcursul procesului investițional a unor valori exprimate în puteri de cumpărare diferite. (-) Obținerea unor valori de intrare la prețuri mai mici.
Reflectarea în bilanț și contul de rezultat			(-) Costul istoric efectiv al consumațiunilor de valori nu oferă o imagine reală asupra valorii din momentul derulării și recepției obiectivului de investiții cu durată de execuție mai mare.
Amortizări			
Amortizări privind imob. necorporale și coporale	Nemonetare	Constituirea	(-) Aplicarea cotelor de amortizare asupra unor valori neomogene la momente diferite. (-) Imposibilitatea refacerii fondurilor necesare înlocuirii imobilizărilor la scoaterea lor din funcține.
Provizioane			
Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor	Monetare	Constituire-Suplimentare	(-/+) Evaluarea unui activ imobilizat la o valoare mai mică decât valoarea rămasă neamortizată impune constituirea de provizioane pentru depreciere. Mai este valabilă această practică în condiții de deflație?
Înregistrarea în bilanț și contul de rezultat			(+) Exprimarea în monedă la putere de cumpărare la sfârșitul exercițiului duce la eliminarea influențelor de depreciere. Dar în timpul anului, mai este valabilă aceeași metodă?

Toate aceste influențe se pot manifesta asupra tuturor elementelor patrimoniale. Cu cât mișcările de valori în sensul reducerii sau măririi sunt mai dese, cu atât influențele sunt mai greu de delimitat și de evaluat valoric pe fiecare element patrimonial în parte.

Soluția ar putea consta în reactualizarea valorilor de intrare, a amortizărilor constituite și a valorilor rămase a acestor active, în concordanță cu posibilitatea constituirii de provizioane deductibile din baza impozabilă pentru pierderi reversibile de valoare însoțite de un grad de risc ridicat.

3.3.3 Model de evaluare a influenţelor inflaţiei asupra imobilizărilor

Ceea ce am prezentat în subcapitolul precedent vom argumenta în continuare prin exemplificarea unei situaţii prezentate de o unitate patrimonială cu privire la imobilizările deţinute de aceasta.

Tabel nr. 3-4 Situaţia şi evoluţia elementelor patrimoniale din categoria imobilizărilor în exerciţiul financiar N

mil. lei

ELEMENT PATRIMONIAL	01.01.N				30.06.N				31.12.N			
	VI	AC	VR	%	A	I	VR	%	A	I	VR	%
Imobilizări necorporale												
Cheltuieli de constituire	25	20	5	0,75	0,5	0	4.5	0,64	0,5	1	5	0,66
Cheltuieli de cercetare	50	30	20	2,98	0.75	0	19.25	2,73	0,75	0	18.5	2,45
Concesiuni brevete şi alte drepturi	15	12	3	0,45	0.1	0	2.9	0,41	0,1	2	4.8	0,64
Alte imobilizări necorporale	35	20	15	2,24	0.25	3.5	18.25	2,59	0,3	0	17.95	2,38
Imobilizări corporale												
Terenuri	150	0	150	22,37		25	175	24,79	0	15	190	25,16
Mijloace fixe	350	150	200	29,83	1.5	50	248.5	35,20	2	10	256.5	33,96
Imobilizări financiare												
Titluri de participare	150	0	150	22,37	0	0	150	21,25	0	0	150	19,86
Titluri imobilizate ale activităţi de port. (neg.)	25	0	25	3,73	0	0	25	3,54	15	10	20	2,65
Alte titluri imobilizate	15	0	15	2,24	0	0	15	2,12	0	0	15	1,99
Creanţe imobilizate	5	0	5	0,75	0	0	5	0,71	0	0	5	0,66%
Vărsăminte de efectuat	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Imobilizări în curs												
Imobilizări corporale în curs	75	0	75	11,19	50	10	35	4,96	10	40	65	8,61
Imobilizări necorporale în curs	7.5	0	7.5	1,12	0	0	7.5	1,06			7.5	0,99
TOTAL	902.5	232	670.5	100	53.1	88.5	705.9	100	28.65	78	755.25	100

Note: VI – valoare de intrare; AC – Amortizare cumulată; VR – valoare rămasă; A – amortizare perioadă; I – intrări; E – ieşiri şi % ponderea în valoarea rămasă.

Pentru elementele neamortizabile valoarea corespunzătoare amortizării corespunde ieşirilor din acel element. Este cazul imobilizărilor în curs, terenurilor şi investiţiilor financiare.

Prezentăm un model de evaluare a consecinţelor deprecierii puterii de cumpărare şi neactualizării acestora cu indicele preţurilor de consum, pentru imobilizările necorporale în condiţiile unei rate a inflaţiei de 24% pe semestrul I şi de 36% în semestrul II. Acelaşi procedeu se poate aplica şi celorlalte categorii de imobilizări încadrate în grupa elementelor nemonetare.

Tabel nr. 3-5 Model de evaluare a influenţelor inflaţiei asupra imobilizărilor necorporale

mii lei

ELEMENTE	Nr. rând	01.01.N	30.06.N	31.12.N	Actualizări Cumulate
Valoare rămasă (VR)	1	43000	44900	46250	
Intrări sem. I (I1)	2		3500		
Intrări sem. II (I2)	3			3000	
Valoare rămasă a imobilizărilor existente la 01.01.N (1-2-3)	4	43000	41400	39750	
IPC semestrial	5	100%	124%	136%	
IPC anual	6	100%	124%	169%	
Rata inflaţiei	7	0%	24%	69%	
Analiză la 30.06.N					
VR iniţială expr. în putere de cumpărare 01.01.N (1 / IPC)	8	43000	34677		
VR 01.01.N	9		43000		
Amortizare semestrială	10		1600		
Pierderi valorice datorate deprecierii şi nereevaluării (9-8-10)	11		**6723**		
Pierderi % datorate deprecierii şi nereevaluării (11 / 9)	12		**15,63%**		
Actualizarea VR iniţiale cu IPC 30.06.N	13		53320		
Amortizare semestrială în monedă 30.06.N	14		1600		
Valoare rămasă la PC 30.06.N (13-14)	15		51720		
Diferenţa de VR neînregistrată (15-4)	16		**6820**		
Pondere diferenţă de VR neînregistrată (16 / 4)	17		**15,19%**		
Analiză la 31.12.N calcul parţial faţă de 30.06.N					
VR iniţială expr. în putere de cumpărare 30.06.N (1 / IPC)	18			33015	
VR 30.06.N	19			44900	

ELEMENTE	Nr. rând	01.01.N	30.06.N	31.12.N	Actualizări Cumulate
Amortizare semestrială	20			1650	
Pierderi valorice datorate deprecierii şi nereevaluării (19-18-20)	21			**10235**	
Pierderi % datorate deprecierii şi nereevaluării (21 / 19)	22			**22,80%**	
Actualizarea VR iniţiale cu IPC 31.12.N (19*IPC)	23			61064	
Amortizare semestrială în monedă 31.12.N	24			1650	
Valoare rămasă la PC 31.12.N (23-24)	25			59414	
Diferenta de VR nenregistrată (25-4)	26			**13164**	
Pondere diferenţa de VR neînregistrată (26 / 4)	27			**28,46%**	
Analiza la 31.12.N calcul faţă de 01.01.N					
VR iniţială expr. în putere de cumpărare 01.01.N (1 / IPC)	28			25498	2574
VR 01.01.N	29			43000	3500
Amortizare anuală	30			3200	50
Pierderi valorice datorate deprecierii şi nereevaluării (29- 28-30)	31			**14302**	**876**
Pierderi % datorate deprecierii şi nereevaluării (31 / 29)	32			**33,26%**	**25,04%**
Actualizarea VR iniţiale cu IPC 31.12.N (29*IPC)	33			72515	4760
Amortizare semestrială în monedă 31.12.N	34			3200	50
Valoare rămasă la PC 31.12.N (33-34)	35			69315	4710
Diferenţă de VR neînregistrată (35-4)	36			**26315**	**1210**
Pondere diferenţă de VR neînregistrată (36 / 4)	37			**61,20%**	**34,57%**

IPC - indicele preţurilor de consum

Modelul prezentat de noi poate fi extins asupra tuturor imobilizărilor amortizabile. Ieşirile, intrările şi amortizarea acestor imobilizări constituie problemele de maximă importanţă de care trebuie să se ţină cont la această analiză.

În cazul imobilizărilor necorporale analizate mai sus s-au desprins două abordări: **prima** pornind de la o situaţie iniţială la 01.01.N până la intrarea primei imobilizări şi **a doua** în care situaţia iniţială este analizată pe tot exerciţiul financiar, dar intrările sunt analizate separat. Valorile ce apar în cazul pierderilor şi diferenţelor neînregistrate se explică prin faptul că se aplică indici de preţuri diferiţi la valori rămase parţiale sau totale.

În prima variantă de determinare a influenţelor şi în condiţiile unui indice al preţurilor de 1.24, pentru primul semestru se constată o

pierdere valorică pentru activele necorporale de 6723 mii lei, adică 15.63% (rd. 11/rd. 12). Diferenţele neînregistrate se ridică la 6.820 mii lei, adică 15.19% (rd. 21/rd. 22). În cel de-al doilea semestru indicele preţurilor a fost de 1.36 şi a produs o pierdere valorică de 10.235 mii lei, adică 22.80%, în timp ce diferenţa neînregistrată este de 13.164 mii lei, adică 28.46%.

Cea de-a doua variantă duce la obţinerea unor valori pentru imobilizările existente la 01.01.N de 14.302 mii lei, adică 33.26%, respectiv 26.315 mii lei, adică 61.20%. Pentru intrările ce au avut loc în cursul exerciţiului financiar se înregistrează următoarele valori: 876 mii lei, adică 25.04%, respectiv 1.210 mii lei, adică 34.57%.

În cazul imobilizărilor corporale neamortizabile de tipul **terenurilor** obţinem trei serii de valori: o serie de valori ce pune în evidenţă intrările şi soldul final de terenuri în monedă curentă de 40.000 mii lei şi 190.000 mii lei (cost istoric – col. 1), o a doua serie ce face exprimările în putere de cumpărare (PC) 01.01.N, adică 31.191 mii lei şi 181.191 mii lei (col. 3), şi cea de-a treia serie care transformă soldul iniţial de 150.000 mii lei, rulajul de 40.000 mii lei şi soldul final de 190.000 mii lei în putere de cumpărare 31.12.N, adică 252.960 mii lei, 49.000 mii lei şi 301.960 mii lei (col. 5). Ne interesează în mod deosebit valoarea terenurilor exprimată în putere de cumpărare 31.12.N, care, comparată cu valoarea ternurilor în monedă curentă, duce la o diferenţă valorică de 111.960 mii lei neînregistrată (col. 6), ceea ce reprezintă în fapt ajustarea la inflaţie a acestui element patrimonial (vezi tabelul 3-6).

Tabel nr. 3-6 Model de analiză structurală a elementelor nemonetare de natura activelor corporale neamortizabile

mii lei

Terenuri	Valori cost istoric	IPC	PC 01.01.N	Dif. PC 01.01.N	Valoare înlocuire 31.12.N	Dif. PC 31.12.N
0	1	2	3	4	5	6
SI 01.01.N	150000	1	150000	0	252960	-102960
30.06.N	25000	1,24	20161	4839	34000	-9000
31.12.N	15000	1,36	11029	3971	15000	0
Rulaj	40000		31191	8809	49000	-9000
Total terenuri	190000	1,69	181191	8809	301960	-111960

PC - Putere de cumpărare; IPC - Indicele preţurilor de consum; SI - sold iniţial.

Putem evidenţia prin acest exemplu o modalitate de transfer a valorilor obţinute prin cedarea **titlurilor imobilizate** ale activităţii de portofoliu, când la sfârşitul semestrului II se realizează o cedare de titluri financiare deţinute, în valoare de 15.000 mii lei la preţ de achiziţie, pentru o

valoare totală de 25.000 mii lei. După primele calcule rezultă un câştig de 10.000 mii lei. Pentru a avea o imagine corectă despre valoarea câştigului real vom realiza următoarele calcule:

- transformarea în monedă curentă 31.12.N a titlurilor vândute (Vv):
Vv = 15.000* 1,69= 25.350 mii lei
- valoarea câştigului minim necesar pentru a nu se vinde în pierdere (Cm):
Cm=Vv-15000=10.350 mii lei

Notă: Acest Cm ar trebui trecut într-un cont de capital specializat care să preia reevaluările corespunzătoare activelor reevaluate pe baza IPC.

- câştigul obţinut prin vânzare (Cv):
Cv=25.000-15000=10.000 mii lei
- Acoperirea din câştig a diferenţei de reevaluare:

a. în cazul în care Cv<Cm, contul de rezultate va prelua o pierdere din cedări de titluri. Pentru cazul nostru pierderea netă este de 350 mii lei.

b. dacă Cv>Cm, se va acoperi diferenţa din reevaluare şi va rămâne şi un profit ce va fi preluat de contul de rezultate.

Legislaţia şi practica în domeniu nu permite o asemenea soluţie, astfel încât în practica curentă apar două influenţe negative: (1) decapitalizarea societăţii cu (Cm-Cv), adică 350 mii lei, la care se adaugă valoarea impozitului pe profit (IP*Cv) aferent operaţiunii, adică (0.38*10.000)=3.800 mii lei (în total 4.150 mii lei); (2) şi viitoarele distribuiri de profituri nerealizate. Aceste calcule justifică ideea înregistrării pe venituri numai a diferenţei din momentul vânzării şi actualizarea valorică a sumelor iniţial investite.

3.4 Repercursiuni ale inflaţiei asupra stocurilor

Stocurile sunt cele care urmează imobilizărilor din punct de vedere al gradului de lichiditate. În practică, sunt dese situaţiile când de la o perioadă la alta se înregistrează creşteri sensibile de preţuri la aceste elemente patrimoniale cu influenţe considerabile în ce priveşte reluarea procesului de producţie şi viitoarele costuri de producţie. Vom analiza pe parcursul acestui subcapitol câteva aspecte legate de principalele influenţe ale inflaţiei asupra stocurilor, după o succintă prezentare a acestora, precum şi o propunere de evaluare a ajustărilor la inflaţie.

3.4.1 Delimitări conceptuale

Destinate **a fi consumate**, la prima lor utilizare, **a fi vândute** sub formă de produse şi mărfuri sau **a fi preluate** în procese de producţie ulterioare, stocurile constituie pentru majoritatea unităţilor patrimoniale cea mai mare parte a activelor de care dispun acestea la un moment dat. De rapiditatea transformării acestora în fluxuri băneşti şi a fluxurilor băneşti din nou în stocuri, va depinde în final profitabilitatea şi eficienţa unităţii patrimoniale, din punct de vedere al realizării efective a veniturilor şi a deprecierii noilor fluxuri băneşti.

În stocuri sunt incluse, după cum se ştie: materiile prime, materiale consumabile, obiecte de inventar, produse finite şi semifabricate, animale şi păsări, mărfuri şi ambalaje.

Principalele aspecte decizionale legate de elementele patrimoniale de natura stocurilor se rezumă la metoda de inventar practicată, la metoda de evaluare utilizată la ieşirea de patrimoniu a acestora, la metoda de contabilitate analitică utilizată în gestiunea lor şi la problematica provizioanelor pentru depreciere.

Ne interesează în mod direct legătura dintre metodele de evaluare la ieşire şi problematica constituirii provizioanelor pentru deprecieri.

Pentru **evaluarea ieşirilor** din gestiune a stocurilor se poate folosi preţul obţinut din aplicarea uneia din următoarele metode: metoda primului intrat - primului ieşit (**FIFO**), metoda ultimului intrat - primului ieşit (**LIFO**), metoda costului mediu ponderat (**CMP**), metoda următorului intrat - primul ieşit (**NIFO**), metoda identificării specifice[77]. În condiţii inflaţioniste metoda LIFO afectează valoarea profitului de exploatare şi deci duce la menţinerea stocurilor la preţuri exprimate în putere de cumpărare a perioadelor trecute (mare), în timp ce consumaţiunile sunt evaluate la preţuri mari exprimate în putere de cumpărare prezentă (sau foarte apropiată celei prezente). Astfel în rândul specialiştilor, există unanimitatea pentru aplicarea metodei FIFO, pentru o influenţă minimă din punct de vedere valoric a inflaţiei asupra stocurilor.

Atunci când se constată o depreciere valorică reversibilă a stocurilor se poate proceda la constituirea de provizione pentru depreciere în condiţiile respectării şi aplicării principiului prudenţei şi în concordanţă cu cerinţele

[77] Conform Regulamentul 704/22 dec. 1993 de aplicare a Legii contabilităţii nr. 82/91.

unei contabilităţi în costuri istorice. Totuşi, conform legislaţiei în vigoare[78], nu este posibilă transmiterea influenţelor în totalitate asupra rezultatelor exerciţiului în sensul influenţării profitului impozabil.

Considerăm că tehnica provizioanelor îşi pierde din eficienţă atunci când deductibilitatea nu este permisă şi când scăderea preţurilor este o rezultantă a măsurilor deflaţioniste[79]. În aceste condiţii se impune o respectare cu strictеţe a principiului prudenţei care să ţină cont de condiţiile unei economii hiperinflaţioniste.

3.4.2 Influenţe ale inflaţiei asupra stocurilor

Influenţa inflaţiei asupra stocurilor se face simţită atunci când viteza de rotaţie a acestora este redusă. Funcţie de particularităţile proceselor consumatoare şi creatoare de valori, de ponderea stocurilor în total active şi de metodele folosite în evaluarea acestora la ieşire, se poate aprecia dacă inflaţia influenţează într-o măsură mai mică sau mai mare aceste active. Prezentăm în tabelul de mai jos o analiză a influenţelor inflaţiei asupra stocurilor funcţie de natura şi principalele operaţiuni aferente acestora.

Tabel nr. 3-7 Influenţe pozitive (+) şi negative (-) ale inflaţiei asupra stocurilor

ELEMENTE	TIP	OPERAŢIUNI	INFLUENŢE
Materii prime şi materiale			
Materii prime Materiale consumabile	Nemonetar	Aprovizionări – Consum	(-) Preluarea în costuri a unor valori neomogene şi de aici în contul de rezultat. (-) Posibilitatea diminuării aprovizionărilor cantitative ca urmare a deprecierilor monetare.
		Evaluare în bilanţ	(-) Aplicarea altei metode de evaluare pentru stocuri în afara metodei FIFO duce la menţinerea unor stocuri evaluate la preţuri mici.
Obiecte de inventar			
Obiecte de inventar Baracamente şi amenajări provizorii	Nemonetar	Aprovizionare – dare în folosinţă	(-) Existenţa unor stocuri nejustificate. (+) Darea in folosinţă imediată a obiectelor de inventar urmată de recuperare integrală a uzurii la acest moment. (-) Evidenţierea baracamentelor la costurile istorice din momentul obţinerii.
Produse			

[78] HG 335/1995 privind regimul constituirii, utilizării, şi deductibilităţii fiscale a provizioanelor agenţilor economici şi societăţilor bancare, republicată în martie 1996.

[79] A se ţine cont şi de viteza de rotaţie a stocurilor şi de momentul apelării la tehnica provizioanelor.

ELEMENTE	TIP	OPERAŢIUNI	INFLUENŢE
Producţie în curs de execuţie	Nemonetar	Producţia	(-) Existenţa unor procese de fabricaţie cu durată lungă. (-) Imposibilitatea reluării la nivel real a producţiei în cazul deprecierii creanţelor.
Produse		Calculaţia costurilor	(-) Fişele de calculatie a costurilor pot cumula valori exprimate în putere de cumpărare diferite.
Stocuri aflate la terţi			
Stocuri aflate la terţi	Nemonetar	Expedierea la terţi - Revenirea în unitate	(+) Evaluarea în condiţiile metodei FIFO.
Păsări			
Păsări	Nemonetar	Aprovizionare - Calculaţie cost	(-) Folosirea unor valori exprimate în cost istoric din momentul aprovizionării şi până la vânzarea acestora. La aceasta se adaugă calculaţia pe u.m. spor.
Mărfuri			
Mărfuri	Nemonetar	Aprovizionare - Vânzare	(+) Aprovizionările şi vânzările ritmice pentru anumite grupe de mărfuri. (-) Stocurile greu vandabile sau de folosinţă îndelungată duc la imobilizări de resurse financiare în condiţiile unei deprecieri considerabile.
Ambalaje			
Ambalaje	Nemonetar	Restituirea	(-) Utilizarea de preţuri constante pentru evaluarea ambalajelor folosite pe principiul restituirii.
		Obţinerea	(-) Realizarea unei calculaţii în costuri istorice.
Provizioane			
Provizioane pentru deprecieri	Monetar	Constituirea-suplimentarea	(+) Exprimarea lor în monedă curentă, operaţie ce va influenţa cheltuielile.
		Anularea	(-) Utilizarea pentru provizionul anulat a unor valori exprimate în puteri de cumpărare diferite. Astfel, se influenţează veniturile nefavorabil ca urmare a diferenţei de timp dintre constituire şi anulare/utilizare.

Considerăm că inflaţia afectează stocurile prin prisma imposibilităţii reluării procesului de producţie pe scară largă, atât din punct de vedere cantitativ cât şi calitativ.

3.4.3 Model de evaluare a influenţelor inflaţiei asupra stocurilor

Principala influenţă pe care o sesizăm în rândul acestor elemente patrimoniale constă în denaturarea informaţiilor cu privire structura valorică a soldurilor şi rulajelor de la un moment dat. În acest sens, în condiţii inflaţioniste, pe lângă o viteză mare de rotaţie a stocurilor se impune o evaluare la ieşire după metoda primului intrat-primul ieşit (FIFO). Prezentăm în figura de mai jos structura valorică a unui cont în condiţiile aplicării metodei FIFO.

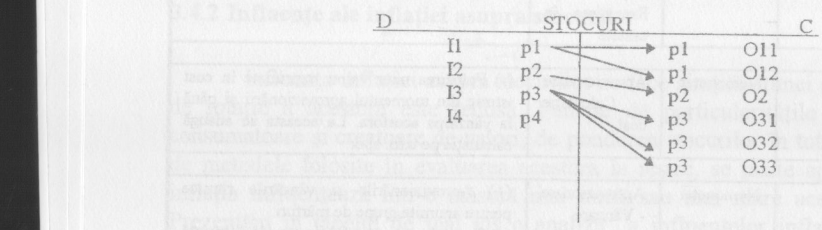

Figura nr. 3-1 Model de cont pentru STOCURI în cazul utilizării metodei FIFO

Din figura precedentă se observă faptul că stocurile vor fi evaluate în contabilitate la cele mai actuale preţuri. Pentru a pune în evidenţă influenţa valorică a inflaţiei asupra stocurilor cu mişcări mai lente se poate recurge la modelele folosite pentru evaluarea aceloraşi efecte asupra imobilizărilor neamortizabile. Există şi posibilitatea evaluării acestor influenţe prin numărul de rotaţii aferente stocului respectiv. Indicele preţurilor de consum sau creşterea preturilor specifice se raportează la numărul de rotaţii şi se obţine astfel indicele pe o rotaţie. Cu ajutorul acestui indice se determină ajustările stocurilor în cauză.

De exemplu, o unitate patrimonială are sold iniţial la stocuri de 100.000 mii lei, viteza de rotaţie este de 15 zile, iar indicele anual este de 340%. La sfârşitul exerciţiului soldul final la stocuri este de 200.000 mii lei.

Propunem pentru ajustarea soldului final la stocuri de natura celor de materii prime următorul demers:

1) determinarea numărului mediu de rotaţii lunar: 30 zile/15 zile, adică 2 rotaţii lunare.

2) determinarea ratei medii a inflaţiei (Ri) pe o rotaţie: $Ri_{anuală}$ = IPC-100%

= 340% - 100% = 240% pe an; $Ri_{lunară}$ = 240%/12=20% pe lună; $Ri_{rotaţie}$= 20%/(24/12)=10% pe rotaţie;

3) determinarea valorii actuale a stocului (Va): Va =Sold final + Sold final * $Ri_{rotaţie}$ = 200000 + 200000 *10% = 220000 mii lei;

4) determinarea ajustării la inflaţie (Ai): Ai = Va – Sold final = 220000 – 200000 = 20000 mii lei.

Ajustarea stocului cu valoarea de mai sus indică o apreciere medie a inflaţiei după tehnica soldurilor, totuşi, ţinînd cont de viteza foarte mare şi rata inflaţiei lunare ridicate, se impune aplicarea principiului prudenţei şi o analiză structurală a vechimii acestuia pe fiecare tip de stoc. În cazul stocurilor de natura obiectelor de inventar, baracamentelor, păsărilor şi ambalajelor se poate realiza o evaluare pe perioade mici (minim 3 luni) cu modele specifice imobilizărilor.

3.5 Repercursiuni ale inflaţiei asupra creanţelor şi datoriilor

Cuprinse în clasa conturilor de terţi, elementele patrimoniale de natura creanţelor şi datoriilor apar ca urmare a derulării activităţilor specifice obiectului de activitate prin prisma relaţiilor de parteneriat dezvoltate de o unitate patrimonială la un moment dat cu alte unităţi patrimoniale, cu instituţii ale statului şi organisme sociale, cu proprii salariaţi, cu unităţi şi subunităţi proprii etc.

Analiza efectelor inflaţiei asupra acestor elemente patrimoniale trebuie orientată în special asupra structurii, vechimii şi scadenţei acestora.

3.5.1 Delimitări conceptuale

În literatura de specialitate, decontările cu terţii sunt definite ca datorii şi creanţe faţă de terţe persoane fizice sau juridice cu termen de decontare mai mic de un an. Există opinia conform căreia acele decontări care depăşesc un an să fie incluse după în categoria imobilizărilor sau a capitalurilor din raţiuni de analiză financiară.

Există două momente în analiza relaţiilor posibile cu terţii, şi anume: (1) avansarea şi (2) decontarea unor valori economice sub forma prestaţiilor şi lichidităţilor. Prezentăm în tabelul de mai jos o sinteză a acestor două relaţii însoţite de explicarea calităţii celor doi parteneri.

Tabel nr. 3-8 Relații Unitate Patrimonială (UP) - Terț

Explicație UP		Unitate Patrimonială	Terț	Explicație terț	
EP*	Calitate	Acțiune - moment	Acțiune – moment	EP	Calitate
Creanță	Creditor	Avansare valori economice (1)	Decontare viitoare (2)	Datorie	Debitor
Datorie	Debitor	Decontare viitoare (2)	Avansare valori economice (1)	Creanță	Creditor

* EP - element patrimonial

După legătura datoriilor și creanțelor cu activitatea de exploatare (obiectul de activitate autorizat), pot fi delimitate: datorii și creanțe legate de exploatare[80] și datorii și creanțe în afara exploatării. Planul de conturi general, așa cum este structurat în acest moment, delimitează în cadrul datoriilor și al creanțelor următoarele categorii[81]: datorii și creanțe comerciale, datorii și creanțe salariale, datorii și creanțe sociale, datorii și creanțe fiscale și asimilate, datorii și creanțe în cadrul grupului și cu asociații, debitorii și creditorii diverși, datorii și creanțe de regularizare și asimilate, datorii și creanțe privind decontările în cadrul unității și provizioane pentru deprecierea creanțelor clienți.

Esența acestor relații și structuri patrimoniale constă în faptul că la un moment dat:

1. apare o **avansare** de valori economice cu termen de **decontare** stabilit;
2. se cunoaște calitatea de **debitor** sau **creditor** a partenerilor;
3. are loc acceptarea decontării ulterioare la un termen stabilit cu influență în ce privește puterea de cumpărare.

Conform HG 335/1995 (republicată în 1996) art.1 pct. a) și Ordinului 1459/1995 pct. 1.a. se consideră ca fiind deductibile fiscal provizioanele aferente clienților neincasați ca urmare a declarării falimentului. Cu toate că și pct. b) și c) din HG 335/1995 se referă tot la clienți, ele nu afectează provizioanele pentru deprecieri, ci provizioanele pentru riscuri și cheltuieli sau cele reglementate. Acest aspect merită a fi avut în vedere în condițiile în care economia se confruntă cu o stare inflaționistă deosebită.

[80] Acestea au ponderea cea mai mare.
[81] Ristea, M., *op. cit.*, p. 259.

3.5.2 Influențe ale inflației

Teoria economică pune pe primul plan transferul de valori, în condiții de inflație, de la creditori la debitori și invers în condiții de deflație. La această idee adăugăm că, în condiții de inflație, datoriile față de stat și alte organisme sunt însoțite de penalizări care nu reprezintă altceva decât ajustări legale la inflație. Acestea sunt în realitate actualizări la rate mult mai mari decât rata oficială a inflației, pentru anumite perioade. În același timp se constată lipsa prevederilor legale de actualizare a datoriilor față de personal, asociați etc. În tabelul următor prezentăm principalele influențe asupra datoriilor și creanțelor.

Tabel nr. 3-9 Influențe pozitive(+) și negative(-) ale inflației asupra creanțelor și datoriilor

ELEMENT	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Furnizori			
Furnizori Efecte de plătit	Monetar	Primirea facturii-recepția și plata	(-) Plata pe loc a datoriilor atrage după sine renunțarea la avantajele oferite de tehnica pasivelor stabile. (+) Plata ulterioară a acestor datorii aduce avantaje unității patrimoniale.
Furnizori – debitori	Monetar	Avansarea unor sume sau valori	(-) Scăderea puterii de cumpărare a valorilor avansate furnizorilor în condițiile recunoașterii reciproce a acestei pierderi, prin acceptarea termenelor de decontare.
Clienți			
Clienți	Monetar	Facturarea și încasarea	(-) Neprecizarea unor termene de decontare atrage deprecierea valorică a sumelor de încasat.
Efecte de primit		Încasarea	(-/+) Apariția unor situații litigioase atrage după sine deprecierea valorică a sumelor în litigiu. Eventualele penalități și despăgubiri percepute de la client duc la acoperirea parțială a acestora.
Clienți creditori	Monetar	Avansuri primite	(+) Este un flux valoric ce avansează viitoarele facturări clientului. Acest plus poate compensa plata ulterioară a facturii de către client sau de cele mai multe ori aceste sume servesc la procurarea de valori materiale necesare îndeplinirii sarcinilor contractuale.
Personal și conturi asimilate			
Personal – remunerații, ajutoare și participări la profit	Monetar	Înregistrarea datoriei și plata acesteia	(+) Nu apar diferențe considerabile de valoare dat fiind faptul că aceste datorii se înregistrează și plătesc în decurs de maxim 30 zile. În cazul drepturilor salariale neridicate păstrarea lor la valoarea nominală duce la deprecierea datoriei.

ELEMENT	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Avansuri acordate Alte creanțe	Monetare	Acordare - decontare	Acordarea unor "avansuri" în contul unei prestații deja efectuate nu influențează situația financiară unității. (-) În cazul altor creanțe fără clauze de actualizare.
Asigurări sociale			
Asigurări sociale, protecție socială Alte creanțe sociale	Monetar	Inregistrare - plată Penalizări	Nu se constată influențe atunci când se plătesc în termen. (-) În caz de întârziere se percep penalizări
Bugetul statului			
Bugetul statului, foduri speciale	Monetar	Inregistrare - plată Penalizări	Nu se constată influențe atunci când se plătesc în termen. (-) În caz de întârziere se percep penalizări.
Subvenții și alte creanțe	Monetar	Recuperarea	(-) Se constată pierderi valorice în cazul în care nu sunt acordate în termen.
Grup și asociați			
Decontări în cadrul grupului Asociați conturi curente	Monetar / Nemonetar Monetar	Decontări periodice	(+) Posibilitatea perceperii de dobânzi pentru anumite sume sau valori avansate pentru o anumită perioadă
Decontări cu asociații privind capitalul	Monetar / Nemonetar	Vărsarea capitalului social	(-) Atunci când apar întârzieri în vărsarea părții subscrise în numerar pentru capitalul social.
Dividende de plată	Monetar	Ridicarea	(-) Ridicarea în avans a dividendelor (+) Lăsarea lor la dispoziția societății fără plata unor dobânzi.
Decontări din operațiuni în participație	Monetar / Nemonetar	Decontări periodice	(-) Apar influențe negative în măsura în care apar diferențe în timp în decontarea unor sume care să ducă la deprecieri ale monedei.
Debitori și creditori diverși			
Debitori diverși	Monetar	Apariția și decontarea sumelor	(-) In cazul decontărilor ulterioare apar influențe cauzate de puterea de cumpărare existentă în momentul aparitiei și stingerii creanței.
Creditori diverși	Monetar	Apariția și decontarea sumelor	(+) In cazul decontărilor ulterioare apar influențe cauzate de puterea de cumpărare existentă în momentul aparitiei și stingerii creanței.
Conturi de regularizare			
Cheltuieli inregistrate în avans	Nemonetar	Inregistrarea și imputarea lor	(-) Inregistrarea în monedă curentă a unor cheltuieli ce vor fi imputate contului de rezultate în exerciții financiare ulterioare duce la influențarea rezultatului real

ELEMENT	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Venituri înregistratre în avans	Nemonetar	Inregistrarea și imputarea lor	(+/-) Inregistrarea în monedă curentă a unor venituri ce vor fi încorporate contului de rezultate în exerciții financiare ulterioare duce la influențarea rezultatului real.
Decontări din operații în curs de clarificare	Monetare	Înregistrarea și clarificarea lor	(-) În cazul imputării unor valori exprimate în moneda unei perioade trecute și decontarea lor ulterioara fără calcule de actualizări.
Decontări în cadrul unității			
Decontări între unitate și subunități Decontări între subunități	Monetar / Nemonetar	Decontări periodice	Influențele favorabile sau nefavorabile sunt aferente aceleiași unități patrimoniale
Provizioane pentru deprecieri			
Provizioane pentru deprecierea creanțelor	Monetar	Constituirea-suplimentarea	(+) Exprimarea lor în monedă curentă, operație ce va influența cheltuielile.
		Anularea	(-) Utilizarea pentru provizionul anulat a unor valori exprimate în puteri de cumpărare diferite. Astfel, se influențează nefavorabil veniturile ca urmare a diferenței de timp dintre constituire și anulare.

Problema esențială a influențelor inflației asupra elementelor patrimoniale de natura datoriilor și creanțelor constă în neomogenitatea valorilor reprezentate prin conturile sintetice în situația patrimoniului. Totuși caracterul de exploatare a majorității datoriilor și creanțelor la care se adaugă cel de elemente preponderent monetare duc la influențe minime ale inflației asupra lor.

3.5.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra datoriilor și creanțelor

În principiu se poate spune că influența inflației asupra elementelor patrimoniale de această natură este foarte mică, dar totuși ea există. Prezentăm un model de analiză a acestor elemente în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 3-10 Model de analiză a influenţelor inflaţiei asupra datoriilor şi creanţelor

Element	Datorie	Creanţă
Valoarea nominală		
Data apariţiei în situaţiile patrimoniale ale unităţii		
Data decontării		
Perioadă analizată		
Rata IPC aferentă perioadei		
Valori reactualizate în puterea de cumpărare iniţială		
Penalizări suportate/impuse		
(+) Câştiguri / (-)Pierderi de valori		

Punem în evidenţă acest model pe exemplul salariilor neridicate de către un salariat şi pe exemplul taxei pe valoarea adăugată de recuperat de la bugetul statului. O unitatea patrimonială prezintă următoarea situaţie la un moment dat:

1. neridicarea salariului de către un salariat în valoare de 1.000.000 lei net, din motive obiective între 1 dec.N şi 12 feb. N+1;

2. depunerea în data de 28 noiembrie N la organele în drept a cererii de rambursare a TVA în valoare de 27.000.000 lei pentru activitatea de export a lunii octombrie. Verificarea actelor contabile se realizează în data de 22 decembrie N, iar rambursarea sumei se realizează în 10 februarie N+1.

Pentru luna decembrie N indicele preţurilor de consum (IPC) a fost de 1.12, iar pentru luna ianuarie de 1.11%. Se pune problema determinării influenţelor valorice a decontărilor ulterioare a unor valori certe. Vom recurge la modelul prezentat mai sus.

Tabel nr. 3-11 Caz nr. 1 de analiză a influenţelor inflaţiei asupra datoriilor şi creanţelor

lei

Element	Datorie	Creanţă
Valoarea nominală	1.000.000	27.000.000
Data apariţiei în situaţiile patrimoniale ale unităţii	01.12.N	28.11.N
Data decontării	12.02.N+1	10.02.N+1
Perioadă analizată	dec. N, ian. N+1	dec. N, ian. N+1
Rata IPC aferentă perioadei	1.12*1.11=1.24	1.24
Valori reactualizate în puterea de cumpărare iniţială	806.451	21.774.193
Penalizări suportate/impuse	0	0
(+) Câştiguri / (-)Pierderi de valori	193.549	-5.225.807

Se observă din tabelul anterior că societatea obţine o pierdere exprimată în putere de cumpărare din luna noiembrie de 5.225.807 lei în relaţia cu statul. Această valoare corespunde unui impozit indirect preluat de stat la bugetul său. Acelaşi model se poate aplica la orice element patrimonial de natura datoriilor sau creanţelor, totuşi atenţia noastră se îndreaptă spre conturile de regularizare, pentru care oferim următorul exemplu.

Tabel nr. 3-12 Caz nr. 2 de analiză a influenţelor inflaţiei asupra datoriilor şi creanţelor

-lei-

Element	Datorie (Venituri înreg. în avans)	Creanţă (Cheltuieli înreg. în avans)
Valoarea nominală	7.000.000	5.000.000
Data apariţiei în situaţiile patrimoniale ale unităţii	01.12.N	01.12.N
Data decontării (includerii)	31.01.N+1	31.01.N+1
Perioadă analizată	dec. N	dec. N
Rata IPC aferentă perioadei	1.12	1.12
Valori reactualizate în puterea de cumpărare iniţială	6.250.000	4.464.285
Penalizări suportate/impuse	0	0
(+) Câştiguri / (-)Pierderi de valori	750.000	-535.715

Se obţine astfel o pierdere teoretică de valori prin transferul între exerciţii a unor valori de natura cheltuielilor şi un câştig teoretic prin transferul veniturilor.

***

Din cele prezentate mai sus ar rezulta pe total datorii şi total creanţe un avantaj/dezavantaj minim pe total întreprindere. În mod similar stabilirii pasivelor stabile dintr-o unitate patrimonială am putea vorbi despre un activ/pasiv inflaţionist.

3.6 Repercursiuni ale inflaţiei asupra trezoreriei

Trezoreria unei unităţi patrimoniale poate fi considerată drept punctul său forte. De modul în care vor fi dirijate fluxurile băneşti şi financiare de care dispune aceasta va depinde în final situaţia patrimonială şi rezultatul exerciţiului. Înţelegerea unităţii patrimoniale prin fluxurile degajate în diferite etape ale circuitului economic impune o orientare nouă de evaluare a performanţelor economico-fianaciare prin combinarea ideii de

flux financiar cu cel de rentabilitate, ca parte comună a diagnosticului de risc și rentabilitate.

3.6.1 Delimitări conceptuale

Conceptul de trezorerie se referă la ansamblul mijloacelor de finanțare sub forma lichidităților (avansate sau nu) și creditelor pe termen scurt de care dispune o unitate patrimonială la un moment dat pentru a putea face față plăților sale ajunse la scadență.

Conform Regulamentului de aplicare a Legii contabilității nr. 82/1991, contabilitatea trezoreriei asigură evidența existenței și mișcării titlurilor de plasament a disponibilităților în conturi la bănci și în casă, a creditelor bancare pe termen scurt și a altor valori de trezorerie[82]. Altfel spus, trezoreria unei unități patrimoniale poate fi privită prin prisma operațiilor de gestiune legate de: valorile mobiliare de plasament, disponibilitățile bănești și alte valori de trezorerie. Sunt asimilate activității de trezorerie și creditele bancare în limita plafonului, cunoscute și sub numele de concursuri bancare.

Legislația economico-financiară, prin Regulamentul 704/1993 de aplicarea a Legi contabilității nr. 82/1991 permite constituirea de **provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament** în momentul deprecierii valorice pe piața de capital, dar nu oferă posibilitatea influențării fiscale a bazei impozabile, în condițiile în care la un risc mai redus pe piața bancară deductibilitatea există și se aplică.

3.6.2 Influențe ale inflației

Influențele inflației se manifestă în mod direct asupra disponibilităților prin simpla lor depreciere. Ținând cont de natura principalelor operații economico-financiare și de modalitățile de decontare practicate între parteneri am delimitat o serie de influențe, prezentate în tabelul 3-13.

[82] Regulamentul 704/22 dec. 1993 de aplicare a Legii contabilității nr. 82/91, pct. 86.

Tabel nr. 3-13 Influențe pozitive(+) și negative(-) ale inflației asupra trezoreriei

ELEMENT	TIP	OPERAȚIUNI	INFLUENȚE
Titluri de plasament			
Acțiuni și obligațiuni proprii	Monetar	Achiziții	(-) În cazul răscumpărării succesive apare problema neomogenității valorilor deținute.
Acțiuni, obligațiuni și alte valori de plasament		Scăderea prețurilor pe piața organizată	(-) Scăderea prețurilor în condiții de inflație atrage după sine o depreciere și mai accentuată.
Vărsăminte de efectuat pentru titluri de plasament	Monetar	Efectuarea de vărsăminte	(+) Față de valorile nominale la care s-a angajat unitatea apare un câștig monetar exprimat în putere de cumpărare netransferat.
Conturi la bănci			
Valori de încasat	Monetar	Întârzieri / lipsa banilor din cont	(-) Încasarea unor sume depreciate.
Conturi la bănci Dobânzi de încasat Dobânzi de plătit Credite bancare pe termen scurt		Excedent de disponibilități	(-) Inflația depreciază sumele de plată sau neinvestite.
Casa			
Casa	Monetar	Acțiunea inflației	(-) Deținerea unor valori foarte mari posibil de procurat la prețuri relativ constante (valori nominale) duce la pierderea puterii de cumpărare ca urmare a decalajului în timp între procurare și utilizare.
Alte valori	Monetar		
Acreditive			
Acreditive	Monetar	Acordare - Utilizare - Neutilizare	(-) În oricare din cele trei momente apar pierderi de valoare ca urmare a deprecierii puterii de cumpărare.
Avansuri de trezorerie	Monetar	Acordare - Utilizare	(-) Nejustificarea lor dezavantajează unitatea de utilizarea lor în activitatea de exploatare.
Provizioane pentru deprecieri			
Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	Monetar	Constituirea - suplimentarea	(+) Exprimarea lor în monedă curentă, operație ce va influența cheltuielile. Nedeductibilitatea cheltuielilor aferente duce intotdeauna la influențarea bazei impozabile.
		Anularea	(-) Utilizarea pentru provizionul anulat a unor valori exprimate în puteri de cumpărare diferite.

O gestiune defectuasă a trezoreriei poate produce unităţii patrimoniale o penurie de lichidităţi sau un excedent nejustificat şi neutilizat. Ambele situaţii sunt defavorabile unităţii. În cea de-a doua situaţie însă, unitatea în fiecare zi "pierde fără efort" din puterea de cumpărare pe care o are.

3.6.3 Model de evaluare a influenţelor inflaţiei asupra trezoreriei

Influenţa inflaţiei se manifestă în mod diferit, funcţie de natura valorilor de trezorerie. Se impune prin urmare, o abordare diferenţiată a acestor influenţe.

În primul rând, **în situaţia lichidităţilor în monedă naţională** influenţa inflaţiei se manifestă atunci când există un excedent de lichidităţi, caz în care acestea sunt afectate prin pierderea puterii de cumpărare de la o perioadă la alta. Date fiind limitele extrem de variabile ale fluxurilor băneşti exprimate în monedă naţională considerăm necesară o analiză a soldului minim lunar avut de o unitate patrimonială la aceste elemente patrimoniale. Modelul de analiză a influenţelor îl prezentăm în tabelul 3-14.

Tabel nr. 3-14 Model de analiză a influenţelor inflaţiei asupra lichidităţilor în lei

Element	Casa	Banca	Alte lichidităţi	Sold minim lichidităţi
Valoare sold minim luna ianuarie	min(C1)	min(B1)	min(A1)	min(A1)+min(B1)+min(C1)= m1
Valoare sold minim luna februarie	min(C2)	min(B2)	min(A2)	min(A2)+min(B2)+min(C2)=m2
.....	.....	.....	.....	.....
Valoare sold minim luna noiembrie	min(C11)	min(B11)	min(A11)	min(A11)+min(B11)+min(C11)= m11
Valoare sold minim luna decembrie	min(C12)	min(B12)	min(A12)	min(A12)+min(B12)+min(C12)= m12
Valoare sold minim lunar	X	X	X	min(m1, m2, ..., m11, m12) = M
Perioadă analizată	X	X	X	01.01.N - 31.12.N
Rata IPC aferentă perioadei	X	X	X	IPC
Valori reactualizate în putere de cumpărare 01.01.N	X	X	X	M/IPC
Câştiguri (+) / Pierderi (-) de valori	X	X	X	M(1/IPC-1)

Notă: Modelul prezentat mai sus pune în evidenţă pierderea minimă a puterii de cumpărare asupra soldului minim la conturile de trezorerie. Este adevărat că în acest model se aplică **principiul prudenţei maxime** însoţit de valoarea anuală a IPC, de aceea considerăm că dacă în loc de calculul soldului minim se utilizează valoarea medie a soldului la conturile de trezorerie atunci şi valoarea IPC va fi considerat la nivelul său de la jumătatea anului.

Astfel, dacă valoarea soldului minim lunar la lichidităţi în lei pentru exerciţiul N este de 5.000.000 lei, în condiţiile unui indice de creştere a preţurilor de 2.30, vom avea o pierdere de 5.000.000 - 5.000.000/2.30=-2.826.087 lei

În al doilea rând, **în cazul lichidităţilor în devize**, unde deprecierile sunt foarte mici, iar cursul de revenire valutar păstrează tendinţa ratei inflaţiei, influenţele datorate inflaţiei sunt foarte mici. În cazul în care cursul de schimb rămâne oarecum constant (a se vedea situaţia anilor 1997 - 1998) se observă influenţe negative asupra achiziţiilor exprimate în preţuri curente (mai mari) în lei. Dacă preţurile în valută rămân constante, aceste influenţe nu se mai manifestă în mod similar. Modelul de evaluare a acestor influenţe se prezintă astfel în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 3-15 Model de analiză a influenţelor inflaţiei asupra lichidităţilor în USD

EXPLICAŢII	VALORI
Sold minim în valută (USD)	V
Curs de schimb (01.01.N)	Cv1
Curs de schimb (30.11.N)	Cv2
Creştere curs de schimb (%)	D%=(Cv2/Cv1)*100 - 100
IPC (11 luni)	IPC
Cantitatea posibil de achiziţionat la 01.01.N	q1
Cantitatea posibil de achiziţionat la 30.11.N	q2
Pierdere procentuală	100-(q2/q1)*100
Pierdere valorică valorică	V*(100-q2/q1*100)

Acest model se poate verifica pe un produs p1 care în 01.01.N se comercializa la preţul de 1.500 lei. La data de 30.11.N acelaşi produs p1 se comercializează cu preţul de 3.450 lei. Dacă se dispune de o sumă de 10.000 USD, din calcule rezultă că la data de 01.01.N (CV1=8050 lei/$) unitatea putea achiziţiona 53.667 u.m. din produsul p1, iar la 30.11.N (CV2=10.315lei/$) din aceaşi sumă transformată în lei unitatea putea achiziţiona doar 23.768 u.m. Diferenţa de 29.899 u.m. reprezintă o pierdere cantitativă de 55.7%, în timp ce din punct de vedere valoric, ceea ce ne

interesează pe noi, s-a obținut o pierdere 44.848.500 lei adică 55.7%. Dacă aplicăm pierderea procentuală la suma în valută vom obține cât valorează cei 10.000 USD în putere de cumpărare 01.01.N. În cazul nostru cei 10.000 USD valorează la 30.11.N doar 4.430 USD în putere de cumpărare 01.01.N.

În al treilea rând, **titlurile de plasament** negociate pe o piață reglementată, ridică o problemă cu două fațete în sensul că prețul poate să crească într-un ritm mai mare sau mai mic decât indicele prețurilor de consum. În aceste condiții, apar două tipuri de influențe. **O primă influență** este legată de creșterea prețurilor peste indicele prețurilor, situație în care diferența valoare piață și valoare reactualizată **nu se înregistrează**. Cea de-a **doua influență** apare atunci când prețul pieții este sub prețul actualizat cu indicele prețurilor, caz în care diferența ar trebui să ducă la **constituirea de provizioane suplimentare**.

În cazul **altor valori de trezorerie** modelul de evaluare a influențelor este similar celor de la stocuri. Se recomandă, totuși, ca aceste valori să nu dețină o pondere mare în total trezorerie, mai ales în cazul celor cu valoare nominală constantă în timp.

3.7 Repercursiuni ale inflației asupra veniturilor și cheltuielilor

Majoritatea influențelor care se exercită asupra elementelor patrimoniale ce constituie situația patrimoniului sunt preluate indirect de aceasta prin intermediul conturilor de venituri și cheltuieli. Aceasta constituie explicația pentru care se face analiza influențelor inflației asupra rezultatului financiar (fiscal) prin prisma veniturilor și cheltuielilor. Astfel, ne interesează în mod deosebit modul în care se realizează impozitarea profiturilor brute în condiții hiperinflaționiste și ce va reprezenta noua valoare a profitului net.

3.7.1 Delimitări conceptuale

Scopul unei investiții, de orice natură ar fi aceasta, îl constituie profitul. Prin combinarea factorilor de producție într-un perimetru dat, în condiții tehnico-materiale definite, se obține, în urma unui proces consumator de valori, o nouă valoare, care din punct de vedere contabil poate fi: produs, serviciu sau lucrare, denumit în termeni de specialitate purtător de costuri. Pentru toate aceste rezultate contabilitatea oferă informații despre valoarea factorilor de producție necesari obținerii purtătorilor de costuri la un moment dat.

Corespunzător proceselor consumatoare și producătoare de valori, contabilitatea înregistrează **cheltuieli** și **venituri** aferente. În cele mai multe cazuri înaintea realizării prin vânzare a valorilor produse există o diferență mică între venituri și cheltuieli. In condiții avantajoase/dezavantajoase de realizare pe piață a valorilor apare o diferență favorabilă/nefavorabilă, care va afecta favorabil/nefavorabil rezultatul perioadei de gestiune.

Informațiile necesare prelucrării cheltuielilor și veniturilor în contabilitatea financiară sunt preluate din contabilitatea de gestiune unde consumațiunile de valori sunt evidențiate separat în consumațiuni de valori productive, consumațiuni de valori neutre, consumațiuni de valori accidentale și consumațiuni de valori cu caracter special[83]. Veniturile din vânzări sunt obținute din informațiile oferite de contabilitatea de gestiune cu privire la cantitățile vândute și prețurile la care s-au realizat acestea. O analiză a rentabilității pe fiecare purtător de costuri se face tot pe baza informațiilor oferite de contabilitatea de gestiune prin calcularea marjei brute unitare (totale) pe produs, obținută ca diferență între prețul de vânzare și costurile aferente obținerii acestuia.

Caracterul procesual al activităților consumatoare și producătoare de valori a dus la urmărirea cheltuielilor și veniturilor în cele patru etape succesive sau simultane[84]. Astfel, pentru cheltuieli se urmărește angajarea, consumul, plățile și imputarea, în timp ce pentru venituri se vor urmări producția, facturarea, încasarea și încorporarea.

Ca urmare a aplicării principiului delimitării în timp a cheltuielilor și veniturilor capătă o **importanță** deosebită momentul recunoașterii consumațiunilor de valori și a recunoașterii realizării veniturilor. Prin urmare devine esențială pentru analiza noastră o clasificare a cheltuielilor și veniturilor având drept criteriu tocmai raportarea lor la acest moment delimitator. Astfel, cheltuielile se pot grupa în: cheltuieli curente, cheltuieli inregistrate în avans, cheltuieli de repartizat pe mai multe exerciții și cheltuieli de plată. La rândul lor, veniturile se grupează în venituri curente, venituri înregistrate în avans și venituri de realizat.

De la această grupare a veniturilor și cheltuielilor va porni analiza noastră referitoare la influența inflației asupra acestor elemente.

---

[83] Petriș, R., *Contabilitate generală*, vol. II, Lito, Iași, 1988, p. 335.
[84] Ristea, M., *op. cit.*, p. 357.

3.7.2 Influențe ale inflației asupra veniturilor și cheltuielilor

Analiza influențelor inflației asupra acestor elemente prezintă o importanță deosebită deoarece veniturile și cheltuielile fac obiectul prelucrărilor contului de rezultat și, în plus, preiau influențele prezentate de noi în prezentul capitol cu privire la elementele patrimoniale și le duc până la închiderea exercițiului financiar. Cu alte cuvinte, **seria influențelor inflației pentru elementele situației patrimoniale nu se sfârșește odată cu darea lor în consum sau ieșirea lor din patrimoniu**, ci continuă până la închiderea exercițiului financiar, când, prin intermediul conturilor anuale, se stabilește situația finală a patrimoniului, scriptic și faptic, și când se stabilește rezultatul exercițiului încheiat.

În cazul nostru, în conturile de cheltuieli și venituri se adaugă, zi de zi și lună de lună, valori noi "diluate", reprezentând consumațiuni necesare derulării proceselor creatoare de valori. Se poate spune în ce monedă va fi exprimat rezultatul obținut la sfârșitul exercițiului financiar, când timp de 12 luni s-au adăugat valori neomogene și când la rândul lor aceste valori sunt și ele posibil formate din combinații valorice anterioare consumațiunii lor exprimate în puteri de cumpărare diferite ? Desigur, această sarcină este deosebit de importantă, dificilă și în final, repartizată contabilității.

De măsura în care contabilitatea în costuri istorice rezolvă această problemă, putem să ne dăm seama după mulțimea de influențe prezentate de noi până acum. Măsurarea puterii de cumpărare a unității monetare din momentul intrării în sistem se poate realiza dacă la forma generală a contului, instrument de bază pentru contabilitate, s-ar adăuga o coloană în care se trece un **"coeficient"** care să dea posibilitatea unei transformări în monedă cu putere de cumpărare la sfârșitul lunii curente, deoarece la momentul realizării operațiilor acesta reprezintă un reper în timp. Iată cum va arăta **debitul** unui cont de cheltuieli, respectiv **creditul** unui cont de venituri:

Tabel nr. 3-16 Model de debit pentru un cont de cheltuieli ajustat *mii lei*

Data	Coeficient lunar	Coeficient cumulat	Rulaj lunar în valori curente	Rulaj cumulat	Rulaj în valorile lunii decembrie	Diferențe valorice
1	2	3	4	5	6	7
01.01.N	1,00	1,00				
31.01.N	1,07	1,07	15000	15000	36226	21226
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
30.11.N	1,09	2,33	19000	185200	21090	2090
31.12.N	1,11	2,58	18000	203200	18000	0
Total	**x**	**x**	**203200**	**x**	**316417**	**113217**

Tabel nr. 3-17 Model de credit pentru un cont de venituri ajustat *mii lei*

Data	Coeficient lunar	Coeficient cumulat	Rulaj lunar în valori curente	Rulaj cumulat	Rulaj în valorile lunii decembrie	Diferențe valorice
1	2	3	4	5	6	7
01.01.N	1,00	1,00				
31.01.N	1,07	1,07	20000	20000	48301	28301
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
30.11.N	1,09	2,33	18900	231700	20979	2079
31.12.N	1,11	2,58	25000	256700	25000	0
Total	**x**	**X**	**256700**	**X**	**406754**	**150054**

Avem, astfel, în cele două modele informații exprimate în monedă curentă la sfârșitul fiecărei luni.

În cazul plății lună de lună a impozitului pe profit diferențele apar ca urmare a plății decalate în timp cu aproximativ 25-30 zile. Atunci când plata se face trimestrial unitatea patrimonială va fi avantajată din punct de vedere al puterii de cumpărare în care se face plata impozitului pe profit plătit cu aproximativ 3 luni +25 zile.

Punem în evidență aceste influențe din tabelul următor.

Tabel nr. 3-18 Model de evaluare a avantajului monetar în plata impozitului pe profit *mii lei*

Data	IPC lunar	IPC anual	Cheltuieli cumulate	Venituri cumulate	Profit cumulat	Impozit Profit (IP) cumulat	Plata lunară (IP)	Plată actualizată	Avantaj monetar
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01.01.N	1,00	1,00							
31.01.N	1,07	1,07	15000	20000	5000	1900			
28.02.N	1,09	1,17	28000	39800	11800	4484	1900	1743	157
31.03.N	1,11	1,29	44000	64800	20800	7904	2584	2328	256
30.04.N	1,09	1,41	61500	83800	22300	8474	3420	3138	282
31.05.N	1,10	1,55	77500	102500	25000	9500	570	518	52
30.06.N	1,06	1,65	95500	123800	28300	10754	1026	968	58
31.07.N	1,09	1,79	111000	151800	40800	15504	1254	1150	104
31.08.N	1,05	1,88	127800	174800	47000	17860	4750	4524	226
30.09.N	1,06	2,00	146200	191800	45600	17328	2356	2223	133

Data	IPC lunar	IPC anual	Chelt. cumulate	Venituri cumulate	Profit cumulat	Impozit Profit (IP) cumulat	Plata lunară (IP)	Plată actualizată	Avantaj monetar
31.10.N	1,07	2,14	166200	212800	46600	17708	-532	-497	-35
30.11.N	1,09	2,33	185200	231700	46500	17670	380	349	31
31.12.N	1,11	2,58	203200	256700	53500	20330	-38	-34	-4
Total	x	x							1261

IPC - Indicele preţurilor de consum; IP - Impozit pe profit

În condiţiile unei contabilităţi în costuri istorice şi plăţii a lunare a impozitului pe profit rezultă un avantaj monetar pentru agentul economic de 1261 mii lei în moneda lunii trecute, adică 2,36% din profitul anual. În moneda lunii decembrie acest avantaj ajunge la 1475 mii lei, la o rata a inflaţiei de 7% în luna ianuarie N+1. Acest avantaj se majorează la 2803 mii lei în cazul când plata se face trimestrial.

Aceste influenţe cunosc cu totul alte valori în cazul în care se fac actualizări în moneda lunii decembrie atât pentru venituri şi cheltuieli, cât şi pentru impozitul pe profit.

Tabel nr. 3-19 Model de evaluare a influenţelor negative asupra profitului net *mii lei*

Data	Cheltuieli		Venituri		Profit în monedă 31.12.N	Impozit pe profit în monedă 31.12.N
	Rulaj cumulat în valoare nominală	Rulaj lunar în valoare 31.12.N	Rulaj cumulat în valoare nominală	Rulaj lunar în valoare 31.12.N		
31.01.N	15000	36226	20000	48301	12075	4589
28.02.N	28000	28804	39800	43870	15066	5725
31.03.N	44000	31937	64800	49902	17965	6827
30.04.N	61500	32047	83800	34794	2747	1044
31.05.N	77500	26637	102500	31132	4495	1708
30.06.N	95500	28270	123800	33453	5183	1969
31.07.N	111000	22334	151800	40345	18011	6844
31.08.N	127800	23054	174800	31562	8508	3233
30.09.N	146200	23821	191800	22008	-1812	-689
31.10.N	166200	24198	212800	25408	1210	460
30.11.N	185200	21090	231700	20979	-111	-42
31.12.N	203200	18000	256700	25000	7000	2660
Total	**x**	**316417**	**x**	**406754**	**90337**	**34328**

Din tabelul precedent se observă că profitul brut în moneda datei de închidere exerciţiu este de 90.337 mii lei, faţă de cel în monedă nominală de 53.500 mii lei, pentru care avem un impozit pe profit de 34.328 mii lei,

respectiv 20.330 mii lei. Plata trimestrială a impozitului pe profit în moneda de la 31.12.N va atrage un avantaj monetar de 4.791 mii lei. Profitul net în urma acestor calcule de conversie este de 56.009 mii lei, faţă de 36.170 mii lei în monedă nominală.

Diferenţa între cele două rezultate este de 22.839 mii lei şi se constituie în valori ce contribuie la decapitalizarea agentului economic.

Am văzut cum influenţează, în mod favorabil şi nefavorabil, **cheltuielile şi veniturile înregistrate în avans** asupra contului de rezultat înainte de a fi trecute în contul exerciţiului pentru care s-au efectuat, în momentul transferului acestora cheltuieli şi/sau venituri (vezi tabelul 3-12).

***

Toate aceste influenţe analizate de noi în prezentul capitol au pus în evidenţă faptul că informaţia contabilă este afectată în mod sistematic de fenomenul inflaţionist. Cum informaţia contabilă stă la baza luării majorităţii deciziilor în plan economico-funcţional în cadrul unui agent economic trebuie să punem la dispoziţia utilizatorului de informaţie contabilă informaţii cât mai corecte, complete, actuale şi comparabile în timp şi spaţiu.

Considerăm că aceste influenţe trebuie analizate atât la nivelul situaţiei patrimoniului, cât şi la nivelul contului de rezultate, deoarece acestea au puncte comune prin intermediul contului de rezultate şi impozitului pe profit.

3.8 Trecerea de la contabilitatea în costuri istorice la o contabilitate în valori actuale

În literatura de specialitate[85] și în practica domeniului se discută tot mai mult **problema credibilității contabilității** în condițiile deprecierii monedei în care sunt exprimate fapte și procese economice derulate cu ani în urmă (cazul imobilizărilor), la care se adaugă, în perioadele următoare, alte asemenea valori exprimate în monedă nominală. Influența cea mai mare se remarcă asupra activelor cu grad de reînnoire foarte redus și asupra capitalurilor cu cel mai redus grad de exigibilitate, în timp ce reînnoirea periodică a activelor de exploatare și a datoriilor de exploatare ca urmare a derulării activităților specifice obiectului de activitate duce la o influență mai redusă comparativ cu activele imobilizate și capitalurile permanente.

Aspectele prezentate de noi pe parcursul acestui capitol scot în evidență tot mai multe puncte slabe ale unei contabilități exprimate în costuri istorice. În același timp, faptele și fenomenele economice devin din ce în ce mai complicate pe măsură ce drumul parcurs de rezultatele muncii până la consumatorul final crește ca număr de verigi intermediare și durată. În plus, anumite soluții care ar putea rezolva parțial probleme legate de costul istoric nu sunt în totalitate agreate de instituțiile statului în vederea contabilizării lor. Este cazul reevaluărilor, cu excepția celor legale, care nu pot fi contabilizate. Spre exemplu, în România, ultima reevaluare legală a fost făcută conform HG 500/1994, caz în care o nouă reevaluare este necesară ca urmare a faptului că din 1994 și până în 1998 creșterea prețurilor a fost de peste 7 ori.

Principiul costului istoric și convenția unității monetare sunt cele două aspecte specifice sistemelor contabile practicate în majoritatea țărilor lumii. Contabilitatea în costuri istorice prezintă o serie de avantaje, cum sunt: înregistrarea faptelor economice în momentul în care au avut loc, pe bază de documente justificative, ușurința realizării calculelor în monedă constantă și posibilitatea controlului și reconstituirii rapide a unor operațiuni economico-financiare asupra cărora nu s-a intervenit ulterior, etc.

[85] Feleagă, N., Ionașcu, I., *Contabilitate financiară*, vol. 4, Ed. Economica, București, 1993, p. 39 și urm.
Feleagă, N., *Îmblânzirea junglei contabilității*, Ed. Economică, București, p.. 84 și urm.

Totuși **contabilitatea în costuri istorice, din dorința de a oferi unitatea și comparabilitatea datelor și informațiilor** puse în circulație, ignoră un fenomen de maximă importanță, și anume: **deprecierea monetară.**

Convenția monetară ce stă la baza contabilității în costuri istorice se poate rezuma la **presupunerea "exagerată"** că, în timp, unitatea monetară nu suferă abateri mari de la puterea sa de cumpărare. Totuși, realitatea demonstrează că această presupunere nu este adevărată. În consecință, toate prelucrările ulterioare în monedă constantă se bazează pe o presupunere neadevărată, care, în final, va afecta imaginea fidelă a situației patrimoniului.

Cu alte cuvinte, principiul costului istoric impune precizarea următoarelor aspecte:

1. păstrarea structurilor patrimoniale și a celor de rezultate prin intermediul conturilor anuale la nivelul prețurilor din momentul intrării în patrimoniu a elementelor patrimoniale corespunzătoare;
2. obținerea informațiilor este mult ușurată prin simpla agregare succesivă a valorilor necesare realizării sau procurării bunului sau serviciului în cauză;
3. posibilitatea verificării ulterioare a exactității sale;
4. influențe asupra situației patrimoniale prin subevaluarea majorității activelor și a activului net;
5. influențe asupra contului de rezultate prin subevaluarea unor cheltuieli (cu amortizarea, cu materii și materiale etc.) însoțită, firește, de o creștere a bazei impozabile și impozitului pe profit, chiar în condițiile decapitalizării reale a unității.

Credem, în finalul acestui capitol, că putem "reproșa" în sens larg contabilității în costuri istorice următoarele cinci neajunsuri:

1. subevaluarea unor elemente patrimoniale în conturile anuale concomitent cu supraevaluarea altora;
2. o anumită "participație" la decapitalizarea în valori reale a unității;
3. supraevaluarea profitului și a impozitului aferent;
4. neomogenitatea informațiilor din conturile anuale;
5. atingeri aduse imaginii fidele și principiului prudenței.

Se ajunge, astfel, ca alternativelor între contabilitatea de casă și cea de angajamente, între o contabilitate de stoc și una fluxuri, să li se mai adauge o a treia alternativă, și anume o

În linii mari o asemenea contabilitate în valori actuale ar trebui să rezolve "onorabil" ceea ce i se "reprosează" contabilităţii în costuri istorice. Considerăm că în stadiul actual de dezvoltare a societăţii, în care cunoaşterea şi informaţia se află în centrul tuturor domeniilor de activitate, următorul pas în dezvoltarea contabilităţii îl va constitui **simplificarea procesului de obţinere a informaţiilor contabile în timp real despre "istoria" scrisă a unităţii patrimoniale în valori actuale/comparabile**. Acest lucru ne îndreptăţeşte să credem că se va încerca o "mixtură" între contabilitatea în costuri istorice şi contabilitatea de inflaţie.

O asemenea **contabilitate în valori actuale** prezintă următoarele dezavantaje: aplicarea unor calcule suplimentare operaţiunilor în momentul derulării lor sau la sfârşitul exerciţiului finaciar, costul relativ mai ridicat al informaţiei obţinute, mărirea timpului de obţinere a informaţiei contabile, denaturarea valorii de intrare a elementelor patrimoniale. Însă, în condiţiile informatizării actuale, aceste dezavantaje pot fi uşor eliminate.

Considerăm că ceea ce va fi mai greu de rezolvat constă în stabilirea unui set de reguli evidente, clare şi unitare specifice unei contabilităţi de inflaţie.

4 MODELE DE CONTABILITATE DE INFLAŢIE

Condiţiile politico-economice concrete din fiecare ţară au fost cele care au determinat aplicarea unor metode, tehnici sau proceduri de adaptare a contabilităţii la inflaţie. În ultimile decenii se constată o normalizare şi standardizare a contabilităţii atât la nivel regional, cât şi la nivel internaţional. Astfel, în timp, pe plan mondial s-au aplicat diverse metode de contabilitate adaptate la inflaţie, care se pot grupa în metode bazate pe conversie, metode bazate pe evaluare şi metode mixte.

4.1 Norme europene şi internaţionale privind contabilitatea de inflaţie

Consecinţele inflaţiei asupra elementelor patrimoniale în general, asupra capitalurilor şi rezultatelor în special, au condus, în plan legislativ naţional şi internaţional, la adoptarea unor norme care să le reglementeze.

Comunitatea Europeană[86], prin **Directiva a patra (1978)** şi **Directiva a şaptea (1983)**[87] şi-a propus armonizarea contabilă a ţărilor componente. Prima dintre ele se referă la reguliile de întocmire şi prezentare a documentelor de sinteză ale societăţilor de capitaluri, iar cea de-a doua se referă la realizarea conturilor consolidate. Legătura[88] acestora cu inflaţia se face prin intermediul costului la care se face evaluarea posturilor în documentele de sinteză. Mai mult, în Directiva a patra, în articolul 33 se spune că evaluarea[89] în conturile anuale se realizează la **valoarea de înlocuire** (pentru stocuri şi imobilizări), **după o metodă care să ţină cont de inflaţie** (pentru celelalte elemente patrimoniale, inclusiv imobilizările financiare). Diferenţele ce apar între costul istoric şi noua valoare se constituie ca o **"diferenţă din reevaluare"** ce va afecta în general capitalurile şi nu rezultatele.

La nivel internaţional[90], Comitetul Internaţional de Standarde Contabile (IASC) a analizat aceste influenţe inflaţioniste şi a emis: în 1981 norma I.A.S. nr. 15 "Informaţia privind efectele variaţiilor de preţ"; în 1983

[86] Frydlender, A., Prat, F., *Technique comptable approfondie*, Masson, Paris, 1989, p. 4-5.
[87] Directiva a IV a Consiliului Comunităţii Europene, 25 iulie 1978.
Directiva a VII a a Consiliului Comunităţii Europene, 13 iunie 1983.
[88] Vezi Feleagă., N., Ionaşcu, I., *op. cit.*, pag. 119; vezi şi Claveranne, J.-P., Dame, J., *Compatabilité et entreprise*, Economica, Paris, 1991, p. 111 şi urm.; vezi şi Mikol, A., *Comptabilite generale*, La Villeguere, Paris, 1991, p. 485 şi urm.
[89] După Laroche, G., P., *op. cit.*, p. 23.
[90] *International Accounting Standard 1997*, IASC, 1997, p. 499 şi urm.

norma I.A.S. nr. 21 "Contabilizarea efectelor variațiilor de preț"; în 1989 norma I.A.S. nr. 29 "Prezentarea conturilor în economiile hiperinflaționiste".

Aceste norme internaționale urmăresc:

1. prezentarea informațiilor în puterea de cumpărare generală prin folosirea unei metode combinate;
2. menținerea capitalului social prin afectarea profitului;
3. evaluarea și contabilizarea efectelor inflației asupra elementelor patrimoniale;
4. stabilirea principiului de întocmire a documentelor de sinteză în puterea de cumpărare la data întocmirii lor.

Pe baza acestor directive, Olanda, Franța, Marea Britanie și Germania și-au adoptat propriile legi care răspund cerințelor minime ce rezultă din aceste norme.

La nivel modial[91] se delimitează trei zone pentru aplicarea practică a metodelor de contabilitate adaptate la inflație, și anume: Europa continentală, Țările anglo-saxone și America Latină.

În **Europa continentală** se constată o orientare către cele două directive prin ajustarea legislației sau acordarea unei importanțe mici în condițiile unei anumite stabilități monetare.

Franța și-a actualizat legislația în 1983 și 1985 prin adoptarea Legii Contabilității și a Legii Conturilor Consolidate. La acestea se adaugă și punctele de vedere ale Ordinului Experților Contabili și Contabililor Agreați cu privire la ajustarea elementelor monetare și nemonetare. Totuși, majoritatea măsurilor luate au avut caracter fiscal și mai puțin intenția îmbunătățirii informației financiar-contabile.

În **Germania**, în 1975, s-a intervenit pentru prezentarea anexelor la bilanț, prin luarea în calcul a unor influențe ale modificării prețurilor, fără a fi afectate însă situațiile financiare principale, bilanțul și contul de rezultate.

În **Olanda** în mod oficial, până la aplicarea Directivei a patra, nu a existat o preocupare pentru aceste probleme specifice unei economii aflate în inflație. Din 1983, această directivă a constituit suportul pentru evaluările de stocuri și active fixe la un cost curent.

Organismele de reglementare din **Țările anglo-saxone, Marea Britanie, Statele Unite, Canada, Australia și Noua Zeelandă se orientează spre emiterea unor reglementări pentru adoptarea unei**

[91] Feleagă, N., Ionașcu, I., *op. cit.*, p. 84 și urm.

contabilități exprimată în putere de cumpărare generală de la data închiderii exercițiului financiar.

În **Marea Britanie** începând din 1975, Comitetul de Standarde Contabile recomandă tututor celor interesați adoptarea unui sistem contabil în costuri curente. În 1976 acest comitet emite un document numit *Contabilitate în costuri curente*, cunoscut sub numele de ED18. Obiecțiile aduse acestuia ca urmare a gradului ridicat de subiectivism și convenționalism au determinat apariția, în noiembrie 1977, a unui set de propuneri cu privire la inflație denumite *Contabilitate de inflație - o recomandare interimară*, ce urmărea **ajustarea "costului vânzărilor", "ajustarea deprecierilor" și menținerea "structurii de finanțare a întreprinderii"**. Aceste ajustări aplicate diminuau puternic rezultatele. A urmat ED 24 *Contabilitate în costuri curente* din 1979, care cerea companiilor cu cifră de afaceri mai mare de 5 milioane lire, să prezinte contul de rezultat și bilanțul în costuri curente. ED 24 a fost completată în 1980 prin standardul SSAP[92] 16 prin care s-a lărgit sfera societăților care treabuiau să prezinte astfel de situații prin includerea societăților cotate la bursă și facultativ pentru cele necotate. În anul 1984, ca urmare a scăderii ratei inflației, prin SSAP 35 se micșorează sfera societăților la cele pe acțiuni, iar informațiile în costuri curente erau cerute doar informativ, în diferite anexe la bilanț.

În **SUA**, informațiile contabilității au fost puțin afectate de inflație. Astfel AICPA[93], în anii '60, s-a pronunțat pentru prezentarea informațiilor financiar-contabile exprimate în unități de putere de cumpărare generală. În 1974 AICPA este înlocuit de Financial Accounting Standard Board (FASB). În paralel cu FASB, Securieties and Exchange Commission (SEC) se pronunță pentru folosirea costurilor de înlocuire. Astfel, apare în 1976 cerința SEC de prezentare a informației în costuri de înlocuire începând cu 25 decembrie 1976. În 1978, FASB propune o modalitate mai bună de determinare a profitului prin combinarea celor două metode. Acest proiect devine obligatoriu în 1979 și va fi cunoscut sub numele de Statement of Financial Accounting Standards (SFAS 33). Se recomanda prin aceste standarde utilizarea unei metode combinate prin îmbinarea avantajelor acestora. Toate celelalte norme capătă după anii 1985-1986 un caracter opțional.

[92] Statment of Standard Accounting Practice
[93] American Institute of Certified Public Accounting.

America Latină este zona în care inflația a cunoscut după anii 70 valori dintre cele mai "spectaculoase". Acesta este motivul pentru care aici contabilitatea de inflație s-a dezvoltat foarte mult. În Argentina (1973), Chile (1975), Mexic (1985) s-a pus tot mai mult accentul pe o informație financiar-contabilă exprimată în putere de cumpărare. În alte țări, cum sunt Peru și Uruguay, accentul se pune pe reevaluarea activelor și pe facilități de natură fiscală în ce privește impozitarea rezultatelor.

Cel mai dezvoltat, aplicat și verificat sistem de contabilitate de inflație îl are însă Brazilia, începând din 1950. Acestui model i s-au adus modificări în 1968 și 1976, când s-a făcut o ajustare a amortizării, a costurilor mărfurilor vândute, precum și trecerea la rezerve din profit a unei cote de 50% pentru întreprinderile ce nu aveau în documentele constitutive alte prevederi. Alături de Brazilia, Argentina și-a dezvoltat și ea un sistem propriu de contabilitate de inflație, care va fi detaliat pe larg într-un subcapitol special.

4.2 Categorii de metode de contabilitate de inflație

Normele, directivele și standardele naționale și internaționale prezentate mai sus, precum și practica în domeniu indică existența unui număr mare de modele de contabilitate de inflație sau adaptate la inflație. Având în vedere acest lucru, literatura de specialitate[94] grupează aceste metode practice în trei categorii, și anume: metode bazate pe conversie, metode bazate pe evaluare și metode combinate sau mixte.

Toate aceste metode au ca **obiectiv cuantificarea și înregistrarea influențelor inflaționiste asupra situației patrimoniului și rezultatelor**

[94] Vezi în acest sens:
Boussard, D., *Comptabilite et inflation. Methodes et applications*, Masson, Paris, 1983;
Boussard, D., *Les comptabilites d'inflation*, articol în "Entreprese et comptabilite", Cahiers Francais, N°. 210 mars-avril 1983, p. 37-41;
Feleagă, N., Ionașcu, I., *Contabilitate financiară. Sisteme contabile adaptate la inflație*, vol. IV, Ed. Economica, Buc., 1993;
Feleagă, N. (coord.), *Contabilitate aprofundată*, Ed. Economica, Buc., 1996, p. 343-372;
V.M. Ioachim, *Bilanțul și Fluctuațiunile Monetare. Contribuțiuni Speciale Referitoare la România*, Atelierele "Tiparul Românesc", București, 1928;
*** *Contabilitate de inflație*, Proiect, CCC, Buc. 1997;
Ristea, M., *Noul sistem contabil al agenților economici din România*, CECCAR, București, 1993, p. 228-237;
*** Cap "Inflation", Cap "Inflation accounting" în *International Encyclopedia of Business and Management*, Rutledge, London and New York, 1996, vol. 3, p. 2045-2069.

exercițiului, în vederea evitării decapitalizării inflaționiste prin impozitare și repartizarea rezultatelor.

4.2.1 Metode bazate pe conversie

Au ca scop principal conversia valorilor exprimate în puterea de cumpărare a datelor de intrare în puterea de cumpărare a datei de închidere a exercițiului sau una medie perioadei de gestiune.

4.2.1.1 Aspecte generale

Aceste metode, în esență, urmăresc "**cuantificarea incidenței deprecierii monetare asupra documentelor contabile de sinteză și finanțării întreprinderii**"[95]. Pentru cuantificarea incidenței deprecierii monetare se apelează la un indice general al prețurilor care să reflecte în principiu pierderea puterii de cumpărare într-o anumită perioadă.

Principiul de bază în aplicarea metodei conversiei constă în conversia valorică a elementelor patrimoniale exprimate în costul istoric din momentul intrării în patrimoniu, într-un cost exprimat în puterea de cumpărare generală din momentul închiderii exercițiului financiar sau în puterea de cumpărare medie a perioadei de gestiune. Principalele etape ce trebuie parcurse pentru aplicarea cu succes a acestei metode sunt:

1. prezentarea bilanțului de deschidere în monedă 01.01.N;
2. convertirea bilanțului de deschidere în unități monetare aferente momentului de referință (sfârșit de exercițiu, jumătatea exercițiului);
3. analiza fluxurilor perioadei pentru a permite efectuarea conversiilor sau altor calcule, confom datelor oferite de operațiunile ce au avut loc;
4. conversia elementelelor nemonetare ale bilanțului;
5. aplicarea principiului prudenței;
6. conversia posturilor contului de profit și pierdere;
7. calculul rezultatului degajat de elementele monetare;
8. prezentarea situațiilor de sinteză.

[95] Feleagă, N., Ionașcu, I., *op. cit.*, p. 251.

4.2.1.2 Studiu de caz[96]

Pe exemplul societății DOMINII SA, constituită în 5 ianuarie (n-1) vom aplica algoritmul de lucru specific metodei de conversie. Pe parcursul exercițiului (n-1) indicele prețurilor de consum a fost 1,8, iar în exercițiul n de 2,5, ceea ce determină un indice al prețurilor de consum cumulat de 4,5 pe cei doi ani. DOMINII SA prezintă următoarea situație pentru elementele patrimoniale:

- situația inițială la 01.01.N este prezentată în tabelul de mai jos;
- principalele operații din cursul anului în mii lei se prezintă astfel:

1. vânzări de 500.000 mii u.m.;
2. cumpărări aferente perioadei 400.000 mii u.m.;
3. cheltuieli diverse angajate și plătite în sumă de 100.000 mii u.m.;
4. subscrierea în vederea majorării (în numerar) capitalului social în urma AGA din 25 noiembrie n pentru suma de 25.000 mii u.m., cu termen de vărsare 30.12.N;
5. vărsarea integrală a capitalului social subscris în data de 29.12.N;
6. credite contractate pe baza situației financiare de la 30.06.N în valoare de 50.000 mii u.m.;
7. intrări de mijloace fixe de 25.000 mii u.m. la sfârșitul exercițiului (N-1) cu dare în folosință în luna ianuarie N. Plata acestora se face la începutul lunii ianuarie n;
8. din interese financiare, societatea achiziționează titluri financiare necotate în valoare de 10.000 mii u.m. la mijlocul anului;
9. cumpărările și vânzările sunt decontate integral. Vânzările sunt încasate pentru o valoare de 475.000 mii u.m., iar posturile activele și pasivele circulante la 31.12.N se prezintă astfel: clienți 50.000 mii u.m., lichidități 25.000 mii lei, stocuri finale 100.000 mii u.m. și furnizori 25.000 mii u.m.;
10. amortizarea imobilizărilor existente la 01.01.N este de 25.000 mii u.m., iar cea aferentă intrărilor de 1.500 mii u.m.;
11. titlurile financiare existente în bilanț la 01.01. n sunt cotate la BVB și RASDAQ. La data de 31.12.N acestea evaluate de piață la 95.000 mii u.m.;
12. stocurile s-au rotit de 6 ori, iar coeficientul aproximativ de reevaluare este de (1+1,50/6)=1.25;

[96] Studiu inspirat după D. Boussard, *Comptabilite et ...*, p. 25 și urm., și traducerea completă a acestui exemplu facută de Viorel Avram, *Contabilitate aprofundată*, coord. Feleagă, N., p. 343 și urm.

13. creșterea anuală a prețurilor a fost de 1,80 în primul an și 2,50 în anul curent;
14. creșterea medie anuală a prețurilor pe piața bursieră și extrabursieră a fost 1,2 pe an.

Vom parcurge în cele ce urmează cele opt etape specifice prelucrărilor în condițiile unei metode bazate pe conversie.

1. Prezentarea bilanțului de deschidere la 01.01.N

Bilanțul de deschidere al societății comerciale exprimat în mii u.m. pe principalele posturi bilanțiere se prezintă în tabelul nr. 4-1.

Tabel nr. 4-1 Bilanț de deschidere la 01.01.N *mii u.m.*

Activ	Sume	Pasiv	Sume
Imobilizări valoare bruta	150000	Capital	50000
Amortizări	50000		
Valoare netă	100000		
Titluri financiare	40000	Rezerve	50000
Stocuri	50000	Datorii pe termen lung	100000
Clienți	25000	Furnizori	25000
Lichidități	10000		
Total	225.000	Total	225.000

2. Convertirea bilanțului de deschidere în unități monetare 31.12.N

În urma ajustărilor realizate bilanțului de deschidere de mai sus, pe baza indicelui prețurilor din anul precedent și cel curent, acesta se prezintă în tabelul alăturat.

Tabel nr. 4-2 Bilanț de deschidere la 01.01.N retratat în putere de cumparare 31.12.N *mii u.m.*

Activ	Sume	Sume**	Pasiv	Sume	Sume**
Imobilizări valoare bruta	270000	675000	Capital	90000	225000
Amortizări	90000	225000			
Valoare netă	180000	450000			
Titluri financiar (40000*1.20)	48000	120000	Rezerve (obtinute prin diferență)	30500	76250
Stocuri	62500	156250	Datorii pe termen lung	180000	450000
Clienți (nu se retrateaz inițial)	25000	62500	Furnizori	25000	62500
Lichidități (nu s retrat.inițial)	10000	25000			
Total	**325500**	**813750**	**Total**	**325500**	**813750**

** Sumele din coloana a doua reprezintă valorile retratate (col. Sume) ponderate cu IPC anual de 2,50.

3. Analiza fluxurilor perioadei este necesară pentru a cunoaşte elementele nemonetare intrate în cursul perioadei *n*. În cazul elementelor monetare se procedează la convertirea lor în valori medii, cu excepția titlurilor financiare care pot fi analizate element cu element.

4. Conversia elementelor nemonetare ale bilanțului

Pornind de la valorile prezentate în tabelul precedent vom realiza conversia elementelor nemonetare nou intrate sau afectate în perioada curentă.

Tabel nr. 4-3 Retratare la 31.12.N elemente nemonetare *mii u.m.*

Ielemente de activ	ume	PC	Sume***	Elemente de pasiv	Sume	IPC	Sume***
mobilizări inițiale				Capital inițial	9000	2,5	225000
val. Brută	270000	2,50	675000	Majorare capital	2500	1,0	25000
amortizări	90000	2,50	225000	la 31.12.N			
chelt. exercițiului	25000*1,80	2,50	112500				
valoare netă			337500				
ntrări imob. val. brută	25000	2,50	62500				
Chelt. exercițiului	1500	2,50	3750				
Valoare netă			58750				
itluri financiare	48000	2,50	120000	Rezerve	3050	2,5	76250
48000*1,2)	10000	,75	17500	(obținute prin			
ntrări titluri (jum. de		*		diferență)			
n)							
tocuri finale (6 rotații)	50000	1,2	62500				

*** Sumele din coloana a doua reprezintă IPC-ul aferent exercițiului curent cu care se retratează fiecare element nemonetar.

5. Aplicarea principiului prudenței

Stiind că valoarea titlurilor inițiale este de 95.000 mii u.m., pentru diferența 120.000-95.000 unitatea va constitui provizioane pentru deprecieri în valoare de 25.000 mii u.m.

6. Conversia posturilor contului de profit şi pierdere

Pentru a realiza conversia posturilor contului de profit şi pierdere se procedează la convertirea valorilor cu indicele prețurilor mediu anual, în cazul nostru 1+1,5/2, adică 1,75. Există şi practica utilizării pentru amortizări a indicelui aferent retratărilor din bilanț, caz în care vom avea:

Tabel nr. 4-4 Retratare la 31.12.N venituri şi cheltuieli *mii u.m.*

Cheltuieli	Sume	PC	Sume*	Venituri	ume	IPC	Sume*
Cumpărări	400000	1.7	700000	Vânzări	500000	1.7	875000
Cheltuieli diverse	100000	1.7	175000				
Amortizări (imob. inițiale)	25000	1.80*2.5	112500				
Amortizări aferente intrărilor	1500	2.5	3750				
Stoc inițial	50000	2.5	125000				
Stoc final	100000	1.2	125000				

7. Calculul rezultatului degajat de elementele monetare

Acest calcul este complicat în măsura în care duratele parcurse sunt diferite şi elementele sunt numeroase (aşa cum de altfel se întâmplă în realitate). În acest exemplu atât datoriile, cât şi creanțele sunt considerate foarte stabile şi bine cunoscute în structura lor.

a) Câştig asupra datoriilor pe termen lung:

- datorii inițiale: 100.000 ponderate cu 150% (an întreg) 150.000
- datorii noi: 50.000 ponderate cu 150%/2 (jum. an) 37.500

Total câştig (creditoare) 187.500 mii u.m.

b) Rezultat din datorii şi creanțe pe termen scurt:

La începutul anului:

- clienți	25.000
- furnizori	25.000
sold	0

La sfârşitul anului:

- clienți	50.000
-furnizori	25.000
sold	25.000

Pe întreg anul, în medie, rezultă o valoare debitoare de (0+25.000)/2, adică 12.500 mii u.m.

c) În ceea ce privește trezoreria aceasta se prezintă astfel:

- la începutul anului (10.000 – 25.000 (investiția inițială)) = -15.000 mii u.m.;
- în cursul anului: 475.000 (încasări din vânzări) – 400.000 (cumpărări de mărfuri) + 50.000 (credit) – 10.000 (cumpărări titluri) = 115.000 mii u.m.

Pe întreg anul în medie rezultă o situație debitoare de 115.000 mii u.m. (de la –12.500 la 100.000).

Pe total, ținând cont de poziția debitoare la parteneri şi trezorerie, rezultă o poziție debitoare de 12.500+115.000=127.500 mii u.m. pentru care,

dacă se aplică 75% obţinem o pierdere de 95.625 mii u.m.. Rezultatul asupra poziţiilor monetare devine 187.500-95.625 = 91.875 mii u.m.

8. Prezentarea situaţiilor de sinteză

În urma conversiilor efectuate, **Contul de rezultat** al societăţii analizate se prezintă astfel:

Tabel nr. 4-5 Cont de rezultat *mii u.m.*

Element	Costuri istorice	Metoda de conversie cost indexat 31.12.N
Stocuri iniţiale	50000	156250
Cumpărări	400000	700000
Cheltuieli diverse	100000	175000
Amortizări	26500	116250
Provizioane	-	25000
Beneficiu	23500	-
	600000	1172500
Stoc final	100000	125000
Vânzări	500000	875000
Pierderi	-	172500
Total	*600000*	*1172500*
Rezultat global		
Pierdere		- 172500
Câştig din elemente monetare		+ 91875
Rezultat		- 82625

Bilanţul contabil exprimat în monedă cu putere de cumpărare 31.12.N se prezintă astfel:

Tabel nr. 4-6 Bilanţ la 31.12.N *mii u.m.*

Element	Costuri istorice	Metoda de conversie 31.12.N
Imobilizări amortizabile	175000	737500
Amortizare	76500	341250
Valoare netă	98500	396250
Titluri de participare	50000	112500
Stocuri	100000	125000
Clienti	50000	50000
Trezorerie	25000	25000
Total activ	**323500**	**708750**
Capital	75000	250000
Rezerve (prin diferenţă)	50000	364375
Datorii pe termen lung	150000	150000
Furnizori	25000	25000
Profitul	23500	-80625
Total pasiv	**323500**	**708750**

În urma celor prezentate prin exemplul de mai sus constatăm că, în costuri istorice, profitul unităţii patrimoniale este supraevaluat în condiţiile în care el reprezintă aproximativ 10% din capitalurile permanente, în urma aplicării ajustărilor efectuate printr-o metodă de conversie ascesta se transformă într-o pierdere de aproximativ de peste 30%. În acelaşi timp pasivul şi activul cunosc o revalorizare de peste 200%.

Remarcă: Suntem de părere că acel câştig din elemente monetare ar trebui să se regăsească tot la rezerve şi nu la rezultat, pentru a nu crea o impozitare suplimentară.

4.2.1.3 Avantaje şi dezavantaje

În categoria **avantajelor** literatura de specialitate include următoarele: a) furnizează o cuantificare obiectivă cu privire la influenţele inflaţie asupra unităţii patrimoniale; b) elimină influenţele inflaţiei din datele contabile şi oferă comparabilitatea între unităţi; c) uşurează comparaţiile în timp; d) elimină efectele inflaţioniste fără să necesite schimbarea structurilor contabile; e) lasă fără obiect toate corecţiile de natură fiscală. La rândul lor, **dezavantaje** sunt următoarele: a) creşterea costului informaţiei; b) accesibilitatea rezultatelor obţinute doar unui număr restrâns de utilizatori; c) informaţiile obţinute prin retratare nu sunt mult mai semnificative decât cele exprimate în costuri istorice; d) câştigurile rezultate din retratarea elementelor monetare nu pot fi distribuite sau folosite în dezvoltare pentru faptul că nu degajă intrări în trezoreria unităţii; e) presupunerea că inflaţia acţionează în mod uniform asupra tuturor unităţilor este discutabilă.

4.2.2 Metode bazate pe evaluare

Cea de-a doua grupă de metode se bazează pe reevaluarea periodică a unor elemente patrimoniale în vederea minimizării efectelor negative ale inflaţiei.

4.2.2.1 Aspecte generale

Bilanţul unei entităţi economice obţinut la un moment dat trebuie să reflecte situaţia clară, completă şi corectă asupra patrimoniului său. La rândul său, bilanţul operează cu conceptul de valoare pentru bunurile din patrimoniu. Atunci când se abordează valoarea patrimoniului trebuie

cunoscut ce valoare s-a avut în vedere, din cele trei mai utilizate[97]: valoarea de intrare (costul istoric), valoare de piață, valoarea de utilizare sau economică și valoarea (costul) de înlocuire.

Un bilanț rezultat în urma utilizării **costului istoric** va da o imagine asupra patrimoniului în valori ale trecutului. În condiții de inflație un asemenea bilanț se lasă influențat de condițiile concrete ale momentului, care nu se vor mai putea reproduce în nici o situație viitoare. Cum putem, însă, lucra cu un asemenea instrument care cuprinde un ansamblu nebănuit de mare al acestor stări intermediare reduse la o uniformitate valorică forțată? Devine astfel necesară reevaluarea ideii de reflectare valorică în contabilitate a operațiunilor economico-financiare.

În aceste condiții **valoarea de piață** constituie suma de bani care s-ar putea obține în urma vânzării pe piață a bunului respectiv în condiții normale. **Valoarea de utilizare (economică)** rezultă în urma actualizării viitoarelor fluxuri pe care le poate degaja utilizarea bunului respectiv la o anumita dată. Valoarea/costul de înlocuire pornește de la simpla idee de refacere/reconstruire a unui bun identic sau echivalent cu cel evaluat. Altfel spus, deținerea unui bun scutește unitatea patrimonială de a face o plată/cheltuială egală cu costul de înlocuire a acestuia.

În categoria metodelor de contabilitate de inflație bazate pe evaluare se includ metodele bazate pe valoare de piață, metodele bazate pe valoarea de utilizare (sau economică) și metode bazate pe valoarea (costul) de înlocuire.

Metoda de evaluare pe baza valorii de piață deși este doar inclusă în această categorie, este puțin dezvoltată, deoarece același bun poate avea valori diferite în locuri și în conjuncturi economice diferite. Principalul susținător al acestei metode este R.J. Chambers, care propune realizarea unei retratări a soldurilor inițiale în valori de piață. Elementele monetare în acest caz nu pot fi retratate. Intrările de stocuri din cursul perioadei trebuie mereu actualizate la valoarea pieții, funcție de cel mai recent preț. Desigur, o asemenea metodă este anevoioasă, iar finalitatea este contestabilă.

Metoda de evaluare pe baza valorii de utilizare își asumă o sarcină delicată, datorită faptului că, pentru fiecare element patrimonial, trebuie

[97] Pe lângă aceste valori mai sunt posibil de folosit și altele cum ar fi valoarea pentru întreprindere și valoare de realizare. Vezi Laroche, G., P., *Document M Contabilitate și inflație. Studiu complementar la anexa VI* din tomul 2 din lucrarea *Sistemul contabil al întreprinderii*, 31 iulie 1991.

determinate viitoarele fluxuri financiare ce se actualizează. Această variantă devine foarte laborioasă și fără rezultate deosebite.

Metodele bazate pe costul de înlocuire sunt cele mai folosite pentru adaptarea contabilității la inflație. În literatura de specialitate sunt cunoscute pentru valoarea/costul de înlocuire trei[98] interpretări:

1. Suma de bani necesară a fi plătită teoretic pentru a procura un element susceptibil de aceleași utilizări în aceleași condiții, având aceeași durată rămasă de utilizare și aceleași performanțe;
2. Într-o accepțiune dinamică, acesta reprezintă "reinvestiția care asigură menținerea poziției relative a întreprinderii in sectorul său"[99];
3. Într-o accepțiune statică costul/valoarea de înlocuire constă în "valoarea investițiilor care să permită atingerea aceloraşi obiective".

În condițiile utilizării costului de înlocuire apar trei tipuri de câștig: un câștig rezultat din derularea activității, un câștig realizat din deținerea bunului și un câștig nerealizat din deținerea bunului.

Aplicarea acestor metode de inflație în costuri de înlocuire presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. Stabilirea bilanțului de deschidere;
2. Analiza fluxurilor din cadrul exercițiului;
3. Retratarea anumitor elemente din contul de rezultat;
4. Retratarea posturilor din bilanț;
5. Prezentarea documentelor de sinteză.

Metodele bazate pe evaluare își propun să reevalueze toate activele nemonetare din deținerea lor. În contrapartidă se determină un rezultat al activității, care de regulă este negativ, la care se adaugă un rezultat realizat sau nerealizat din deținerea activelor.

4.2.2.2 Studiu de caz[100]

Pornind de la datele inițiale pentru prima categorie de metode aducem completări specifice metodelor bazate pe costului de înlocuire, după cum urmează:

- creșterea medie a prețurilor specifice la mijloace fixe în cei doi ani a fost de 150%;

[98] D. Boussard, *op. cit.*, p. 47; Vezi și *Cahiers Francais* nr. 210 mars-april 1983, p. 37 ș.u. și Les notices 2.
[99] D. Boussard, *op. cit.*, p. 47.
[100] Ibidem, p. 52 și urm.

• titlurile de participare sunt evaluate la 95.000 mii u.m.;

• pentru articolele din stoc creșterea de preț a fost de 190% pentru un număr de 6 rotații, adică 15% pe rotație;

1. Stabilirea bilanțului de deschidere

Bilanțul de deschidere în monedă curentă și retratat la date care se prezintă astfel:

Tabel nr. 4-7 Bilanț de deschidere la 01.01.N retratat *mii u.m.*

ctiv	ume	Sume**	Pasiv	Sume	Sume**
mobilizări valoare bruta (1,5)	150000	225000	Capital	50000	50000
Amortizări (1,5)	50000	75000			
Valoare netă	100000	150000			
itluri financiare (val. pe piață	40000	95000	Rezerve	50000	50000
tocuri (vit.rot 2 luni 1+0,9/6)	50000	57500	Ecart - menținere capitalului*		112500
lienți (nu se retratează)	25000	25000	Datorii pe termen lung	100000	100000
ichidități (nu se retratează)	10000	10000	Furnizori	25000	25000
otal	225000	337500	Total	225000	337500

* obținut prin diferență

2. Analiza fluxurilor din cadrul exercițiului

Reevaluarea in costuri de înlocuire nu mai justifică o asemenea analiză, deoarece fiecare element este exprimat la momentul realizării operațiunii de reeavaluare.

3. Retratarea anumitor elemente din contul de rezultat

Aceasta presupune retratarea unor elemente cum sunt stocurile inițiale, intrate și cele vândute, la care se adaugă și cheltuielile cu amortizarea pentru cele existente și cele intrate nou în patrimoniu.

Stocuri

Tabel nr. 4-8 Retratare stocuri *mii u.m.*

În costuri istorice	Valori	În costuri de înlocuire	Valori
Stoc inițial	50000	Stoc initial	57500
Cumpărări	400000	Cumpărări	46000
Stoc final	-100000	Stoc final	-115000
Consum	350000	Consum	402500

Diferența de 52.500 mii u.m. poate fi interpretată fie ca o economie de costuri, fie ca o cheltuială, pentru că atunci când se vor cumpăra aceste stocuri vor fi mai scumpe cu această sumă.

Amortizarea

Tabel nr. 4-9 Retratarea amortizării *mii u.m.*

Imobilizări inițiale	Valori	Intrări de imobilizări	Valori
Amortizare	25000	Amortizare	1500
Coeficient de reevaluare	$(1,50)^2$	Coeficient de reevaluare	1,20
Amortizare în cost de înlocuire	56250	Amortizare în cost de înlocuire	2250
Diferență amortizare	31250	Diferență amortizare	750

Diferența totală de 32.000 mii u.m. poate fi considerată o economie de cheltuială sau o cheltuială destinată refacerii factorilor de producție avansați sub forma imobilizărilor.

4. Retratarea posturilor din bilanț

În această etapă se are în vedere o retratare a elementelor nemonetare din activul bilanțului. Vom avea astfel de retratat imobilizările și stocurile. Imobilizările amortizabile sunt reevaluate în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 4-10 Situație reevaluare imobilizări *mii u.m.*

Element	Valoare
Imobilizări inițiale valoare brută (150000*1.50^2)	337500
Amortizări la 01.01 (50000*1.5*1.5)	-112500
Amortizarea exercițiului (vezi pct. 3)	-56250
Valori nete	168250
Imobilizări intrate (25000*1.50)	37500
Amortizarea exercițiului	-2250
Valoare netă	35250

Cei 32.000 mii u.m. rezultau din deținerea imobilizărilor ca diferență între amortizarea în costuri de înlocuire și cea în costuri istorice. Schimbările valorice ale postului bilanțier "imobilizări" atrage după sine un câștig nerealizat sau economii de cheltuieli nerealizat. Prezentăm mai jos aceste informații.

Tabel nr. 4-11 Situație comparativă cost istoric - cost de înlocuire *mii u.m.*

Imobilizări	Cost de înlocuire	Cost istoric	Diferențe	Variații
Inițiale la 01.01.N	(150000*1.5) -(50000*1.5) = 150000	100000	50000	50000
Inițiale la 31.12.N	168750	75000	93750	+43750
Intrate la 01.01.N	25000	25000	0	0
Intrate la 31.12.N	35250	23500	11750	+11750
Total				**+55500**

Din tabelul precedent rezultă un câştig de deţinere nerealizat de +43.750+11.750, adică +55.500 mii u.m. Titlurile de participare iniţiale sunt evaluate de la 40.000 la 95.000, iar cele intrate de la 10.000 la 17.500 mii u.m. Rezultă astfel un câştig nerealizat de 7.500 mii u.m.. (numai pentru titlurile noi intrate). Stocurile degajă şi ele un câştig de deţinere nerealizat de 57.500 mii u.m. ($100.000*1.15_{(31.12)}-50.000*1.15_{(01.01)}$ = 115.000 – 57.500 = 57.500 mii u.m.).

5. Prezentarea documentelor de sinteză

Vom prezenta în tabelele următoare contul de rezultat şi bilanţul exprimate în cost de înlocuire.

Tabel nr. 4-12 Cont de rezultat *mii u.m.*

Elemente	Cost istoric	Cost de înlocuire
Partea I		
Stoc iniţial	50000	57500
Cumpărări	400000	460000
Cheltuieli diverse	100000	100000
Amortismente	25000+1500 = 26500	26500+32000= 58500
Provizioane		
Profit	23500	
	600000	*676000*
Stoc final	100000	115000
Vânzări	500000	500000
Pierderi din activitate		61000
	600000	***676000***
Partea a II a		
Rezultatul activităţii		-61000
+Câştig din deţinere realizat		+52500
+Câştig din amortizări		+32000
= Rezultat în cost istoric		***+23500***
+Câştig din deţinere nerealizat		+120500
din imobilizări		*+55500*
din titluri de participare		*+7500*
din stocuri		*+57500*
=Rezultat global		***+144000***

În costuri de înlocuire rezultă o pierdere de 61.000 mii u.m. faţă de profitul de 23.500 mii u.m. în costuri de istotice. Continuând în logica descompunerii rezultatului global, cei 144000 mii u.m. cuprind 120500 u.m. câştiguri nerealizate din deţinerea activelor. Bilanţul de sfârşit de exerciţiu pune în evidenţă rezultatul global din contul de rezultat.

Tabel nr. 4-13 Bilanţ în cost istoric şi cost de înlocuire *mii u.m.*

Element patrimonial	Cost istoric	Cost de înlocuire
Imobilizări amortizabile (brut)	175000	375000
Amortizări	76500	171000
Valori nete	98500	204000
Titluri de participare	50000	122500
Stocuri	100000	115000
Clienţi	50000	50000
Trezorerie	25000	25000
Total activ	**323500**	**516500**
Capital	75000	75000
Rezerve	50000	50000
Rezerve speciale – ecart		72500
Datorii pe termen lung	150000	150000
Furnizori	25000	25000
Profit	23500	144000
Total pasiv	**323500**	**516500**

Din cele prezentate sintetic prin studiul de caz de mai sus rezultă diferenţa valorică a totalului activului, a ecartului constituit şi a profitului rezultat din deţinerea activelor.

Această metodă este indicată în situaţii de transfer de proprietate, cum ar fi fuziunea, cedarea sau emisiunea de acţiuni şi obligaţiuni.

Remarcăm astfel că nu se realizează o protecţie totală a capitalurilor în condiţii de inflaţie, deoarece diferenţele obţinute ca urmare a reevaluării activelor unei entităţi economice se trec în contul unor rezerve fără să se afecteze rezultatul global. Acest rezultat poate fi astfel supraevaluat prin preluarea câştigurilor nerealizate în rezultatul global, de aceea considerăm că acele nerealizări ar trebui să se deducă din rezultatul contabil în costuri istorice şi nu să se adune acestora, concomitent cu majorarea ecartului. În aceste condiţii metoda devine radical de protecţionistă şi nu va servi doar transferurilor de proprietate, ci protejării capitalului.

4.2.2.3 Avantaje şi dezavantaje

Dintre **avantajele** metodelor bazate pe evaluare menţionăm: a) exprimările realizate în costuri de înlocuire duc la comparabilitate; b) permit o reevaluare permanentă a activelor şi pasivelor unităţii; c) protejează (într-o oarecare măsură) capitalul în sens fizic prin raportare la activul net reevaluat; c) permit calculul unor fluxuri financiare mai realiste. Acestei categorii de metode i se atribuie şi **dezavantaje**, cum sunt: a) un grad mare

de subiectivism; b) sunt metode orientate spre transferul de proprietate şi nu spre informare continuă; c) anumite elemente patrimoniale nemonetare nu sunt avute în vedere cu toate că inflaţia le influenţează.

4.2.3 Metode combinate (mixte)

Avantajele şi dezavantajele celor două categorii de metode sunt eliminate parţial sau total, de la caz la caz, prin utilizarea unor metode combinate sau mixte.

4.2.3.1 Aspecte generale

Am văzut că atât prima categorie de metode, cât şi cea de a doua prezintă şi avantaje dar şi dezavantaje. Acest lucru ne îndreptăţeşte să presupunem că o combinaţie a acestor metode ar reduce nivelul dezavantajelor în favoarea avantajelor. Literatura de specialitate, în tratarea metodelor de contabilitate, pune în evidenţă patru grupe de asemenea metode (vezi tabelul 4-14).

Tabel nr. 4-14 Patru metode contabile

Model de evaluare → Monedă ↓	**Cost de achiziţie**	**Aplicare unei metode într-o valoare actuală**
Curentă	Contabilitate în costuri istorice	Contabilitate în costuri de înlocuire
Putere de cumpărare	Metode de conversie	Metode mixte

Sursa: Cahiers Francais, no. 210, p. 38

Metodele combinate îşi propun ca obiectiv principal menţinerea capitalului în puterea de cumpărare iniţială concomitent cu o imagine reală asupra activelor deţinute de unitatea patrimonială. Pentru aplicarea unei asemenea metode trebuie parcurse următoarele etape:

1. Analiza fluxurilor;
2. Evaluarea elementelor nemonetare;
3. Conversia posturilor din contul de rezultat;
4. Calculul rezultatului din elemente monetare;
5. Stabilirea contului de rezultat pe tipuri de câştiguri;
6. Stabilirea bilanţului.

4.2.3.2 Studiu de caz

Datele şi informaţiile căpătate pe parcursul celor două studii anterioare vor fi folosite şi la prezentul studiu de caz, cu precizarea că se va urmări menţinerea capitalurilor şi rezervelor la un nivel minim de protecţie. Parcurgem principalele etape prezentate mai sus.

1. Analiza fluxurilor

Trebuie să avem în vedere menţinerea capitalului la valoarea de 50.000*1,8*2,5+25.000, adică 250.000 mii u.m., la care se adaugă menţinerea rezervelor la nivelul celor date de metoda de conversie, de 364.375 mii u.m. mai puţin rezultatul negativ după metoda combinată de 192.250 mii u.m.

2. Evaluarea elementelor nemonetare

Din informaţiile deţinute rezută următoarele situaţii la 01.01.N şi la 31.12.N:

Tabel nr. 4-15 Rezultat din deţinere active nemonetare la 01.01.N. *mii u.m.*

Active nemonetare	**Metoda de conversie**	**Metoda costului de înlocuire**	**Rezultate de deţinere reale**
Imobilizări			
Valori brute	270000	225000	
amortizări	90000	75000	
valori nete	180000	150000	-30000
Titluri de participare	48000	95000	+47000
Stocuri	62500	57500	-5000
Total			**+12000**

Tabel nr. 4-16 Situaţie active nemonetare la 31.12.N *mii u.m.*

Active nemonetare	**Metoda de conversie**	**Metoda costului de înlocuire**	**Rezultate de deţinere reale**
Imobilizări (01.01)			
Valori brute	675000	337500	
Amortizări	225000	168750	
Valori nete	450000	168750	281250
Imobilizări intrate			
Valori brute	62500	37500	
Amortizări	3750	2250	
Valori nete	58750	35250	23500
Titluri de participare (01.01)	95000	95000	0
Titluri de participare intrate	17500	27500	-10000
Stocuri	125000	115000	10000
Total			**304750**

Din diferența între cele două situații inițiale și finale rezultă câștigul din deținere nerealizat, dar real, de (304.750-12.000)= 292.750 mii u.m., format din 304.750 pentru imobilizări, -10.000 pentru titluri și 10.000 pentru stocuri.

3. Conversia posturilor din contul de rezultat

Contul de rezultat de la metoda bazată pe costul de înlocuire va fi folosit pentru aplicarea indicilor de actualizare specifici metodei de conversie.

Tabel nr. 4-17 Conversia elementelor din contul de rezultat *mii u.m.*

Elemente	Cost de înlocuire	IPC	Cost de înlocuire în 31.12.N
Stoc inițial	57500	2.50	143750
Cumpărări	460000	1.75	805000
Cheltuieli diverse	100000	1.75	175000
Amortismente	26500+32000=58500	1	58500
Profit			
	676000		*1182250*
Stoc final	115000		115000
Vânzări	500000	1.75	875000
Pierderi din activitate	61000		192250
	676000		*1182250*

Câștigul rezultat din deținere asupra stocurilor și imobilizărilor se obține din compararea valorilor obținute prin aplicarea cele două metode. Aceste rezultate le prezentăm în tabelul alăturat:

Tabel nr. 4-18 *Câștigul din deținere asupra stocurilor și imobilizărilor la 31.12.N* *mii u.m.*

Elemente	Metoda de conversie	Metoda costului de înlocuire	Rezultate de deținere reale
Stoc inițial	156250	143750	
Cumpărări	700000	805000	
Stoc final	125000	115000	
Costul stocurilor vândute	731250	833750	102500
Cheltuieli cu amortizările	116250	58500	-57500
Cheltuieli cu provizioane	25000	0	-25000

Rezultatul obținut în cazul metodei de conversie este format din:

- rezultat metodă combinată ..... – 192.250
- câștiguri din deținere
  - din costul stocurilor vândute ..... +102.500
  - din amortismente ..... –57.750
  - din provizioane ..... –25.000
- rezultat în metoda de conversie –172.500

4. Calculul rezultatului din elemente monetare

Acest rezultat s-a determinat în cazul metodei bazate pe conversie și este de 91.875 mii u.m.

5. Stabilirea contului de rezultat pe tipuri de câștiguri

Contul de rezultat cu elementele sale exprimate în costuri istorice și în valori combinate este prezintat în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 4-19 Contul de rezultat în costuri de înlocuire *mii u.m.*

Elemente	Costuri istorice	Cost de înlocuire la 31.12.N
Partea I		
Stoc inițial	50000	143750
Cumpărări	400000	805000
Cheltuieli diverse	100000	175000
Amortismente	25600	58500
Profit	23500	
	600000	*1182250*
Stoc final	100000	115000
Vânzări	500000	875000
Pierderi din activitate		192250
	600000	*1182250*

Tabel nr. 4-20 Contul de rezultat în costuri de înlocuire *mii u.m.*

Elemente	Valori
Partea a II a	
Rezultat din activitate (metoda combinată)	- 192250
Câștig de deținere real realizat (102500-27750-25000)	+19750
Rezultat metoda de conversie	- 172500
Rezultat din elemente monetar	+91875
Rezultat în metoda de conversie	-80625
Câștig de deținere real nerealizate	+304750
din imobilizări	+304750
din titluri de participare	-10000
din stocuri	+10000
Rezultat global (combinat)	+224125

6. Stabilirea bilanțului

Tabel nr. 4-21 Bilanț în valori 31.12.N *mii u.m.*

Element	Costuri istorice	Metoda combinată 31.12.N
Imobilizări amortizabile	175000	737500
Amortizare	76500	228750
Valoare netă	98500	508750
Titluri de participare	50000	122500
Stocuri	100000	115000
Clienți	50000	50000
Trezorerie	25000	25000
Total activ	**323500**	**821250**
Capital	75000	250000
Rezerve	50000	172125 (364375-192250)
Datorii pe termen lung	150000	150000
Furnizori	25000	25000
Profitul	23500	224125
Total pasiv	**323500**	**821250**

Această categorie de metode încearcă o mediere între cele două categorii de metode anterioare, cu precizarea că, pentru a ajunge la un rezultat global, trebuie să se aplice mecanisme specifice fiecărei categorii de metode separat și apoi acestea să fie centralizate în situațiile specifice metodei combinate. Această grupă de metode presupune în final realizarea a trei serii de prelucrări paralele cu toate dezavantajele ce decurg de aici.

4.3 Modele de contabilitate practicate

Ceea ce s-a prezentat în primul subcapitol reprezintă sinteza categoriilor de metode ce s-au aplicat de-a lungul timpului. În practica contabilă din diferite țări au existat orientări specifice, de unde și apariția unor modele bine individualizate.

4.3.1 Modele de contabilitate adaptate la inflație în perioada interbelică

După primul război mondial apare fenomenul devalorizării continue a monedei, fenomen la care trebuiau să se adapteze și față de care să fie protejați toți întreprinzătorii. Urmare a **alterării bilanțurilor**, specialiștii susțin tot mai des ideea realizării unor bilanțuri de stabilizare sau bilanțuri

exprimate în monedă-aur pentru a se evita eventuale interpretări și speranțe nefondate, precum și luarea unor decizii eronate.

V.M. Ioachim, în lucrarea *Bilanțul și Fluctuațiunile Monetare. Contribuțiuni Speciale Referitoare la România*[101], prezintă două **metode de înregistrare** în epoca fluctuațiilor monetare, încercate de majoritatea țărilor europene în perioada interbelică, și anume:

a) contabilitatea cu două valori, una în "moneda legală" și una într-o monedă constantă[102] va duce la utilizarea unui bilanț cu duble coloane. Această metodă a fost propusă de Delavelle pentru a se evita impozitarea unor beneficii în monedă-hârtie și decapitalizarea întreprinderilor. Ea a fost aplicată cu succes în Mexic în 1914, când, la transformare, s-a constatat o decapitalizare enormă a societății în condiții de obținere de profituri;

b) utilizarea de conturi corective, care să preia diferențele constatate între prețul de procurare și cel de la sfârșitul zilei, lunii sau anului.

V.M. Ioachim precizează totuși, că în practică nu s-a introdus nici unul din "sistemele unei contabilități în valută constantă", "**decât în cazuri izolate și nici nu se recomandă atât timp, cât moneta legală este supusă la dese și mari variațiuni, și legile în vigoare cer bilanțuri în hârtie monetă**".

Având în vedere experiența unor țări europene (Austria, Franța, Italia, Belgia, Germania, Ungaria, Polonia, Estonia, Iugoslavia și Cehoslovacia), V.M. Ioachim optează pentru introducerea și în practica din România a bilanțului aur în una din cele trei forme ale sale[103], dar raportate la etalonul aur. Prezentăm în cele ce urmează sinteza celor două metode de contabilitate de inflație utilizate în perioada interbelică de unele țări din Europa.

4.3.1.1 Contabilitatea cu duble valori

Propusă de Delavelle, această metodă presupune înregistrarea operațiunilor în două monede: una în monedă curentă ("legală") și una în monedă constantă, de regulă o deviză sau moneda națională de la un moment dat (de obicei franci-aur, mărci-aur etc. dinaintea războiului). Transformarea

[101] Ioachim, V.,M., *op. cit.*, p. 29 și urm.

[102] "de obicei dolari, franci elvețieni sau monedă națională dinaintea războiului (mărci-aur, franci-aur, lei-aur)", Ibidem.

[103] Referire la bilanțul aur, bilanțul în monedă constantă și bilanțul de stabilizare.

se putea face zi de zi sau la sfârşitul lunii pe baza unui curs mediu ori pe baza cursului de schimb de la sfârşitul lunii.

Pentru a se putea trece la acest sistem de contabilitate cu duble valori este necesară întocmirea unui bilanţ cu două coloane corespunzător celor două monede. În urma transformării în valorile monedei constante pe coloana acesteia se trecea pierderea aferentă deprecierii denumită "Depreciation du capital-or".

Evidenţa analitică a partenerilor de afaceri trebuie să se ţină pe două registre paralele exprimate în monedă curentă şi monedă constantă. La sfârşitul anului, pentru stabilirea profitului, se transforma totul în monedă constantă sau aur. Această metodă prezintă avantajul că nu denatura coloana cu valori exprimate în cost istoric, ceea ce corespunde intereselor a două părţi: statul şi utilizatorul de informaţii. Metoda se regăseşte sub denumirea de cea mai uzuală de "metoda bilantului-aur".

Vom oferi în acest sens un exemplu în care la sfârşitul anului (n-1), după inventar, o unitate dispunea de mărfuri în valoare de 300.000 mii lei, iar leul era cotat cu "20 centime aur". În timpul anului n se vinde 1/3 din marfă cu 200.000 mii lei, iar leul este cotat cu "15 centime aur". Diferenţa de 2/3 din marfă se vinde ulterior, când leul cotează "10 centime aur" cu suma de 450.000 mii lei.

Să prezentăm situaţia celor două conturi "Casa" şi "Mărfuri" cu cele două rânduri de sume la fiecare moment amintit mai sus.

Tabel nr. 4-22 Contul "Marfuri" *mii lei*

D		Mărfuri		C	
Explicaţii	**Monedă legală**	**leu-aur**	**Explicaţii**	**monedă legală**	**leu-aur**
Sold iniţial inv.	300000	60000	Vânzare mom. 1	200000	30000
Beneficiu P.&P.	350000	15000	Vânzare mom. 2	450000	45000
Total	650000	75000	Total	650000	75000

Tabel nr. 4-23 Contul "Casa" *mii lei*

D		Casa		C	
Explicaţii	**Monedă legală**	**leu-aur**	**Explicaţii**	**monedă legală**	**leu-aur**
Vânzare mom. 1	200000	30000	Sold iniţial inv.	300000	60000
Vânzare mom. 2	450000	45000	Beneficiu P.&P.		15000
	650000	75000	Total	650000	75000

În condiţiile prezentate mai sus rezultă un câştig exprimat în monedă legală de 350.000, adică 35.000 lei-aur în moneda închiderii de exerciţiu. În realitate, în lei-aur, rezultă un câştig doar de 15000 lei-aur. Diferenţa de 20.000 lei-aur a fost pierdută ca urmare a deprecierii monedei legale cu 50% pe întreg intervalul analizat. Contul de "Profit şi pierderi" şi "Capital" preia aceste rezultate aşa cum se prezintă mai jos:

Tabel nr. 4-24 Contul "Profit şi Pierderi" *mii lei*

D		Profit	& Pierderi		C
Explicaţii	**Monedă legală**	**leu-aur**	**Explicaţii**	**monedă legală**	**Leu-aur**
La Casa		15000	Mărfuri	350000	15000
Preluat la Capital	35000				
	35000	15000	Total	350000	15000

Tabel nr. 4-25 Bilanţ de deschidere la 01.01.N retratat *mii lei*

D		Capital		C	
Explicaţii	**Monedă legală**	**leu-aur**	**Explicaţii**	**monedă legală**	**Leu-aur**
			Prin Casa*	300000	60000
			Prin P&P	350000	
			Total	650000	60000

*Depunerea iniţială a capitalului

Exemplul de mai sus este inspirat după V.M. Ioachim (*op. cit.*, p. 32) dar pentru o situaţie în câştig atât pentru stat, cât şi pentru întreprinzător. În exemplul lui V.M. Ioachim rezultă un câştig în monedă legală de 200 lei şi 0 lei-aur. În acelaşi timp, autorul subliniază necesitatea utilizării la anumite perioade timp a unor conturi corective pentru a nivela diferitele cursuri pe care le poate avea moneda-constantă.

4.3.1.2 Contabilitatea cu conturi corective

Metoda aceasta corespunde în cea mai mare parte celor trei metode de contabile prezentate de noi pe parcursul prezentului capitol. Esenţa metodei constă în realizarea operaţiilor în monedă curentă (cost istoric), dar cu înregistrarea diferenţelor valutare într-un cont special denumit "contul fluctuatiunilor monetare". Operaţia de preluare a diferenţelor se putea face şi la perioade mai mari de timp, sfârşitul anului spre exemplu, dar cel mai des se recomanda realizarea lor zi de zi, din două motive: includerea pe costuri a unor elemente de cheltuieli şi timpului necesar prelucrării la încheierea exerciţiului pentru toate operaţiile derulate într-un an.

Să presupunem că se dispune în stoc de o marfă la un preţ de 15.000 mii lei. Din aceasta se vinde 2/3 cu un preţ de 18.000 mii lei. La momentul realizării vânzării aceeaşi marfă la producător costă 15.000 mii lei. Vom avea astfel: cost marfă vândută 10.000, profit total 8.000 mii lei, profit real 3.000 mii lei, cost de înlocuire 15.000 mii lei. Înregistrarea ce trebuia să pună în evidenţă această valoare de 5.000 atribuită "contului fluctuaţii monetare".

5000 "Mărfuri"="Fluctuaţii monetare" 50000

Folosim datele prezentate mai sus pentru a exemplifica situația în care se aplică metoda conturilor corective. Cele două conturi "Casa" și "Mărfuri" se prezintă astfel:

Tabel nr. 4-26 Contul "Mărfuri" și contul "Casa" *mii lei*

D	Mărfuri		C	D	Casa		C
Explicații	Monedă legală	monedă legală		Explicații	monedă legală	monedă legală	
Situație inițială	30000						
Vânzare 1		200000		Vânzare 1	200000		
Fluctuații monetare	100000 * (20 15)/15 3333			Vânzare 2	450000		
Vânzare 2		450000		Bilanț		650000	
Fluctuații monetare	200000 *(20 10)/10= 20000				650000	650000	
	53333	650000					
Profit	11666						
	65000						

Din situația prezentată prin cele două conturi rezultă un profit de 116.667 mii lei. Surplusul de monedă legală de 350.000 mii lei, încasat prin această operațiune este preluat prin intermediul contului "Fluctuații monetare" la "Capital" prin articolele contabile:

116667	"Mărfuri"="Profit și pierderi"	116667
233333	"Marfuri"="Fluctuații monetare"	233333
350000	"Fluctuații monetare"="Capital"	350000
116667	"Profit și pierderi"="Fluctuații monetare"	116667

Tabel nr. 4-27 Contul "Fluctuații monetare" și contul "Capital" *mii lei*

D	Fluctuații monetare		C	D	Capital		C
Explicații	monedă legală	Monedă legală		Explicații	monedă legală	monedă legală	
Capital	350000			Bilanț		300000	
Marfuri		233333		Fluctuații monetare		350000	
Profit și Pierderi		116667					

Tabel nr. 4-28 *Contul "Profit și Pierderi"* *mii lei*

D	Profit și Pierderi		C
Explicații	monedă legală		monedă legală
Fuctuații monetare		116667	
Mărfuri			116667

În urma celor două exemple, V.M. Ioachim constată că este foarte greu de delimitat, în condițiile unor variații de curs valutar, rezultatele din activitate de cele din diferențele de curs valutar, chiar în urma unor calcule laborioase.

4.3.2 Particularități ale modelelor sud-americane[104]

Țările sud-americane au recurs în anii '70 la o politică de îndatorare în vederea rezolvării unor probleme de dezvoltare economică. Condițiile economice au dus la o creștere fără precedent a inflației în aceste țări (vezi tabelul de mai jos).

Tabel nr. 4-29 Hiperinflația în America Latină *(rata inflației anuală în %)*

Țara	1960-1969	1970-1979	1980-1990
Argentina	686	467451	338941150
Bolivia	84	337	6453325
Brazilia	4240	1332	40102563

Sursa: după Loisel, F., *op.cit.*, p. 37.

La o asemenea hiperinflație era normal să apară o reacție din partea sistemului contabil care a condus la adaptarea metodelor, procedurilor și tehnicilor sale pentru a reflecta cât mai corect influențele negative ale acesteia. Prezentăm în cele ce urmează principalele particularități ale modelui de contabilitate practicat în Brazilia și Argentina.

4.3.2.1 Sistemul de tip brazilian

Pe baza unui indice general sau specific al prețurilor furnizat de institutul specializat, întreprinderile își corectează în fiecare lună elementele patrimoniale. Ajustările elementelor patrimoniale sunt preluate în rezultatul exercițiului cu toate influențele pozitive și negative ce decurg din aceasta.

Schema de lucru[105] constă în realizarea următoarelor înregistrări contabile:

[104] Ristea, M., *Noul sistem contabil al agenților economici din România*, CECCAR, București, 1993, p. 228-237.

Imobilizări (bilanț) = Corecție monetară a imobilizărilor (rezultat)
Corecție monetară a capitalurilor proprii (rezultat) = Capitaluri proprii (bilanț)

Valorile necesare acestor două înregistrări cadru rezultă din aplicarea unei metodologii de ajustare. Vom prezenta în sinteză această metodologie însoțită de un exemplu valoric.

1. Corecția imobilizărilor

Situația imobilizărilor în exercitiul n în care cunoaștem soldurile initiale, intrările, ieșirile și amortizările specifice exercițiului sunt prezentate în tabelul de mai jos. Toate țin cont de indicele exercițiului precedent, iar indicele din exercițiul curent cuprinde indicele lunilor precedente.

Tabel nr. 4-30 Tabelă evaluare intrări/ieșiri imobilizări la valori curente și unități indice

Tranzacții exercițiu	Registre în monedă curentă u.m.		IPC Oficiai %	Registre în unități indice	
	Brut	Amortizare		Brut	Amortisment
Sold initial	10870	2570	295	36,85	8,71
Intrari	5980	0	365	20,27	0,00
Iesiri	2875	1105	295	9,75	3,75
Amortizare ianuarie		475	295	0,00	1,61
Amortizare decembrie		475	410	0,00	1,61
Total precedent ajustării	13975	2415		47,37	8, 19
Ajustari	5448	941		0,00	0,00
Total	**19423**	**3356**	**410**	**47,37**	**8,19**

Explicații: Toate valorile brute și amortizările aferente operațiunilor lunii/exercițiului, în registre ținute la brut, sunt transformate în valori indice pe baza indicelui prețurilor oficial. Calculele sunt simple, spre exemplu intrările din cursul perioadei în valoare de 5.980 u.m. se raportează la indicele corespunzător intrării de 365 și se obține 20,27 unități indice. La sfârșitul perioadei de analiză se iau valorile indice (47,37 și 8,19) obținute prin totalizare și se transformă în monedă curentă 31.12.N (19423 și 3.356 u.m). Diferența între total exprimat în monedă 31.12.N și totalul precedent ajustării se constituie ca ajustare (5.448 și 941 u.m.).

2. Corecții aduse capitalului propriu

[105] Laroche, G., P., *op. cit.*, pag. 12.

Tabel nr. 4-31 Ajustări aduse capitalurilor proprii u.m.

Per.	Tranzacții în monedă curentă	Capital	Rezerve	Rezultat curent/ reportat	Total
	Solduri initiale	**175000**	**25000**	**30000**	**230000**
	Majorare capital	50000			50000
	Dividende achitate			-15000	-15000
	Majorare capital din rezerve	15000	-15000		0
	Beneficiu net			35000	35000
	Repartizare				
	- rezerve		9000	-9000	0
	- dividende			-15000	-15000
	Solduri inainte retratării	**240000**	**19000**	**26000**	**285000**
	Ajustări				
3	- capital		93559		
3	- alte conturi		7407	10136	111102
	Total ajustat	333559	26407	36136	396102
	Tranzacții in unitati indice				
1	**Solduri de deschidere**	**593**	**85**	**102**	**780**
2	Majorare capital	169	0	0	169
1	Dividende achitate	0	0	-51	-51
1	Majorare capital din rezerve	51	-51	0	0
3	Beneficiu net	0	0	119	119
	Repartizare				
3	- rezerve	0	31	-31	0
3	- dividende	0	0	-51	-51
	Solduri finale	**814**	**64**	**88**	**966**

În exemplul nostru sunt luate în calcul pentru capitalurile proprii, capitalul unității, rezervele de orice tip și rezultatul curent și raportat. Valorile luate în calcul până la ajustări sunt în monedă curentă.

Pentru obținerea valorilor exprimate în unități indice se procedează la raportarea valorilor în monedă curentă la indicele corespunzător perioadei în care se face transpunerea. Astfel avem trei indici: de început (1) de an de 295, de mijloc (2) de an de 365 și de sfârșit (3) de an de 410. Coloana 1 cu numele "Per." face trimitere acolo unde este menționat la ce indice se raportează. În urma transpunerii în valori indice se obține un sold final pe cele trei componente ale capitalului propriu. Aceste valori înmulțite cu valoarea indicelui (3) ne duc la linia **total ajustat**. Dacă din totalul ajustat scădem valoarea soldurilor înaintea retratării obținem valoarea ajustărilor, cu precizarea că ajustarea capitalului este trecută la rezerve.

3. Corecții aduse în cazul împrumuturilor

Să presupunem că la început de an, o unitate contractează un împrumut pe termen scurt de 3 luni în valoare de 25000 mii u.m., la o rată a dobânzii egală cu indicele oficial, la care se mai adaugă 2%. La valorile indicilor oficiali deja folosiţi până acum mai adăugăm că în luna februarie a fost de 310, în martie de 335 şi în aprilie de 345. Valoarea împrumutului actualizat la cele 4 momente se prezintă în tabelul următor şi se obţine din înmulţirea valorii în unităţi indice de 84746 cu valoarea lunară a indicelui.

Tabel nr. 4-32 *Calculul valorii actualizate a împrumutului* u.m.

Explicaţii	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie
Valoare indice	295	310	335	345
Indice fix imprumut	84746	84746	84746	84746
Imprumut actualizat	25000000	26271186	28389831	29237288

Corecţiile ce se aduc acestui împrumut constau în baza de raportare a acestuia şi dobânzile care trebuie plătite. După cum rezultă din tabelul următor dobânda aferentă ajustărilor se obţine prin aplicarea celor 2% asupra valorii împrumutului actualizat.

Tabel nr. 4-33 Calculul dobânzii lunare şi ajustărilor u.m.

Explicaţii	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie
Corecţii monetare cumulate		1271186	3389831	4237288
Ajustare lunară împrumut		1271186	2118644	847458
Dobândă aferentă ajustării (cum.)		525424	1135593	1754237
Dobanda lunară aferentă ajustării		525424	610169	618644
Suma totală a dobânzii lunare		1796610	2728814	1466102

4. Corecţii aduse contului de rezultat

Tabel nr. 4-34 Cont de rezultat retratat u.m.

Explicaţii	Monedă legală (curentă)	Rectificari	Prezentare rectificată
Vânzări	17500	8750	26250
Cumparari	-9500	-11875	-21375
Marja activitate	**8000**	**-3125**	**4875**
Alte cheltuieli	-2500	-1250	-3750
Amortizare anuala	-500	-250	-750
Pierdere monetara lichiditati		-54	-54
Pierdere monetara creante		-88	-88
Castig monetar datorii		1998	1998
Venituri financiare	1150	-1250	-100
Cheltuieli financiare	-3000	3125	125
Rezultat inainte de corecţii	**3150**	**-893**	**2257**
Corectie monetara	-893	893	0
Rezultat inainte de impozit	**2257**	**0**	**2257**

Presupunem că la cele cunoscute din contabilitate în monedă curentă s-au mai determinat pierderile şi câştigurile asupra elementelor monetare, în condiţiile unui indice de 225% pe an şi 150% pe primele 6 luni. Se observă că nu se mai transformă aceste valori curente în valori indice, ci se aplică corecţii directe asupra veniturilor (150%-100%), asupra cheltuielilor (225%-100%). În final, rezultatul înainte de corecţii din coloana prezentare rectificată este avut în vedere la corectarea celui exprimat în monedă curentă. În cazul nostru acesta se diminuează cu 893 unităţi monetare. Se poate observa că marja scade cu aproximativ 50% faţă de valoarea în monedă curentă.

4.3.2.2 Sistemul de tip argentinian

Principala caracteristică a acestui sistem constă în faptul că, după toate corecţiile integrale aduse elementelor patrimoniale, se obţine o diferenţă între rezultatul bilanţier şi cel din contul de rezultat. Această diferenţă este considerată "expunere la inflaţie"[106].

Odată implementat sistemul în întreprindere, concomitent cu utilizarea sistemelor informatice moderne, există practica actualizării operaţiilor zi de zi, chiar în cadrul lunii, prin aplicarea unei convenţii de considerare a creşterii uniforme a indicelui în cadrul lunii. **Această practică aduce un plus de informare zilnică echipei manageriale.** Iată un exemplu de retratare a bilanţului si contului de rezultat ţinând cont de un indice al preţurilor anual de 2,5%, iar pentru cele două semestre de un indice egal de 1,5811.

Tabel nr. 4-35 Bilanţ de început şi sfârşit de exerciţiu u.m.

Element patrimonial	01.01.N	31.12.N
Activ nemonetar	25000	20000
Activ monetar	15000	25000
TOTAL	**40000**	**45000**
Capital propriu	22000	29000
Pasiv monetar	18000	16000
TOTAL	**40000**	**45000**

[106] Laroche, G., P., *op. cit.*, p. 20.

Tabel nr. 4-36 Cont de rezultat *u.m.*

Element	Valori
Venituri	45000
Costul mărfurilor	-27000
Amortizari	-3000
Profit	15000

Reexprimarea activelor nemonetare de la sfârșitul exercitiului pe baza indicelui de 2,5, atrage după sine ajustarea pasivelor nemonetare cu o diferență astfel încât activul să fie egal cu pasivul. Rezultatele sunt prezentate în tabelul următor:

Tabel nr. 4-37 Bilanț de închidere retratat *u.m.*

Elemente		31.12.N
Activ nemonetar	(20000*2,5)	50000
Activ monetar		25000
Total		**75000**
Capital propriu	(75000-16000)	59000
Pasiv monetar		16000
Total		**75000**

Aflarea profitului se face pornind de la situația netă a unității de la 01.01.N care se retratează cu indicele prețului anual de 2,5, adică 22.000*2,5=55.000 u.m. Diferența între situația netă de sfârșit și cea de început retratată dă rezultatul exercițiului, în cazul nostru 59.000-55.000=4.000 u.m. Cei 4.000 u.m. reprezintă rezultatul obținut pe baza bilanțului.

Rezultatul obținut pe baza contului de rezultat se prezintă în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 4-38 Determinarea rezultatului pe baza contului de rezultat *u.m.*

Elemente	Valori	Coeficient	Valori corectate
Venituri	20000	158,11%	31623
Costul marfurilor	-12000	158,11%	-18974
Amortizari	-3000	250,00%	-7500
Profit	**5000**	-	**5149**
Rezultat in moneda de inchidere			**4000**
Pierdere datorata inflatiei			**-1149**

În cazul exemplului nostru inflației i se asimilează o pierdere de 1.149 u.m.

5 UN MODEL ROMÂNESC DE CONTABILITATE DE INFLAȚIE

Informațiile prezentate în capitolele precedente oferă o imagine de ansamblu asupra soluțiilor găsite de alte țări în legătură cu posibilitatea de reflectare în contabilitate a influențelor generate de un mediu inflaționist, în vederea ameliorării informațiilor oferite de o contabilitate în costuri istorice. Considerăm că soluția se află la mijloc, deoarece dezavantajele contabilității în costuri istorice/nominale sunt oarecum contrabalansate de dezavantajele contabilității de inflație.

Subiectul acestui capitol va consta în prezentarea conceptuală a modelului de contabilitate de inflație propus sub formă de proiect de Consiliul Consultativ al Contabilității, precum și a unei propuneri personale de model de contabilitate de inflație.

5.1 Proiect de model de contabilitate de inflație

În luna iunie 1997, după șapte ani de experiență inflaționistă a României, Consiliul Consultativ al Contabilității finalizează un proiect cu privire la "Contabilitatea de inflație", în baza căruia toate societățile comerciale și regiile autonome vor putea să-și reexprime "rezultatele financiare și poziția financiară" în funcție de rata inflației. Motivația constă în faptul că în condiții hiperinflaționiste devine imposibilă compararea unor valori rezultate din derularea unor operațiuni patrimoniale chiar în perioada aceluiași exercițiu financiar.

Scopul acestui model constă în "eliminarea din rezultatul contabil a profitului artificial provenit din inflație" și "exprimare a puterii de cumpărare curentă la data închiderii exercițiului financiar".

5.1.1 Delimitări conceptuale în cadrul modelului

Acest proiect de norme definește elementele monetare și nemonetare ca pornind de la moneda în care sunt exprimate elementele patrimoniale la sfârșitul exercițiului financiar. Acele elemente "exprimate în puterea curentă de cumpărare a leului de la data închiderii exercițiului financiar" sunt considerate elemente monetare, în caz contrar ele sunt nemonetare.

Exprimarea unor elemente patrimoniale atât în costuri curente, cât și în valori actuale va duce la apariția unei marje denumită ajustare. Se supun ajustării la inflație prin aplicare indicelui general al prețurilor, calculat lunar de Comisia Națională de Statistică și numit indicele prețurilor de consum (IPC), numai elementele nemonetare.

În contabilitate, ajustările se reflectă în două conturi noi special create pentru preluarea acestora, după cum urmează: 799 "Ajustarea pentru inflație" pentru toate elementele nemonetare, cu excepția capitalului social, pentru care se va folosi contul 102 "Ajustarea la inflație a capitalului social". Toate aceste înregistrări se vor face la sfârșitul exercițiunlui financiar.

Concomitent cu cele două conturi introduse se va mai introduce și contul 199 "Rezerve din ajustarea la inflație" pentru preluarea ajustărilor la inflație aferente bilanțului de deschidere. Funcțiunea conturilor noi introduse se prezintă mai jos.

Contul 102 "Ajustarea la inflație a capitalului social" ține evidența ajustărilor la inflație a capitalului social, prin preluarea în creditul său a acestei ajustări (799). Soldul său creditor reprezintă ajustarea la inflație a capitalului social.

Contul 199 "Rezerve din ajustarea la inflație" ține evidența ajustărilor la inflație aferente bilanțului de deschidere. Creditul contului va prelua ajustările efectuate asupra elementelor nemonetare din activul bilanțului (211, 212, 231, 300, etc.), în timp ce debitul acestuia va prelua ajustările efectuate asupra elementelor nemonetare din pasivul bilanțului de deschidere. Soldul acestui cont va fi creditor sau debitor, după caz, și va reflecta rezultatul ajustărilor la inflație aferente bilanțului de deschidere.

Contul 799 "Ajustarea la inflatie" ține evidența veniturilor înregistrate ca urmare a ajustărilor efectuate asupra elementelor nemonetare de activ sau pasiv. În credit acest cont va prelua la sfârșitul exercițiului ajustarea elementelor nemonetare de activ (211, 212, 230, 231, 300 etc.), iar în debit ajustarea elementelor nemonetare de pasiv (102, 106, 107, etc.). Soldul contului indiferent de natura acestuia se va transfera asupra contului 121 "Profit și pierdere".

La sfârșitul unui exercițiu financiar se va proceda la transformarea elementelor monetare sau nemonetare a bilanțului de deschidere din exercițiul curent în moneda de la data închiderii exercițiului financiar prin ajustarea cu indicele prețurilor de la sfârșitul exercițiului. Acest lucru asigură comparabilitatea celor două bilanțuri prin exprimarea lor în aceeași putere de cumpărare.

Tabloul elementelor patrimoniale grupate în monetare și nemonetare se prezintă în una din anexele proiectului. Prezentăm și noi acest tablou:

Tabel nr. 5-1 Tabloul elementelor monetare și nemonetare

Elemente patrimoniale	Tip	Precizări
Imobilizări	Nemonetar	
Imobilizări corporale	Nemonetar	
Imobilizări financiare	Monetare Nemonetar	pentru 267, 269 pentru 261, 262, 263
Stocuri	Nemonetar	
Alte active circulante	Monetar	
Conturi de regularizare și asimilate	Monetar Nemonetar	473 471
Prime pentru rambursarea obligațiunilor	Monetar	
Capitaluri proprii	Nemonetar Monetar	gr. 10, cont 111*, 118 pentru partea provenită din profit , 119, 141 monetar (cont 112, 118 pentru alte surse diferite de profit, gr. 13, gr. 16
Provizioane pentru riscuri și cheltuieli	Monetar	
Datorii	Monetar	
Conturi de regularizare și asimilate	Nemonetar	472

* Cu precizarea că din octombrie 1997 au apărut modificări cu privire la sursele și utilizarea acestora.
Sursa: Proiect Contabilitate de Inflație, Anexa 1, pag. 7

5.1.2 Metodologia de ajustare

După o prezentare a principalelor aspecte cu privire la piesele de cunoaștere specifice proiectului modelului de contabilitate de inflație sub "delimitări conceptuale", din care rezultă ce fel de înregistrări contabile se fac și când se fac, este necesar să se cunoască modul cum se determină sumele pe fiecare categorie de element patrimonial. Aceste valori rezultă din metodologia pusă în evidență pe fiecare categorie de elemente în parte. Prezentăm în sinteză această metodologie de ajustare în cele ce urmează.

5.1.2.1 Conturi de capital

Cu excepția elementelor monetare precizate în tabloul elementelor monetare și nemonetare se procedează la o ajustare pe baza indicelui prețurilor calculat de la data subscrierii sau creării acelor elemente și până la data închiderii exercițiului financiar. În această ajustare nu intră contul "Profit și pierderi" care va prelua in final influența anuală a inflației asupra patrimoniului unității.

5.1.2.2 Conturi de imobilizări

În cazul imobilizărilor corporale şi necorporale amortizabile, pentru determinarea valorii cu care se vor ajusta, se va proceda la întocmirea "Fişei imobilizărilor corporale şi necorporale" ce se constituie în document justificativ pentru înregistrarea în contabilitate.

Tabel nr. 5-2 Formular Cod 14.xx Fişa imobilizărilor corporale şi necorporale

ata ntrării	aloare e intrare	urata ormală e funcţ	mort. cumul.	ndice e ctualiz.	aloare ctual.*	mortiz ctualiz.	aloare ămasă	Dif. di ajustare	Durată rămasă	Diferenţa de amort	Amort. actual. lunar
luna/an	lei	luni	lei		lei	lei	lei	lei	luni	lei	lei
1	2	3	4	5	6=2*5	7=4*5	8=6-7	9=6-2	10	11	12=8/10

Sursa: Proiect Contabilitate de inflaţie, Anexa 2
* sau valoarea de piaţă, după caz

Valoarea contabilă de intrare (col. 2) va fi ponderată cu diferenţa între indicele preţului la închiderea exerciţiului şi indicele preţurilor la data deschiderii bilanţului sau intrării în patrimoniu (col. 5) şi se va obţine valoare contabilă ajustată (col. 6). În acelaşi mod se ajustează şi amortizarea cumulată la deschiderea bilanţului şi se va obţine amortizarea ajustată (col. 7). Din diferenţa între valoarea contabilă de intrare ajustată şi amortizarea ajustată se va obţine valoarea rămasă ajustată (col. 8). Această valoare rămasă ajustată se va raporta la durata rămasă de funcţionare şi astfel se va obţine amortizarea aferentă exerciţiului curent. Diferenţa dintre valoarea contabilă ajustată şi valoarea contabilă pe de o parte, şi diferenţa dintre amortizarea cumulată ajustată şi cea cumulată vor fi preluate, prima pe credit, iar a doua pe debitul contului 799.

Tabel nr. 5-3 Imobilizări în curs. Calculul valorii actualizate

Luna	Valoarea lunară a rulajului	Indice de inflaţie	Valoare actualizată
	lei	%	lei
1	2	3	4=2*3
Sold la 01.01 retratat			
Ianuarie			
Februarie			
...			
Decembrie			
TOTAL	X	X	

Sursa: Proiect Contabilitate de inflaţie, Anexa 3.

Imobilizările amortizate integral la data închiderii exerciţiului financiar, dar menţinute în folosinţă nu se vor ajusta la inflaţie.

Imobilizările în curs vor fi ajustate ţinând cont de rulajele lunilor din cursul exerciţiului după următorul model.

Imobilizările financiare deţinute la emitenţi tranzacţionaţi pe o piaţă organizată sunt considerate elemente monetare şi nu se ajustează. Cele care nu sunt tranzacţionate pe o asemenea piaţă se ajustează după modelul imobilizărilor corporale şi necorporale.

5.1.2.3 Conturi de stocuri

Proiectul contabilităţii de inflaţie recomandă pentru ajustarea stocurilor utilizarea metodei **element cu element** sau metoda **vitezei de rotaţie a stocului**. Odată aleasă o metodă atunci aceasta trebuie menţinută de la un an la altul.

Metoda de ajustare element cu element se poate aplica numai atunci când există o contabilitate analitică a stocurilor după metoda cantitativ-valorică sau operativ-contabilă. Aceasta constă în evaluarea stocului la sfârşitul anului în funcţie de vechimea fiecărui element din stoc. Valoarea fiecărui element din stoc este ponderată cu diferenţa indicelui de creştere a preţului (IPC) între data închiderii exerciţiului şi cea a apariţiei stocului în patrimoniu.

Metoda vitezei de rotaţie se recomandă în cazul ţinerii contabilităţii analitice după metoda global-valorică prin calculul unui indice mediu de ajustare (IMA) care se aplică asupra soldului final de la închiderea exerciţiului financiar. Indicele mediu de ajustare se determină prin raportarea stocului final la cumpărările din cursul anului. Rezultatul se înmulţeşte cu media indicelui de creştere a preţului (IPC/2).

5.1.2.4 Datorii şi creanţe în valută

Acest datorii şi creanţe în valută se vor ajusta după logica diferenţelor de conversie activ şi pasiv, dar fără folosirea celor două conturi 476, 477, ci se va folosi contul 799 "Ajustarea pentru inflaţie". Această soluţie nu va mai pune problema provizioanelor pentru pierderi din schimb valutar.

5.1.2.5 Cheltuieli şi venituri înregistrate în avans

Fiind considerate elemente nemonetare, acestea se vor ajusta funcţie de data apariţiei în contabilitate cu diferenţa indicelui preţurilor între 31.12 şi data încasării sau plăţii.

5.1.3 O apreciere critică a proiectului

Modelul de contabilitate de inflaţie reprezintă o "mixtură" între contabilitatea în costuri istorice şi o contabilitate în valori actuale. Pentru susţinerea acestei idei aducem următoarele argumente-întrebări.

Este modelul propus un model de contabilitate în valori actuale? Dar în timpul exerciţiului financiar?

Dispune o asemenea contabilitate în timpul anului de informaţii cu privire la influenţa inflaţiei asupra elementelor patrimoniale ? Dacă da, nu cumva doar pentru o parte a patrimoniului (existent la începutul exerciţiului financiar) care a participat la "n" rotaţii şi/sau cicluri de producţie ?

Ce profit se impozitează în cursul anului şi în ce valori este exprimat acesta? Este posibil ca la sfârşitul exerciţiului să se constate că, de fapt, în urma ajustărilor s-a obţinut pierdere, caz în care s-a plătit impozitul in avans pentru exerciţiul următor?

În condiţiile unei ajustări însoţite de aplicarea principiului prudenţei, valoarea de piaţă mai mică va lua locul valorii actualizate mai mari. Dar cum se stabileşte valoarea de piaţă la mai multe unităţi patrimoniale pentru a nu apărea diferenţe de înregistrare?

Oare profitul contabil exprimat în costuri istorice ale anului se va diminua în condiţiile înregistrării ajustărilor în categoria veniturilor (a se vedea contul 799)? Când acest nou cont va avea sold final debitor, dacă pe credit se preiau diferenţe de ajustare pentru întreg activul, iar pe debit diferenţele de ajustare pentru pasiv mai puţin capitalul social? În aceste condiţii scade sau creşte profitul impozabil?

În ce monedă se vor plăti datoriile la instituţiile statului şi organismele sociale în timpul anului ?

Iată doar câteva aspecte care ar trebui să mai fie rezolvate de acest model. Totuşi ne putem pune întrebarea firească cu privire la "Cât de aproape sau departe suntem de IMAGINEA FIDELĂ şi cum sunt respectate principiile fundamentale ale contabilităţii?".

Considerăm că acest model are în vedere doar intrările şi ieşirele din sistemul informaţional al contabilităţii şi că se omit două componente

majore: prelucrările din cadrul sistemului, adică rulajele contabile pentru multe elemente patrimoniale şi mecanismele proprii de autoreglare specifice fiecărui sistem, în cazul nostru dublele înregistrări şi operaţiile de regularizare din cursul anului .

5.2 Propunere de model de contabilitate de inflaţie în valori multiple

Vom încerca să exprimăm în prezentul subcapitol un punct de vedere propriu cu privire la "proiectarea" unui model-cadru de contabilitate de inflaţie, care să acopere într-o măsură mai mare punctele vulnerabile ale modelelor prezentate mai sus.

5.2.1 Aspecte generale

Criticile aduse de noi în subcapitolul precedent modelelor de contabilitate la care se adaugă cunoaşterea acumulată cu privire la practicile în domeniu şi cadrul conceptual al fiecărei categorii de metode de contabiltate de inflaţie existente în condiţiile economiilor inflaţioniste din alte ţări ne permit să propunem un model hibrid de contabilitate de inflaţie, bazat pe toate principiile, metodele, tehnicile, procedurile, regulile şi convenţiile contabilităţii în conturi istorice la care vom aduce completări de natură să îmbogăţească domeniul cunoaşterii contabile şi nu să trunchieze sau să denatureze cunoaşterea asupra actelor, faptelor şi fenomenelor economice.

Sursa de inspiraţie pentru acest model de contabilitate o reprezintă modelul practicat în perioada interbelică, în Europa, şi cunoscut sub numele de bilanţ-aur la care se adaugă elemente specifice practicii braziliene şi argentiniene.

Ne propunem ca **modelul de contabilitate de inflaţie în valori multiple** să răspundă la cât mai multe cerinţe specifice principiilor fundamentale ale contabilităţii şi în primul rând celui de **imagine fidelă**. Astfel, se va avea în vedere respectarea următoarelor reguli şi convenţii:

1. În timpul anului **toate operaţiunile** ce se derulează în perimetrul unei unităţi patrimoniale se exprimă concomitent în trei valori: valoarea curentă, valoare 01.01 şi valoare standard;

2. Transformarea valorilor curente în puterea de cumpărare 01.01, pentru ca la închiderea exerciţiului să se aibă în vedere o conversie a acestor valori în putere de cumpărare 31.12;

3. Contul va prezenta alături de coloana "sume", două coloane suplimentare: una pentru indicele preţurilor din luna precedentă şi cea de-a doua pentru cursul de schimb oficial pentru **unitate de cont standard (UCS)**;

4. În timpul derulării operaţiunii se cunoaşte în mod sigur doar cursul de schimb pentru unitatea de cont standard. Pentru indicele de preţuri din luna precedentă se procedează la preluarea lui după data de 15 a lunii curente;

5. Setul de prelucrări aferente indicelui de preţuri se face la cerere, înainte de stabilirea/plata datoriilor faţă de stat sau de repartizări parţiale a rezultatelor;

6. Neafectarea directă a costului istoric, ci completarea acestuia cu informaţii suplimentare;

7. Obţinerea informaţiilor retratate chiar în momentul derulării operaţiunii economico-financiare;

8. Oferă celor interesaţi două variante de evaluare a elementelor patrimoniale ce se pot încadra în categoria metodelor patrimoniale (activ net contabil în unităţi de cont standard, activ net contabil în monedă constantă), plus o rapidă evaluare de active şi pasive după aceeaşi logică;

9. Eliminarea unor calcule de rutină la sfârşitul exerciţiului financiar, cum ar fi ajustările de efectuat pentru fiecare element patrimonial în concordanţă cu întrega sa "istorie" monetară, concomitent cu limitarea eventualelor erori de calcule;

10. Realizarea unei reconcilieri între costul istoric exprimat în valori curente şi costul în unităţi de cont standard, ce va duce la posibilitatea transformării acestuia în valori actuale în orice moment;

11. Reconsiderarea importanţei şi obligativităţii contabilităţii de gestiune;

12. La intrare, valoarea de referinţă o constituie costul istoric în monedă curentă, în timp ce la ieşire referinţa o constituie unitatea de cont standard exprimată în moneda curentă;

13. Utilizarea pentru evaluarea ieşirilor exprimate în unităţi de cont standard, cu predilecţie a metodei FIFO şi a metodei costului mediu ponderat (CMP) la nivel de exerciţiu financiar;

14. Dat fiind volumul mare de date şi calcule este necesară utilizarea sistemelor electronice de calcul, care să ofere posibilitatea realizării de conversii în oricare din cele trei valori.

Prin **valoarea standard** se înţelege reprezentarea valorică a unei operaţiuni economico-financiare într-o unitate de cont standard cu variaţie minimă.

Modelul de contabilitate în valori multiple are la bază un **cont cu trei coloane de sume**, şi anume: moneda curentă, indicele preţului (IPC) din luna precedentă şi cursul de schimb oficial pentru o unitate de cont standard. Aceste valori ne dau posibilitatea obţinerii în orice moment, cu mijloace informatice adecvate, a tranzacţiilor în una din valorile pe care le dorim.

Prezentăm mai jos propunerea proprie de cont sintetic necesar modelului nostru.

Tabel nr. 5-4 Model de cont sintetic în valori multiple

Debit **Credit**

Data	Operaţie	Pag.	Sume		IPC	Curs	IPC	Curs	Data	Operaţie	Pag.	Sume	
z/l/a		jum.	Parţiale	Totale	Luna prec.	UCS*	lună prec.	UCS*	z/l/a		jum.	parţiale	Totale

Prin eliminarea coloanelor care se repetă, această formă de cont se poate prezenta aşa cum rezultă în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 5-5 Model de cont sintetic în valori multiple transformat

Data	Operaţie	Pag.	Sume Debit		Sume Credit		IPC	Curs	Sold
z/l/a		jum.	Parţiale	Totale	Parţiale	Totale	luna prec.	UCS*	final

În aceste condiţii, toate documentele care intră/ies în/din sistemul informaţional al contabilităţii pot să cuprindă în plus cele două coloane. Aceste modele de cont în valori multiple pot fi adaptate în funcţie de metoda de tehnică contabilă practicată şi de produsul informatic utilizat.

Pentru **unitatea de cont standard** putem folosi ECU, deoarece variațiile sale sunt în principiu foarte mici. Acest lucru nu înseamnă însă că nu se pot lua drept unități de cont standard: DST, USD, FF, etc.

5.2.2 Avantajele și dezavantajele modelului propus

Acest model de contabilitate în valori multiple prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje. Dintre **dezavantaje**, cele mai importante sunt:

1. Creșterea sarcinilor compartimentului contabil în cursul perioadei;
2. Costuri mai mari pentru informația financiar-contabilă;
3. Acordarea unei atenții sporite contabilității de gestiune.

Între **avantajele** metodei remarcăm:

1. Gradul mare de flexibilitate în oferirea de informații financiar-contabile utilizatorilor;
2. Posibilitatea realizării unei comparabilități reale între ramuri/subramuri din cadrul economiei naționale pentru realizarea conturilor naționale;
3. Ușurarea muncii de analiză microeconomică prin realizarea legăturii directe între analiza dinamică și cea statică, pe baza informațiilor pregătite de contabilitate;
4. Gradul sporit de relevanță al situațiilor financiar-contabile în fața utilizatorilor interni și externi;
5. Cuplarea contabilității la o unitate monetară de circulație mondială, în vederea realizării de analize, proiecte, studii, planuri de afaceri etc. într-o unitate monetară cu grad mare de omogenitate și generalitate;
6. Cuprinderea în analiza inflaționistă a rulajelor și operațiilor de regularizare.
7. Această reprezentare valorică multiplă elimină problema constituirii de provizioane și a plății penalizărilor de întârziere către terți (inclusiv statul);
8. Modalitate practică simplă de reprezentare a fluxurilor de valori, care pornește de la unitatea monetară națională din momentul intrării bunului în unitatea patrimonială și se oprește la momentul părăsirii acesteia. Calculele suplimentare se fac în paralel fără intervenția directă a utilizatorului, prin proceduri specifice produsului integrat de contabilitate.

Desigur, la aceste avantaje și dezavantaje se mai pot adăuga și altele. Nu avem pretenția de a le fi epuizat, dat fiind faptul că cercetarea noastră se află la început. Cert este însă, că acest model va influența multe discipline economice, ceea ce va duce la reconsiderări de proceduri și metode.

5.2.3 Algoritmul prelucrărilor

La forma generală a unui cont se pot adăuga informațiile obținute din prelucrări separat pentru moneda constantă și separat pentru unitățile de cont standard. Vom oferi un exemplu, prin care vom prezenta pașii algoritmului de prelucrare.

Tabel nr. 5-6 Situație cont în monedă legală *lei*

Data zz/ll/aa	Operație	Pag. jurn.	Sume parțiale	Debit totale	Sume parțiale	Credit totale	IPC luna prec.	Curs UCS	Sold final *
05/01/n	Op. 1	3	2500000	2500000		0	1	8100	2500000
07/01/n	Op. 2	5		2500000	900000	900000	1	8175	1600000
10/01/n	Op. 3	7		2500000	1200000	2100000	1	8180	400000
12/01/n	Op. 4	11	750000	3250000		2100000	1	8200	1150000
15/01/n	Op. 5	13	1250000	4500000		2100000	1	8178	2400000

* în monedă legală (costuri istorice); IPC - indicele prețurilor de consum; UCS- unitate de cont standard.

În tabelul precedent se prezintă pentru luna ianuarie un număr de 5 înregistrări în condițiile unui curs crescător al unității de cont standard pentru primele 4 și descrescător pentru cea de-a cincea înregistrare. Indicele prețurilor este considerat 1, dar poate fi exprimat față de o dată de bază din alt exercițiu financiar (spre exemplu 30.10.1990).

Tabel nr. 5-7 Secvență de prelucrări aferente unității de cont standard *lei*

Data zz/ll/aa	Operație	.	Sold lei recalculat din UCS	Sume UCS	Sold UCS	Ajustări la Inflație
05/01/n	Op. 1	.	2500000	308,64	308,64	0,00
07/01/n	Op. 2	.	1623148	-110,09	198,55	23148,15
10/01/n	Op. 3	.	424141	-146,70	51,85	992,75
12/01/n	Op. 4	.	1175178	91,46	143,31	1037,02
15/01/n	Op. 5	.	2422025	152,85	296,16	-3152,92

UCS - unități de cont standard

Explicaţii:

1. **"Sold lei recalculat din UCS"** se obţine din **"sold UCS"** înmulţit cu **"Curs UCS"** din ziua operaţiunii;

2. **"Sume UCS"** se obţin prin raportarea valorilor exprimate în monedă legală la **"Curs UCS"**, cu precizarea că sumele negative reprezintă aici ieşiri;

3. **"Ajustări la inflaţie"** reprezintă actualizările de sold precedent în UCS la moneda legală. Concret, se aduce soldul precedent operaţiunii curente la cursul UCS aferent acesteia ($SF_{n-1}*(C_n-C_{n-1})$).

Prelucrările în cazul utilizării indicelui preţului de consum pentru luna ianuarie sunt nesemnificative având în vedere că acesta este egal cu 1. Schimbând datele aferente operaţiunilor noastre şi indicele lunar aferent vom avea:

Tabel nr. 5-8 Situaţie tranzacţii în monedă legală *lei*

Data zz/ll/aa	Operaţie	Pag. jurn.	Sume parţiale	Debit Totale	Sume parţiale	Credit Totale	IPC Luna prec.	Curs UCS	Sold final*
05/01/n	Op. 1	3	2500000	2500000		0	1	8100	2500000
07/01/n	Op. 2	5		2500000	900000	900000	1	8175	1600000
10/02/n	Op. 3	7		2500000	1200000	2100000	1,15	8180	400000
12/03/n	Op. 4	11	750000	3250000		2100000	1,25	8200	1150000
15/03/n	Op. 5	13	1250000	4500000		2100000	1,25	8178	2400000

Procedura de prelucrări este similară, cu precizarea că în loc de "curs UCS" se foloseşte indicele preţului din luna precedentă[107]. Rezultatul acestor prelucrări se prezintă în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 5-9 Secvenţă de relucrări aferente utilizării indicelui preţurilor *lei*

Data zz/ll/aa	Operaţie	Sold lei monedă constantă	Sume monedă constantă	Sold monedă constantă	Ajustări la inflaţie (lei)
05/01/n	Op. 1	2500000	2500000,00	2500000,00	0,00
07/01/n	Op. 2	1600000	-900000,00	1600000,00	0,00
10/01/n	Op. 3	640000	-1043478,26	556521,74	240000,00
12/01/n	Op. 4	1445652	600000,00	1156521,74	55652,17
15/01/n	Op. 5	2695652	1000000,00	2156521,74	0,00

[107] Se poate folosi indicele preţului zilnic atunci când se consideră creşterea uniformă a uniformă în cadrul unei luni.

Pe total tranzacţii va rezulta pe fiecare element patrimonial diferenţe aferente influenţei inflaţiei. Similar închiderii conturilor de venituri şi cheltuieli propunem introducerea contului 199 "Rezerve din ajustarea la inflaţie"[108], care să preia în debit toate influenţele aferente elementelor de pasiv, iar pe credit influenţele inflaţiei asupra elementelor de activ.

Subliniem că, la sfârşitul unei perioade de gestiune trebuie avută în vedere operaţia de actualizare a cursului unităţii de cont standard şi a indicelui preţului de consum, **deoarece, dacă ultima operaţiune nu este în ultima zi a lunii, se constată că aceste elemente se păstrează la cursul ultimei tranzacţii.**

5.2.4 Exprimarea conturilor anuale

Odată rezolvate aceste aspecte de transformare în monedă constantă şi în unităţi de cont standard, întocmirea conturilor anuale devine o operaţie obişnuită, în care se ţine cont de valoarea în care se lucrează. În cazul utilizării celor două valori actuale, în bilanţ va apare **rezerva** constituită ca urmare a **influenţei datorate inflaţiei**.

[108] Similar celui propus prin proiectul de norme.

CE VA URMA ...

Subiectul dezbătut se încadrează într-o problematică deosebit de importantă acum la sfârşit de mileniu II şi început de mileniu III. Structurat pe parcursul a 5 capitole, studiul nostru analizează conceptul de inflaţie, principalele influenţe exercitate de aceasta asupra elementelor patrimoniale, precum şi modele de contabilitate de inflaţie practicate în ţările confruntate cu fenomenul inflaţionist. În final, am făcut o scurtă prezentare a proiectului de model pentru contabilitatea de inflaţie propus de Consiliul Consultativ al Contabilităţii pentru economia românească, însoţit de o propunere proprie de **model de contabilitate de inflaţie în valori multiple**.

Pentru prima dată în literatura de specialitate am abordat principalele influenţe ale inflaţiei pe fiecare grupă de elemente patrimoniale şi am pus în evidenţă, de la caz la caz, deprecierile specifice. Prin influenţele delimitate şi prin modelele de analiză propuse, această lucrare se doreşte a fi un ghid în mâna proprietarilor, investitorilor şi managerilor în activitatea lor de zi cu zi, pe care o desfăşoară fiecare în condiţiile unei economii marcate de o inflaţie galopantă.

Specialiştii sunt de acord cu ideea că inflaţia afectează în mod direct informaţia financiar-contabilă utilizată de echipa de conducere în activitatea decizională. În acest context sarcina delimitării influenţelor datorate inflaţiei revine contabilităţii, dat fiind rolul său în cadrul sistemului informaţional economic al unei unităţi patrimoniale.

În ce priveşte analiza principalelor influenţe ale inflaţiei asupra elementelor patrimoniale, am avut în vedere o delimitare conceptuală a materiei supuse analizei, urmată de o prezentare a influenţelor negative sau pozitive pe tipuri de operaţiuni. Aceste analize sunt însoţite de evaluări pe bază de exemplu specific categoriei elementelor patrimoniale în cauză. După parcurgerea în ordine a influenţelor asupra capitalurilor, rezervelor, imobilizărilor, stocurilor, datoriilor, creanţelor, trezoreriei, cheltuielilor şi veniturilor, am obţinut o imagine a influenţelor inflaţiei asupra întregului patrimoniu. Astfel, rezultatele acestor analize ne-au condus la ideea pierderii credibilităţii contabilităţii în costuri istorice în faţa contabilităţii în valori actuale şi de aici necesitatea recurgerii la o contabiltate care să răspundă cerinţelor şi obiectivelor echipei manageriale.

În urma acestor analize s-a impus, din punct de vedere metodologic, prezentarea principalelor aspecte legate de cele trei sisteme de contabilitate de inflaţie: sistemele bazate pe conversie, sistemele bazate pe evaluare şi

sistemele mixte. La aceste trei sisteme se adaugă prezentarea modelelor de contabilitate de inflaţie practicate în Europa interbelică, precum şi cele practicate în prezent în America de Sud. Pentru că economia României parcurge o perioadă de tranziţie însoţită de manifestări specifice unei inflaţii galopante, am considerat util să prezentăm actualul proiect de contabilitate de inflaţie propus de Consiliul Consultativ al Contabilităţii printr-un proiect de norme specific.

Trebuie să facem precizarea că toate aceste modele de contabilitate de inflaţie au fost propuse şi/sau aplicate în condiţiile unei slabe utilizări a calculatoarelor electronice în economie, în general, şi în sistemul informaţional al unui agent economic, în special. Acest lucru este valabil şi în cazul proiectului de contabilitate de inflaţie propus pentru ţara noastră.

Considerăm că a sosit momentul luării în calcul, ca o idee de bază, la proiectarea unui model de contabilitate de inflaţie, a performanţelor ce se pot obţine prin utilizarea pe scară largă a calculatoarelor electronice. Acesta este motivul care a stat la baza conceperii unui **model de contabilitate de inflaţie în valori multiple**, care să răspundă într-o măsură mai mare nevoii de informaţie contabilă neafectată de inflaţie sau de trecerea timpului.

Acest model de contabilitate propus de noi aduce două noutăţi în domeniu, şi anume: *posibilitatea obţinerii de informaţii în monedă constantă* şi în unităţi de cont standard (USD, DST, ECU etc.) la cerere şi *ajustarea operaţie cu operaţie a soldului* operaţiunii *n-1* la condiţiile operaţiunii *n*. Această ultimă tehnică am numit-o **tehnica ajustării soldului operaţiunii precedente**.

Desigur, cercetările noastre vor continua în scopul delimitării influenţelor pe fiecare categorie de element patrimonial în parte, deoarece considerăm că acest model de contabilitate de inflaţie în valori multiple va aduce multe schimbări în majoritatea disciplinelor de graniţă, care folosesc informaţiile contabilităţii ca date de intrare. De asemenea, aşa cum rezultă şi din lucrare, ne propunem, pe viitor, finalizarea unui model de evaluare a riscului inflaţionist, ca parte componentă a diagnosticului financiar, alături de diagnosticul rentabilităţii şi riscului de faliment.

Autorul

CE QUI VA SUIVRE ...

Le sujet devéloppé s'applique à une problématique extremement importante pour cette fin du II-ème millénaire et début du III-ème. Structurée en 5 chapitres, notre étude analyse le concept d'inflation, les principales influences que celui-ci exerce sur les éléments patrimoniaux, tout comme les modèles de comptabilité d'inflation pratiqués dans les pays qui doivent faire face au phénomène inflationniste. En guise de conclusion, nous avons fait une courte présentation du projet de modèle pour la comptabilite d'inflation que le Conseil Consultatif de la Comptabilité a proposé pour l'économie roumaine, projet acompagné d'une proposition propre de **modèle de comptabilité d'inflation en valeur multiples.**

C'est pour la première fois dans la litterature de spécialité que l'on abordé les principales influences de l'inflation sur chaque groupe d'éléments patrimoniaux, tout en mettant en évidence, suivant les circonstances, les dépréciations specifiques. Par les influences délimitées et par les modèles d'anayse proposés, ce travail désire être un guide destiné aux propriétaires, aux investisseurs et aux managers en vue de les aider à déployer leur activité journalière dans les conditions d'une économie marquée par une inflation galopante.

Les specialistes acceptent l'idée que l'inflation influence directement l'information financière-bancaire utilisée par l'équipe de direction dans son activité qui suppose une prise de décisions. Dans ce contexte-là, vu son rôle dans le cadre du système informationnel économique d'une unité patrimoniale, c'est la comptabilité qui doit délimiter les influences dûes à l'inflation.

En ce qui concerne l'analyse de principales influences de l'inflation sur les éléments patrimoniaux, nous avons eu en vue une délimitation conceptuelle de la matière soumise à l'analyse suivie d'une présentation des influences négatives ou positive par types d'opérations. Ces analyses sont accompagnées d'évaluations conformément, par exemple, à la catégorie des éléments patrimoniaux en cause. Aprés avoir parcouru progressivement les capitaux, les reserves, les immobilisation, les stocks, les dettes, les créances, la trésorerie, les frais et les revenues, nous avons obtenue une image des influences de l'inflation sur tout le patrimoine. De la sorte, les résultats de ces analyses nous ont conduit à l'idée que la comptabilité en coûts historiques a perdu sa crédibilité au profit de la comptabilité en valeur actuels; il en résulte la nécessité de faire appel à une comptabilité qui fasse face aux exigences et aux objectifs de l'équipe manageriale.

Suite à ces analyses, du point de vue méthodologique, s'impose la présentation des principaux aspects liés aux trois systèmes de comptabilité d'inflation: les systèmes basés sur la conversion, les systèmes basés sur l'evaluation et les systèmes mixtes. À ces trois systèmes on ajoute la présentation des modèles de la comptabilité d'inflation pratiqués dans l'Europe de l'entre-deux-guerres, tout comme ceux que l'on pratique à présent en Amérique du Sud. Tenant comptedu fait

que l'économie de la Roumanie traverse une période de transition accompagnée des manifestation spécifiques à une inflation galopante, on considère qu'il est utile de présenter le projet actuel de comptabilité d'inflation proposé par le Conseil Consultatif de la Comptabilité par un projet de normes spécifiques.

Il faut préciser que tous ces modèles de compatabilité d'inflation ont été proposés et/ou mis en pratique dans le conditions d'une faible utilisation des ordinateur en économie en général, et dans le système informationnel d'une agent économique en particulier. Cela est valable aussi dans le cas du projet de comptabilité d'inflation proposé par notre pays.

Nous considérons que, pour projeter un modèle de comptabilité d'inflation, il est temps de prendre en considération – comme idée de base - les performances que l'on peut obtenir par l'utilisation des ordinateurs sur une grande échelle. C'est exactement la raison qui est venue soutenir la conception d'un **modèle de comptabilité d'inflation en valeur multiple**, qui puisse satisfaire dans une plus grande mesure le besoin d'information comptable que l'inflation comptable que l'inflation ou l'écoulement du temps n'influence pas.

Ce modèle que l'on propose apporte deux nouveautés dans le domaine: la possibilité d'obtenir des informations en monnaie constante et en unités de compte standard (USD, DST, ECU, etc.) sur demande et d'juster, opération par opération, le solde de l'opération *n-1* selon les conditions de l'opération *n*. Cette derniere, l'on appelé **technique de l'ajustement du solde de l'opération précédente**.

Certes, nous allons continuer nos recherches en vue de délimiter les influences par chaque catégorie d'élément patrimonial, car nous considérons que ce modèle de comptabilité d'inflation en valeur multiples apportera beaucoup de changements dans la plupart des disciplines voisines qui utilisent les informations de la comptabilité en tant que données introductives. De même, comme il resulte de ce travail, à l'avenir on ce propose de mettre au point un modèle d'évaluation du risque inflationniste, comme partie intégrante du diagnostique financier, à côté du diagnostique de la rentabilité et du risque de faillite.

L' auteur

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandrescu, I., *Economia României în primii ani postbelici*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
2. Andone, I., *Sisteme Expert. Principii și dezvoltarea aplicațiilor de gestiune*, vol. 1, Ed. A92, Iași, 1994.
3. Băcescu, M., Băcescu, A., *Compendiu de macroeconomie*, Ed. Economică, București, 1997.
4. Băicoianu, C.I., *Istoria Politicei Noastre Monetare și a Băncii Naționale*, Vol. I, Partea I, II, "Cartea Românească", București, 1932.
5. Baron, T., Biji, E. (coord.), *Statistică teoretică și practică*, EDP, București, 1996.
6. Bezbakh, P., *Inflație, dezinflație, deflație*, Humanitas, București, 1992.
7. Blaug, M., *Teoria economică în retrospectivă*, EDP, București, 1992.
8. Boussard, D., *Comptabilité et inflation. Methodes et applications*, Masson, Paris, 1983.
9. Boussard, D., *Les comptabilités d'inflation*, în *Entreprise et comptabilité*, Cahiers Francais, N°. 210 mars-avril 1983.
10. Bran, P., *Economica valorii*, Editura Economică, București, 1995.
11. Claveranne, J-P., Dame, J., *Comptabilité et entreprise*, 4ème edition, Economica, Paris, 1991.
12. Colasse, B., *Comptabilité générale*, 3e edition, Economica, Paris, 1991.
13. Coste, V., *Inflația*, Ed. Gaudeamus, Iași, 1993.
14. Feleagă, N., Ionașcu, I., *Contabilitate financiară*, vol. I-IV, Ed. Economica, București, 1993.
15. Feleagă, N. (coord.), *Contabilitate aprofundată*, Ed. Economica, București, 1996.
16. Feleagă, N., *Controverse contabile*, Ed. Economica, București, 1996.
17. Flamant, M., *L'inflation*, PUF, Paris, 1972.
18. Friedman, M., *Inflation et systèmes monétaires*, Ed. Calmann-Levy, Paris, 1976.
19. Frisch, H., *Teorii ale inflației*, Sedona, Timișoara, 1997.
20. Frydlender, A., Prat, F., *Technique comptable aprofondie*, Masson, Paris, 1989.
21. Georgescu-Roegen, N., *Legea entropiei și procesul economic*, Editura Politică, București, 1979.
22. Ioachim, V M., *Bilanțul și Fluctuațiunile Monetare. Contribuțiuni Speciale Referitoare la România*, Atelierele "Tiparul Românesc", București, 1928.
23. Jaba, E., *Statistică*, Editura SEDCOM LIBRIS, Iași, 1996.
24. Keynes, J.M., *Urmările economice ale păcii*, Viața Românească, București, 1920.
25. Keynes, J.M., *La réforme monétaire*, Aux Éditions du Sagittaire, Paris, 1924.
26. Kiriţescu, C.C., *Moneda. Mică enciclopedie*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
27. Laroche, G., P., *Document M "Contabilitate și inflație". Studiu complementar la anexa VI din tomul 2 din lucrarea "Sistemul contabil al întreprinderii"*, 31 iulie 1991.
28. Lipsay, R., *An Introduction to Positive Economics*, 6th édition, Weidenfeld and Nicolson, London, 1983.
29. Loisel, F., *Le delit d'inflation*, Hatier, Paris, 1993.
30. Lopez J. A., *Introduction a la Contabilidad*, Donostiarra, San Sebastian, 1991.
31. Mauguiere, H., *Evaluation des entreprise non cotées*, Bordas, Paris, 1990.
32. Métivier, P., *Le chaos monétaire et le drame économique. La stabilisation et la dévaluation des monnaies papier conduisent le monde a la ruine*, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1937.
33. Mikol, A., *Comptabilité générale*, La Villeguerin Éditions, Paris, 1991.
34. Murgescu, C., *Mersul ideilor economice la români*, Ed. Enciclopedică, București, 1990.
35. Oger, B., Launois, S., *Comptabilité financière*, PUF, Paris, 1992.
36. Okita, S., *Cu fața spre secolul 21*, AGER, București, 1992.
37. Paraschivescu, M., ș.a., *Contabilitate și elemente de analiză economică*, Editura Neuron, Focșani, 1994.
38. Pene, D., *Evaluation et prise de controle de l'entreprise*, Economica, Paris, 1990.
39. Pérochon, C., Leurion, J., *Analyse comptable gestion prévisionnelle*, Foucher, Paris, 1982.
40. Petit, L., *Le bilan dans les entreprisess*, 8e édition, PUF, Paris, 1980.

41. Petriş, R., *Contabilitate generală*, vol. II, Lito, Iaşi, 1988.
42. Pohoaţă, I., *Doctrine economice universale*, vol. I-II, Ed. Fundaţiei Academice <<Gh. Zane>>, Iaşi.
43. Popescu, Gh., *Fundamentele gândirii economice*, Ed. Anotimp, Oradea, 1993.
44. Prahoveanu, E., *Fundamente de teorie economică*, Ed. Staff, Bucureşti, 1995.
45. Răducanu, I., *Stabilizarea monetară şi câteva probleme în legătură cu ea*, Cultura Naţională, 1928.
46. Ristea, M., *Contabilitatea societăţilor comerciale*, CECCAR, 1995.
47. Robinson, A., M. ş.a., *An Introduction to Economic Reasoning*, 5th revision edition, Anchor Books, N-Y. 1980.
48. Rudiger Dombusch, *Hiperinflaţia - geneză şi terapie*, în Tribuna Economică nr. 40/41, 1990.
49. Rusu, D., *Bazele Contabilităţii*, EDP, 1980.
50. Scorţescu, Gh., *Contabilitatea cheltuielilor agenţilor economici*, Editura Fundaţiei Academice "Gheorghe Zane", Iaşi, 1994.
51. Smith, A., *Avuţia Naţiunilor. Cercetare asupra naturii şi cauzelor ei*, vol. I, II, Editura Academiei R.P.R., Bucureşi, 1962.
52. Stancu, I., *Finanţe. Teoria pieţelor financiare. Finanţele întreprinderilor. Analiza şi gestiunea financiară*, Editura Economică, Bucureşti, 1996.
53. Strat, I., *Tractat complectu de economie politică sau simplă espunere a modului cum se formesa, se distribue şi se consuma bogaţiele*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1870.
54. Sută-Selejean, S., *Doctrine şi curente în gândirea economică modernă şi contemporană*, Ed. All, Bucureşti , 1992.
55. Temisien, M., *Comprendre l'entreprise par le flux*, La Villeguerin Editions, Paris, 1990.
56. Todosia, M., *John Maynard Keynes Doctrinar al capitalismului monopolist de stat*, Univ. "Al. I.Cuza", Iaşi, 1987.
57. Turliuc, V., Cocriş, V., *Monedă şi credit*, Ed. Ankarom, Iaşi, 1997.
58. Ţarcă, M., *Statistică*, Universitatea "Al. I. Cuza", Iaşi, 1984.
59. Ţugui, Al., *Locul contabilităţii în cadrul sistemului informaţional economic al întreprinderii*, în "Tribuna economică" nr.17/1993.
60. Ţugui, Al., *Modele de contabilitate analitică*, în "Tribuna economică" nr. 35-36-37/1993.
61. Ţugui, Al., *Contabilitatea ca sistem. Trei semne de întrebare*, în "Tribuna economică" nr. 36/1993.
62. Ţugui, Al., *Contabilitate şi ... PIASE*, în "Tribuna Economică" nr. 46/1993.
63. Ţugui, Al., *Receptivitatea contabilităţii la produsele de inteligenţă artificială de tip sisteme expert - PIASE*, în rezumat la Congresul al-XVIII-lea al Academiei Româno-Americane, "Moldova: Deschideri culturale şi ştiinţifice spre Vest", Chişinău, 15-17 iulie 1993.
64. Ţugui, Al., Ţugui, I., *La comptabilite generale et les systèmes éxperts*, în volumul Simpozionului Ştiinţific Naţional "Agricultura - şansă reală de redresare economică", 27-28 octombrie 1994, Universitatea Agronomică "Ion Ionescu de la Brad".
65. Ţugui, I., Ţugui, Al., *Potenţialul economic al asociaţiilor comerciale*, în volumul Simpozionului Ştiinţific Naţional "Agricultura - şansă reală de redresare economică", 27-28 octombrie 1994, Universitatea Agronomică "Ion Ionescu de la Brad".
66. Văcărel, I., *Finanţe publice*, EDP, Bucureşti, 1993.
67. Vijoli, A., *Din prefacerile sistemului bănesc şi de credit*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1980.
68. Warner, M., *Inflation* şi *Inflation accounting* în *International Encyclopedia of Business and Management*, Rutledge, vol. 3, London and New York, 1996.
69. Zane, Gh., *Studii*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980.
70. *** Legea Contabilităţii nr. 82/1991, MO nr. 265/1991

71. *** Ordonanţa de Urgenţă nr. 92/1998 privind stimularea investiţiilor directe, MO nr. 386/1997.
72. *** International Accounting Standars IAS 29, International Accounting Standars 1997, IASC, 1997.
73. *** Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 15/1994 privind amortizarea capitalului imobilizat în active corporale şi necorporale, modificată şi completată prin Ordonanţa Guvernului nr. 54/1997, aprobate prin HG 909/1997, MO nr. 4/1998.
74. *** Ordin nr. 1670 al ministrului de stat, ministrul finanţelor, pentru aprobarea Precizărilor privind reflectarea în contabilitate a unor operaţiuni în valută, a diferenţelor de curs valutar şi a altor operaţiuni, M.O. 298/1997.
75. *** Ordonanţa 70/1994 (r/1997) privind impozitul pe profit, M.O. 246/1994 (M.O. nr. 40/1997).
76. *** HG 335/1995 (r1996) privind regimul constituirii, utilizării, şi deductibilităţii fiscale a provizioanelor agenţilor economici şi societăţilor bancare, MO nr. 100/1995.
77. *** Regulamentul 704/22 dec. 1993 de aplicare a Legii contabilităţii nr. 82/1991, MO 303 bis/1993.
78. *** Directiva a IV a a Consiliului Comunităţii Europene, 23 iulie 1978.
79. *** Directiva a VII a a Consiliului Comunităţii Europene, 13 iunie 1983.
80. *** Sistemul contabil al agenţilor economici, Ministerul Finanţelor, Bucureşti, 1994.
81. *** Contabilitate de inflaţie, Proiect, CCC, Bucureşti. 1997.
82. *** Colecţia revistei Tribuna economică pe anii 1996-1998.
83. *** Colecţia Revista Română de Statistică pe anii 1995-1998.

CUPRINS

PREFAȚĂ *5*

1 INFLAȚIA ÎN TEORIA ECONOMICĂ *7*

1.1 Apariția inflației în economia de schimb **9**

1.2 Evoluția conceptului de inflație în curentele de gândire economică **12**

1.2.1 Inflația și îmbogățirea prin bani în concepția mercantilistă 12

1.2.2 Neutralitatea monedei, ordinea naturală și inflația în concepția fiziocrată 13

1.2.3 Prețul natural, prețul de piață (real) și inflația în concepție clasică 15

1.2.4 Karl Marx și fenomenul inflaționist 18

1.2.5 Echilibrul și stabilitatea prețurilor la neoclasici 19

1.2.6 Moneda, cererea de bani și inflația la Keynes și keynisiști 21

1.2.7 Inflația în concepție neoliberală 23

1.3 Valoarea - punct de plecare în realizarea schimbului inflaționist **26**

1.3.1 Evoluția teoriei valorii în curentele de doctrină economică 26

1.3.2 O abordare românească a valorii - teoria valorii entropice 28

1.3.3 Schimbul în condiții inflaționiste influențat de valoare 29

2 CUANTIFICAREA INFLAȚIEI *32*

2.1 Delimitări privind inflația **32**

2.1.1 Definiri conceptuale 32

2.1.2 Mecanismul de producere a inflației 35

2.1.3 Principalele circuite inflaționiste 37

2.2 Cuantificarea fenomenului inflaționist **38**

2.2.1 Cum se cuantifică inflația? 38

2.2.2 Calculul indicelui general al prețurilor de consum 40

2.2.2.1 Indicele Laspeyres 42

2.2.2.2 Indicele Paasche 43

2.2.2.3 Indicele Marshall-Edgeworth 44

2.2.2.4 Indicele Fisher 44

2.3 Punct de vedere **45**

3 INFLUENȚA INFLAȚIEI ASUPRA ELEMENTELOR PATRIMONIALE *46*

3.1 Inflația - o problemă pentru contabilitate **46**

3.2 Repercursiuni ale inflației asupra capitalurilor și rezervelor **48**

3.2.1 Delimitări conceptuale 48

3.2.2 Influențe ale inflației asupra capitalurilor și rezervelor 49

3.2.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra capitalurilor 52

3.3 Repercursiuni ale inflației asupra imobilizărilor **54**

3.3.1 Delimitări conceptuale 54

3.3.2 Influențe ale inflației 55

3.3.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra imobilizărilor 58

3.4 Repercursiuni ale inflației asupra stocurilor **62**

3.4.1 Delimitări conceptuale 63

3.4.2 Influențe ale inflației asupra stocurilor 64

3.4.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra stocurilor 66

3.5 Repercursiuni ale inflației asupra creanțelor și datoriilor **67**

3.5.1 Delimitări conceptuale 67

3.5.2 Influențe ale inflației 69

3.5.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra datoriilor și creanțelor ..71

3.6 Repercursiuni ale inflației asupra trezoreriei **73**

3.6.1 Delimitări conceptuale 74

3.6.2 Influențe ale inflației 74

3.6.3 Model de evaluare a influențelor inflației asupra trezoreriei 76

3.7 Repercursiuni ale inflației asupra veniturilor și cheltuielilor **78**

3.7.1 Delimitări conceptuale 78

3.7.2 Influențe ale inflației asupra veniturilor și cheltuielilor 80

3.8 Trecerea de la contabilitatea în costuri istorice la o contabilitate în valori actuale **84**

4 MODELE DE CONTABILITATE DE INFLAȚIE *87*

4.1 Norme europene și internaționale privind contabilitatea de inflație **87**

4.2 Categorii de metode de contabilitate de inflație **90**

4.2.1 Metode bazate pe conversie 91

4.2.1.1 Aspecte generale 91

4.2.1.2 Studiu de caz 92

4.2.1.3 Avantaje și dezavantaje 97

4.2.2 Metode bazate pe evaluare 97

4.2.2.1 Aspecte generale 97

4.2.2.2 Studiu de caz 99

4.2.2.3 Avantaje și dezavantaje 103

4.2.3 Metode combinate (mixte) 104

4.2.3.1 Aspecte generale 104

4.2.3.2 Studiu de caz 105

4.3 Modele de contabilitate practicate **108**

4.3.1 Modele de contabilitate adaptate la inflație în perioada interbelică 108

4.3.1.1 Contabilitatea cu duble valori 109

4.3.1.2 Contabilitatea cu conturi corective 111

4.3.2 Particularități ale modelelor sud-americane 113

4.3.2.1 Sistemul de tip brazilian 113

4.3.2.2 Sistemul de tip argentinian 117

5 UN MODEL ROMÂNESC DE CONTABILITATE DE INFLAȚIE *119*

5.1 Proiect de model de contabilitate de inflație **119**

5.1.1 Delimitări conceptuale în cadrul modelului 119

5.1.2 Metodologia de ajustare 121

5.1.2.1 Conturi de capital 121

5.1.2.2 Conturi de imobilizări 122

5.1.2.3 Conturi de stocuri 123

5.1.2.4 Datorii și creanțe în valută 123

5.1.2.5 Cheltuieli și venituri înregistrate în avans 124

5.1.3 O apreciere critică a proiectului 124

5.2 Propunere de model de contabilitate de inflație în valori multiple **125**

5.2.1 Aspecte generale 125

5.2.2 Avantajele şi dezavantajele modelului propus ... 128
5.2.3 Algoritmul prelucrărilor ... 129
5.2.4 Exprimarea conturilor anuale ... 131
CE VA URMA ... *133*
CE QUI VA SUIVRE ... *135*
Bibliografie ... *137*
Index ... *140*
Cuprins ... *142*

MENTOR

Folosind programul Mentor
pentru contabilitatea firmei tale
beneficiezi de:

- înregistrări contabile automate
- integrarea evidenţelor contabile şi analitice
- evidenţă contabilă pentru orice tip de activitate
- rezultate prezentate în peste 50 de liste

TH INVEST tel:032-217260, 217593 e-mail: thinve